

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM DALI**

**YENİ MEDYA VE NEFRET SÖYLEMİ:
YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Elif ŞEVİK
135247006**

KOCAELİ 2015

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM DALI**

**YENİ MEDYA VE NEFRET SÖYLEMİ:
YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif ŞEVİK

135247006

Prof. Dr. İdil SAYIMER

KOCAELİ 2015

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM ANABİLİM DALI
HALKLA İLİŞKİLER VE TANITIM BİLİM DALI

YENİ MEDYA VE NEFRET SÖYLEMİ:
YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ
ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Elif ŞEVİK

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 17062015/12

Jüri Başkanı: Prof. Dr. İdil Sayımer

(İmza)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Gönül Yılmaz
Çurucu

(İmza)

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aybika ÖZEL

(İmza)

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
KISALTMALAR.....	iii
TABLolar.....	iv
GRAFİKLER.....	v
RESİMLER.....	vii
EKLER.....	viii

BİRİNCİ BÖLÜM YENİ MEDYA KAVRAMI, ÖZELLİKLERİ VE ARAÇLARI

Giriş.....	1
1.1.Yeni Medya Kavramı.....	5
1.2. Yeni Medyanın Özellikleri.....	7
1.2.1. Dijitallik.....	8
1.2.2. Etkileşimsellik.....	9
1.2.3. Hipermetinsellik.....	11
1.2.4. Yayılım.....	12
1.2.5. Sanallık.....	13
1.2.6. Multimedya Biçimselliği.....	15
1.2.7. Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi.....	16
1.3. Yeni Medyada Olanaklar ve Riskler.....	17
1.4. Sosyal Medya Kavramı ve Araçları.....	20
1.4.1. Sosyal Medya Kavramı.....	21
1.4.2. Sosyal Medyanın Özellikleri.....	22
1.5. Sosyal Medya ve Geleneksel Medya Farkları.....	23
1.6. Sosyal Medya Araçları.....	26

1.6.1. Tolumsal Paylaşım Ağları.....	27
1.6.1.1. Facebook.....	27
1.6.1.2. My Space.....	29
1.6.2. Wikiler.....	29
1.6.2.1. Wikipedia.....	30
1.6.3. Bloglar.....	30
1.6.3.1. Blogger.....	32
1.6.3.2. Blogcu.....	33
1.6.4. Mikro Bloglar.....	33
1.6.4.1. Twitter.....	36
1.6.4.2. Tumblr.....	37
1.6.4.3. Plurk.....	37
1.6.5. Forumlar.....	37
1.6.5.1. Forum Donanım.....	38
1.6.6. Sözlükler.....	39
1.6.6.1. Ekşi Sözlük.....	39
1.6.6.2. Uludağ Sözlük.....	39
1.6.6.3. İTÜ Sözlük.....	40
1.6.6.4. İnci Sözlük.....	40
1.6.7. Video Paylaşım Ağları.....	40
1.6.7.1. YouTube.....	41
1.6.7.2. Dailymotion.....	41
1.6.7.3. Vine.....	41
1.6.7.4. Periscope.....	42
1.6.8. Fotoğraf Paylaşım Ağları.....	43
1.6.8.1. Flickr.....	43
1.6.8.2. Instagram.....	43

İKİNCİ BÖLÜM
NEFRET SÖYLEMİ TANIMI, TÜRLERİ VE NEFRET SÖYLEMİNİ
ÜRETEN PRATİKLERİ

2.1. Nefret Kavramı.....	45
2.2. Söylem Kavramı.....	46
2.3. Nefret Söylemi Kavramı.....	49
2.4. Nefret Söylemini Üreten Kavramlar.....	52
2.4.1. Damgalama (Stigma).....	53
2.4.2. Kalıpyargılar (Streotipler).....	54
2.4.3. Önyargı.....	56
2.4.4. Ayrımcılık.....	59
2.5. Nefret Söylemi Türleri.....	61
2.6. Cinsel Yönelim, Cinsel Kimlik ve LGBTİ.....	63
2.7. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Söylemi Üretimini Yaratan Diğer Araçlar...68	
2.7.1. Homofobi.....	68
2.7.2.Heteroseksüellikle Doğan Heteronormative ve Nefret Söylemi.....	71
2.7.3. Toplumsal Cinsiyet	73
2.8. İfade Özgürlüğü.....	76
2.9. Nefret Söyleminin Nefret Suçuna Evrilmesi.....	83

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ ÜRETİLEN NEFRET
SÖYLEMİ ÜZERİNE

3.1. Araştırmanın Konusu.....	87
3.2. Araştırmanın Varsayımları.....	87
3.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	88
3.4. Araştırmanın Yöntemi.....	89

3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	91
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	93
3.7. Araştırmanın Bulguları.....	93
3.7.1. Demografik Bulgular.....	93
3.7.2. İçsel ve Dışsal Açılım Bulguları.....	99
3.7.3. Nefret Söyleminin Üretildiği Ortamlar Üzerine Bulgular.....	112
3.7.4. Yeni Medya Kullanımı Üzerine Bulgular.....	117
3.7.5. Yeni Medyada Nefret Söylemi Bulguları.....	119
3.7.6. Yeni Medya Ortamlarında Üretilen, Dolaşıma Sokulan Nefret Söylemlerinin Bireysel Etkileri Üzerine Bulgular.....	148
SONUÇ.....	154
KAYNAKÇA.....	166

ÖZET

İletişim teknolojileri, uğradığı değişim ve gelişmelerle web 2.0 olarak son halini almış ve Web 2.0, hayatımızın her alanında olan yeni medya ortamlarını kazandırmıştır. Web 1.0 ile sadece okuyucu ve bilgiyi alabilen konumunda kalan kullanıcılar, web 2.0 ile alternatif medya oluşturma, enformasyon üreten ve yayın taraf olma özelliğini kazanmışlardır. İnsan etkileşimine olanak sağlayan yeni medya ortamlarına kötü kullanım pratiklerine bağlı olarak taşınan nefret söylemi yeni bir etik sorununu gündeme getirmiştir.

Bu araştırmanın amacı, yeni medyada LGBTİ bireylerine yönelik olan nefret söylemini saptamaktır. Yeni medya ve nefret söylemi ilişkisini ortaya koymak amacıyla, kartopu yöntemi ile 30 LGBTİ bireyi tespit edilmiştir. Bu bireylere 26 açık uçlu soru yöneltilerek, derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, genel olarak LGBTİ bireyleri yeni medyanın sağladığı anonim olma fırsatı, karşısındaki ile yüz yüze gelmemenin sağlamış olduğu konfor, aynı nefreti besleyen kişilerle örgütlenerek nefretlerini desteklemesi ve içeriğin kısa zamanda geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan özelliklerinden dolayı nefret söyleminin en yaygın olduğu mecralar olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya, Nefret Söylemi, Cinsel Yönelim, LGBTİ

ABSTRACT

Communication technologies have been taken its final form that is named Web 2.0 by the changes and developments and Web 2.0 has introduced a new media that is in every area of our lives. With Web 1.0, the users are only a reader and can get information, with Web 2.0, the users can create alternative media, produce and disseminate information. The hate speech that enable human interaction, is moved to the new media environment depending improper use practicals has brought up a new ethical problems.

The aim of this study is to determine the hate speech against LGBTİ people in the new media. In order to establish the relationship between the new media and the hate speech, 30 LGBTİ individuals have been determined with the snowball method. These individuals were put 26 questions that were semi-structured, depth interview was carried out. As a result of the research, in general LGBTİ individuals express the hate speech is the most common media because of the features of the hate speech. They have got to be an anonymous opportunity, do not come face to face the others, are organized people who feed the same hatred, their hatreds are supported and also in a short time the content is reached a wide audience.

Key Words: New Media, Hate Speech, Sexual Orientation, LGBTI

KISALTMALAR

- AÇSAP: Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması
AGİT: Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı
AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHK: Avrupa İnsan Hakları Komisyonu
BESYO: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
ÇEKO: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
GİT: Görsel İletişim Tasarımı
HİT: Halkla İlişkiler ve Tanıtım
KaosGL: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
LGBTİ: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel, İnterseks
PC: Personal Computer
RST: Radyo, Sinema ve Televizyon
RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurulu
TV: Televizyon
TDK : Türk Dil Kurumu
TCK : Türk Ceza Kanunu
TPA : Toplumsal Paylaşım Ağları

TABLÖLAR

Tablo 1.1. Yeni Medya Ortamlarında Olanaklar ve Riskler.....	18
Tablo 1.2. Geleneksel Medya ve Sosyal Medya Arasındaki Farklar.....	24
Tablo 2.1. Homofobik Anlamlar.....	70
Tablo 3.1. Yaşlara Göre Katılımcı Sayıları.....	94
Tablo 3.2. Katılımcıların Bölümlere Göre Sayısal Dağılımı.....	96
Tablo 3.3. Dışsal Açılım Sonrası Karşılaşılan Tepkiler.....	106
Tablo 3.4. Yeni Medyada Cinsel Yönelim Temelli Nefret Söylemini Gerçekleştiren Söylemsel Dinamikler.....	122

GRAFİKLER

Grafik 3.1. Katılımcıları Yaş Dağılımı.....	94
Grafik 3.2. Biyolojik Cinsiyet.....	95
Grafik 3.3. Fakülte/ Bölüm Bilgileri.....	97
Grafik 3.4. Sınıf Bilgilerine Göre Dağılım.....	98
Grafik 3.5. Cinsel Yönelim/ Cinsiyet Kimliği.....	99
Grafik 3.6. Dışsal Açılımın Kategorilere Dağılımı.....	105
Grafik 3.7. Çalışan/ Çalışmayan Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	109
Grafik 3.8. Dışsal Açılımını Yapan Çalışan Katılımcıların Dağılımı.....	110
Grafik 3.9. Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamların Yapıldığı Sıralamalarda İlk Sırada Yeralan Kategoriler.....	113
Grafik 3.10. Rumuz Yeşil'in Nefret Söylemine En çok Maruz Kaldığı Ortamların Sıralaması.....	114
Grafik 3.11. Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamların Yapıldığı Sıralamalarda İkinci Sırada Yeralan Kategoriler.....	115
Grafik 3.12. Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamların Yapıldığı Sıralamalarda Üçüncü Sırada Yer Alan Kategoriler.....	116
Grafik 3.13. Katılımcıların Yeni Medya Ortamlarını Günlük Kullanım Sıklıkları.....	117
Grafik 3.14. Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin En çok Hangi Sosyal Medya Ortamları Sıralaması İçin Yaptıkları Sıralamalarda İlk Sıra için Ortaya Çıkan Kategorilerin Dağılımı.....	123

Grafik 3.15. Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin En çok Hangi Sosyal Medya Ortamları Sıralaması İçin Yaptıkları Sıralamalarda İkinci Sıra için Ortaya Çıkan Kategorilerin Dağılımı.....	124
Grafik 3.16. Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin En çok Hangi Sosyal Medya Ortamları Sıralaması İçin Yaptıkları Sıralamalarda Üçüncü Sıra için Ortaya Çıkan Kategorilerin Dağılımı.....	125
Grafik 3.17. Nefret Söylemini En Çok Üretildiği İlk Üç Sosyal Medya Aracı.....	126
Grafik 3.18. Yeni Medya Ortamlarının Nefret Söylemini Artıran ya da Kolaylaştıran Özellikler için Oluşturulan Birinci Sıralamaların Dağılımı.....	142
Grafik 3.19. Yeni Medya Ortamlarının Nefret Söylemini Artıran ya da Kolaylaştıran Özellikler için Oluşturulan İkinci Sıralamaların Dağılımı.....	143
Grafik 3.20. Yeni Medya Ortamlarının Nefret Söylemini Artıran ya da Kolaylaştıran Özellikler için Oluşturulan Üçüncü Sıralamaların Dağılımı.....	144
Grafik 3.21. Yeni Medya Ortamlarının Nefret Söylemini Artıran ya da Kolaylaştıran İlk Üç Özelliği.....	144
Grafik 3.22. Yeni Medya Ortamlarında Dolaşıma Sokulan Nefret Söylemlerinin Bireysel Etkileri.....	148
Grafik 3.23. Katılımcıların Nefret Söylemine En Çok Maruz İlk Üç Ortamın Sıralaması.....	160

RESİMLER

Resim 3.1. Uludağ Sözlük' ten Entry.....	130
Resim 3.2. Facebook Ortamında " Trans Kadın İntiharı" ile ilgili Olarak Dolaşıma Sokulan Nefret Söylemi.....	131
Resim 3.3. Facebook' ta Dolaşıma Sokulan "Trans Kadının İntihar Öncesi Video" nun Atına Yapılan Kullanıcı Yorumu.....	132
Resim 3.4. Periscope Ekran Görüntüsü.....	133
Resim3.5. Instagram' da Dolaşıma Sokulan Ayrımcı ve Nefret Söylemi İçeren Paylaşım.....	134
Resim 3.6. Okan Bayülgen'in LGBTİ'ler için Attığı Tweetin Ekran Görüntüsü.....	136
Resim 3.7. Instagram'da Eşcinselliğin Mizah Konusu Edildiği Fotoğraf.....	137
Resim 3.8. Vine Fenomenlerinin Bir Araya Gelerek Vine' da Transeksüel Bireye Yaptıkları Telefon Şakasının Ekran Görüntüsü.....	138
Resim 3.9. Niran Ünsal'ın Twitter' da Fotoğraf ile Desteklediği Tweet' inin Ekran Görüntüsü.....	138

EKLER

EK 1: Görüşme Formu.....	181
EK2: Görüşme Listesi.....	184

GİRİŞ

İnternet ile birlikte hayatımızda büyük yer edinen yeni medya ortamları, sahip olduğu özellikler ve geniş ortam yelpazesi sayesinde artık ana akım medya olma yolunda ilerlemektedir. Daha önceleri profesyonel kişi veya kurumlar ile geleneksel medya ortamları ile bilgi sağlanmaktaydı. Yeni medya ile kullanıcı olarak nitelendirilen hedef kitleler alternatif medya oluşturma imkanı elde etmektedir.

Yeni medyanın sunduğu, erişim kolaylığı, yayılım, etkileşimsellik, sanallık, kullanıcı türevli içerik üretimi, hipermetinsellik ve multimedya özellikleri ile birlikte artık bilgi akışı daha hızlı ve daha kolay sağlanmaktadır. Cep telefonundan, dijital oyunlara kadar pek çok aracı içinde barındıran yeni medya ortamları dijital olma özelliği sayesinde ile iletişimi taşınabilir ve etkileşimsel kılmıştır. Yeni medya ortamlarında enformasyon akışında ki özgürlük, küreselleşmeyi ve küreselleşme ile birlikte olumlu- olumsuz pek çok pratiği beraberinde getirmektedir.

Web 1.0 ile kullanıcılar sadece bilgiyi alabilen konumda kalmışlardır. Sadece bilgiyi alan kullanıcı kitlesine sahip olan web 1.0, içerik üretimi ve tüm kontrolleri kendi elinde tutmaktaydı. Web, var olan bilgileri elde etmek, çeşitli web sunucuları tarafından sağlanan içeriği okumak, program ve dosya indirmek için kullanılmaktaydı. Web'in, okumak ve bilgi almak gibi gereksinimleri karşılama yanısıra deneyimleri paylaşmak, bilgi alış verişinde bulunmak, bir şeye katkı sağlamak, kendini bir grubun üyesi olarak görmek, sosyal statü kazandırmak gibi doğal gereksinimleri içinde barındırır da web 1.0 tek yönlü iletişim özelliğinden dolayı bunu sağlayamıyordu. Kısaca, web 1.0 ile sadece internette yayınlanmış olan bilgilerin pasif bir şekilde elde edilmesi olarak nitelendirilmekteydi.

Web 2.0, insan etkileşiminin devreye girdiği çift yönlü iletişimi sağlayan, kullanıcı türevli içerik üretimi ile geleneksel medyaya alternatif olma özelliği taşıyan yeni medya ortamları olarak nitelendirilebilir. Yani yeni medyayı, günümüz internet

kullanıcılarının ortaklaşa ve paylaşarak yarattığı sistem olarak tanımlamak mümkündür. Web 2.0, içeriğin kullanıcılar tarafından oluşturulmasına ve bu içeriklerin başkaları ile paylaşılabilmesine olanak sağlamaktadır. Web 2.0 ile sosyal ağları, web tabanlı özgür ansiklopedileri, sözlükleri, blogları, video paylaşım ağlarını ve fotoğraf paylaşım ağlarını gibi araçları içinde barındıran yeni medya ortamları çevrimiçi araçlar üzerinden eş zamanlı ya da eş zamansız olarak enformasyon akışı sağlanmaktadır. Ayrıca, kullanıcılar yeni medyanın kullanımının pratik olmasına bağlı olarak kendilerine ait bir web alanına sahip olabilmektedir.

İnternetin ortaya çıkışından itibaren, web 1.0 ardından web 2.0 ile değişiklikler yaşayarak, geliştirmelere uğrayarak günümüzdeki halini alan yeni medya ortamları geniş kitleler tarafından farklı amaçlar için kullanılmaktadır. İnternet erişiminin yaygınlaşması ile kitleler halinde kullanıcısı olan yeni medya ortamlarında da bazı avantajlarının yanı sıra kullanım amaçlarının farklılığından kaynaklanan dezavantajlar gündeme gelmektedir. Geleneksel medyada içeriğin üretildiği kaynak kişi ya da kurumken yeni medyanın sahip olduğu sanallık özelliği ile içeriğin kim tarafından üretildiği her zaman bilinmemektedir. Geleneksel medya, etik ve yasal olarak, RTÜK ve Türk Ceza Kanunları tarafından denetlenebilir ve ceza uygulanabilirken, yeni medya da etik kurallar ve cezai yaptırımlar söz konusu değildir.

Nefret; korku, heyecan, tutku, sevinç, üzüntü gibi insanın doğasında olan temel duygulardan biridir. İnsan, sevmediği, hoşuna gitmeyen yemek, spor, kıyafet ve ya renk gibi her türlü şeyden nefret edebilir. Nefret söyleminin uluslararası alanda geçerli bir tanımının olmaması ile birlikte, toplumsal normların dışında kalan, toplum tarafından güçsüz olarak kabul edilen grupların her türlü hoşgörüsüzlük ve ayrımcılık temelli söylemler olarak tanımlanabilmektedir. Nefret, söylemin gücü ile birleşince ve ifade özgürlüğü ikilemi ile tehlikeli boyut kazanmaktadır. İnsanın içinde bulunduğu her yerde nefret söylemi olabileceği gibi yeni medya ortamlarında da nefret söylemini görmek mümkündür.

Yeni medyada etik denetimin ve cezai yaptırımların olmaması, sanallık özelliği ile kimliğin gizlenebilmesi ile yeni medyada nefret söyleminin üretimi daha güçlü ve daha yaygın olmaktadır. Toplumda azınlık olarak kabul gören her topluluk (kürtler, ermeniler, engelliler, kadınlar, eşcinseller...) nefret söylemine maruz kalabilmektedir. Cinsel yönelim türleri içinden azınlık grubu temsil eden, eşcinsellik ve biseksüellik ise ayrımcılığın ve nefret söyleminin hedefi haline gelmektedir. Nefret söylemi, gerek maruz kalan kişiler gerekse toplum için bir çok olumsuz sonuca neden olabilmektedir.

Türkiye' de günlük yaşamın her alanında, farklı etnik grupları ya da farklı cinsel yönelimleri hedef alan nefret söylemlerinin üretildiği, üretilen bu söylemlerin geleneksel medya aracılığıyla dolaşıma sokulduğu çeşitli akademik araştırmalarla ve Hrant Dink Vakfı, Kaos GL, İnsan Hakları Gündemi, Sosyal Değişim Derneği adlı sivil toplum kuruluşlarınca yürütülen kimi çalışmalarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yeni medya ve nefret söylemi konusunda yapılan akademik araştırmaların az olmakla birlikte, "Yeni medya ve Nefret Söylemi" ne ışık tutmaya çalışan, akademik araştırmalar; Tuğrul Çomu tarafından ortaya konulan "Video Paylaşım Ağlarında Nefret Söylemi: YouTube Örneği", Eser Aygül' ün "Yeni Medyada Nefret Söyleminin Üretimi: Bir Toplumsal Paylaşım Ağı Olarak Facebook Örneği" başlıklı araştırmalar bu araştırma için referans alınmıştır.

Bu çalışmada, yeni medya ortamlarında nefret söylemini görünür kılmak ve cinsel yönelim farklılığından kaynaklanan nefretin yeni medya ortamlarında hangi söylemlerle üretime sokulduğunu ortaya koymak, nefret söyleminin nefret suçuna evrildiği gerçeğine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu amaçla, Türkiye' de yaşayan 30 LGBTİ bireyi ile derinlemesine görüşmeler yapılmış, yeni medya kullanım alışkanlıkları ve buna bağlı olarak yeni medya ortamlarında nefret söyleminin hangi söylemsel pratiklerle gerçekleştiği ve yeni medyanın en çok hangi özelliklerinin nefret söylemini destekler nitelikte olduğu sorularına cevap aranmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, yeni medya kavramı, ayrıntılarıyla yeni medyanın dijitallik, etkileşimsellik, hipermetinsellik, yayılım, sanallık ve multimedya biçimselliği özellikleri, yeni medya ve geleneksel medyanın farklılıkları, kısaca yeni medyanın bireysel ve toplumsal etkileri, sosyal medya kavramı, sosyal medyanın özellikleri ve toplumsal paylaşım ağları, wikiler, bloglar, mikro bloglar, forumlar, sözlükler, video ve fotoğraf paylaşım ağlarından bahsedilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise, ayrı ayrı nefret ve söylem kavramları, nefret söylemi, ayrıntılarıyla nefret söylemini ortaya çıkaran damgalama, kalıp yargı, önyargı ve ayrımcılık kavramları ve nefret söylemi türleri, cinsel yönelim temelli nefret söylemini destekleyen heteroseksüellik ve heteronormotivite kavramları ve cinsel yönelim temelli nefret söylemini destekleyen ideolojiler olarak homofobi ve toplumsal cinsiyetten bahsedilmiş, ayrıca nefret söylemi ve ifade özgürlüğü ikilemine de açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, internet ağının yaygınlaşması ile geniş kitleleri içinde barındıran yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemlerinin LGBTİ bireylere karşı hangi söylemlerle üretildiğini, yeni medya ortamlarının nefret söyleminin destekleyici ve artırıcı yönünün olup olmadığını ve en çok hangi yeni medya ortamlarında nefret söylemi üretiminin dolaşıma sokulduğunu ortaya koymak amacı ile kartopu örnekleme ile ulaşılan 30 LGBTİ bireyi ile yapılandırılmamış olarak oluşturulan 26 açık uçlu soru ile derinlemesine mülakat yöntemi ile görüşülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

YENİ MEDYA KAVRAMI , ÖZELİKLERİ VE ARAÇLARI

1.1. Yeni Medya Kavramı

Yeni medya terimini, geleneksel medyadan (kitap, televizyon, radyo) farklı olarak, sayısal medyayı özellikle etkileşimsel medyayı nitelendirmek için kullanılmaktadır (Binark, 2014:15).

İnternet, ortaya çıktığı günden itibaren yaşadığı gelişim ile teknolojik iletişimde pek çok yeniliği beraberinde getirmiştir. Başlangıçta tek yönlü iletişim sunan internet yaşadığı gelişim sayesinde kullanıcıları da iletişime dahil ederek çift yönlü iletişim ortamı yaratmış, bu yönüyle geleneksel medyadan ayrılan “Yeni Medya Ortam ve Araçları” meydana gelmiştir. Yeni medya kavramı, bilgi ve iletişim teknolojileri ile bağlantılı olan sosyal bağlamları, iletişim becerilerini artıran cihazları, bu cihazları kullanılarak geliştirilen iletişim pratiklerini ve bu pratikler etrafında şekillenen, sosyal düzenleme ve örgütlenmeleri kapsamaktadır (Lievrouw ve Livingstone, 2007' den Aktaran: Binark, 2014: 15).

Yeni medya sahip olduğu özelliklerin yanında getirdiği yenilikler, geleneksel medya ile olan yarışında onu üstün kılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim günlük yaşantımızda, çalışma yöntemlerimizde ve iletişim yöntemlerimizde devrim niteliğinde büyük değişimlere neden olmuştur. Türkiye' deki yaygın ismiyle "sosyal medya" ancak en doğru kullanımıyla "yeni medya" tüm dünya da olduğu gibi Türkiye' de de iletişim alanında yenilikleri beraberinde getirmiştir (Irak ve Yazıcıoğlu: 2012: 23).

Günümüzde giderek gündelik yaşamın her alanında yaygın kullanım pratikleri bulan, gündelik yaşam pratiklerini, farkında olmasak da köklü bir şekilde

dönüştüren, toplumsal yaşamın birtakım gerekleri nedeniyle kullanım yoğunluğu giderek artan, hayatımızın bir uzantısı/ parçası haline gelen bilgisayar, internet ortamı, cep telefonları, oyun konsolları, İpod veya avuçiçi veri bankası kayıtlayıcıları ve iletişimcileri, diğer bir deyişle tüm dijital teknolojiler yeni medya başlığı altında toplanmaktadır (Binark, 2007: 21).

Lev Manovich, “Yeni medya nedir?” sorusuna “Web siteleri, multimedya ortamları, bilgisayar oyunları, CD-ROM’lar ile DVD’ler, sanal gerçeklik” şeklinde bir yanıt verdikten sonra, dijital video ile kaydedilip bilgisayarda kurgulanan televizyon programlarından, üç boyutlu animasyonlara ve bilgisayarlarda yaratılan fotoğraf ya da illüstrasyonların da yeni medya içinde yer alıp almaması gerektiğini sorgulayarak “nerede durmalıyız” sorusunu sormaktadır (Lev Manovich, 2001: 19, Aktaran: Çomu, 2012: 10).

Van Dijk’e göre (2004: s.146), yeni medya kavramsallaştırımıyla, geleneksel medyadan (gazete, radyo, televizyon, sinema) farklı olarak dijital kodlama sistemiyle temellenen, iletişim sürecinin eş zamanlı ve çok yoğun kapasitede, yüksek hızda karşılıklı ve çok katmanlı etkileşimin gerçekleştiği multimedya biçimselliğine sahip iletişim araçları kastedilmektedir (Aktaran, Binark, 2007: 5).

Yeni medya ortamları farklı iletişim boyutlarını aynı anda ve koşut olarak gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır. Örneğin, çoğuldan çoğula veya tekilden çoğula eş zamanlı iletişim sohbet hizmeti şeklinde; tekilden tekile eş zamansız iletişim e-posta şeklinde; çoğuldan çoğula eş zamansız iletişim grup iletişim şeklinde; sunucudan (server) çoğula veya tekile ya da bir diğer sunucuya eş zamansız iletişim web yayıncılığı şeklinde gerçekleşmektedir (Dağtaş ve Derelioğlu, 1999: 89-90).

Yeni medya ile ilgili belirtilmesi gereken diğer hususlardan bir diğeri ise, yeni medya olanaklarının bir yandan kullanıcıyı bireyselleştirmekte, öte yandan da sanal ortamda yeni şekilde toplumsallaştırmaktadır (Binark, 2007: 23).

Sanal dünya özelinde yeni medya ortam ve araçları, geleneksel medya araçlarına oranla yüksek hız ve sonsuz bir veri dolaşımı meydana imkanı sağlamaktadır. Linklerle (ağ adresleri) fotoğraf, video, yazınsal verilerin kolay ve hızlıca paylaşımı, medya dünyasında yeni bir yol açmaktadır. Bu yol, kullanıcı odaklı üretim biçimine dönüşerek, içeriğin medya sahiplerinin ötesinde kullanıcılar tarafından belirlendiği ve mesajların yalnızca geleneksel medya kanalları dışında kullanıcılar tarafından da dağıtıldığı bir ortam olmaktadır. Üstelik bu ortamda herhangi bir resmi başvuru ve yasal sürece tabii olmadan gezinmek, paylaşmak ve içerik üretmek, yeni medyanın en önemli parçasını oluşturmaktadır (Birsen, 2013: 45).

Geleneksel medya araçlarında kitlelere izleyici, okuyucu, seyirci gibi tanımlamalar yapılırken, yeni medya araçlarında hedef kitlelere ‘kullanıcı’ adı verilmektedir. Kullanıcılar yeni medya araçlarının hem kullanıcısı, hem de enformasyon üreticisi konumuna sahip olmaktadır. Bu durum yeni medya ile geleneksel medya farkını ortaya koymaktadır. Geleneksel medya araçlarında içerik üreticiler profesyonel kişi veya kurumlarken, yeni medya araçlarında ise içerik üreticiler amatör kullanıcılar olan halktan oluşmaktadır. Yeni medyada kullanıcılar istediği içeriğe, istediği zaman ve mekânda erişebilme özgürlüğüne sahip olabilmektedir (Birsen, 2013: 27).

1.2. Yeni Medyanın Özellikleri

Yeni medyanın, geleneksel medyadan üstün olan özelliklerini ortaya koymak için önce yeni medyanın özelliklerini daha sonra geleneksel medyadan farklarından bahsetmek gerekmektedir. Yeni medyanın özellikleri, genel ve tanımlayıcı özelliklerdir. Yeni medya özellikleri, farklı yeni medya araçlarında, farklı düzeylerde bulunabilmektedir.

Yeni medya araçları, medya içeriklerini etkileşimli olarak dijital veriye dönüştüren web 1.0 dan sonra web 2.0 özelliği ile çift yönlü bilgi paylaşımı sağlayan

medya sistemi olarak ortaya çıkmaktadır. Kısa sürede yaygınlaşan bu sistem, hem bireysel hem kurumsal düzeyde iletişim alışkanlıklarını dönüştürmüştür. Gündelik yaşam pratiklerinde dönüşüme neden olan yeni medyayı, tanımlamak ve kavramsallaştırmak için geleneksel medyadan farklılaşan özelliklerini ortaya koymak gerekmektedir. Bu özellikleri; dijitallik, etkileşimsellik, hipermetinsellik, yayılım, sanallık, multimedya biçimselliği şeklinde sıralanmaktadır. Yeni medyanın bu özellikleri, geleneksel medyaya göre kullanıcının iletişim sürecindeki rolünü ve katılımını da çeşitli şekillerde etkilemektedir (Aygül, 2013: 57- 58).

1.2.1. Dijitallik

Van Dijk' a (2004)'a göre, yeni medyayı tanımlayan en temel yapısal özellik, dijital (sayısal) iletişime dayalı olmasıdır (Dijk'tan Aktaran: Yılmaz Sert, 2014: 287). Dijitallik, yeni medyayı geleneksel medyadan ayıran en temel özelliğini oluşturmaktadır. Yeni medya ve yeni medya ortamları dijital kodlama sistemine temellendikleri için, çok fazla miktarda enformasyonu aynı anda aktarabilme ve kullanıcının geri dönüşümde bulunabilmesi olanağına sahip olmaktadır. Dolayısıyla enformasyonun düz çizgisel iletiminden hiper metinselliğe geçilmektedir (Binark, 2007: 21).

Dijital medya işlemlerinde tüm veriler sayılara dönüşmektedir. Sayısal olarak oluşturulan kodlar verilerin depolanmasını ve işlenmesini kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan sayısal kodlar verilere çevrimiçi olarak ulaşmayı sağlamaktadır (Çomu, 2012: 13). Türk Dil Kurumu kelimeyi, verilerin bir ekran üzerinde elektronik olarak gösterilmesi olarak açıklamaktadır (www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 21.12.20014). Dijital sistemlerse, her türlü bilginin (metin, ses, fotoğraf, görüntü vb.) analogdaki fiziksel nesnelere yerine soyut sembollere, yani sayısal kodlara dönüştürülmüş hali olarak tanımlanmaktadır. Binlerce yıllık analog kopyalama ve çoğaltma sistemi yerini dijital (sayısal) teknolojiye bırakmaktadır (Aygül, 2013:59). Verilerin dijital kodlara dönüştürülmesiyle, söz konusu veriler çok küçük alanlarda depolanabilir ve

uzak mesafelerden ağ ile kolaylıkla erişilebilir hale gelmektedir. Bugün başta internet olmak üzere ağ destekli pek çok yapının temelinde dijital kodların ve bu kodların kopyalanabilirliğinin (aktarılabirliğinin) yattığını söylemektedir (Aygül, 2013: 59).

Örneğin, Twitter ve ya Instagram ortamına dâhil olunarak bir profilin oluşturulması ve oluşturulan bu profile küçük bir biyografi ve/ veya hobiler gibi bilgilerin yanı sıra kişinin kendisini temsil edecek görselin eklemesi, daha sonra da ortamda bulunan kişileri, sosyal çevresini takip etmesi web teknolojisinin dijital olma özelliği (dijital kodlama) ile mümkündür. Twitter ortamında yer alan tüm veriler dijital kodlama sistemi ile var olmaktadır. Bu sistem bir sosyal paylaşım ağı olan Twitter’da, en fazla 140 karakterden oluşan metinlerin, dosya linklerinin, fotoğraf ve video linklerinin paylaşımını mümkün kılmaktadır.

1.2.2. Etkileşimsellik

Yeni medya ortamlarına yönelik tanımlara, kullanıcıya sağladığı olanaklar ve kullanıcının yeni konumuna yönelik özellikler eklenmiştir; böylelikle, kullanıcılara kullanım odağında “etkileşim” e (eş zamanlı ya da eş zamansız katılım) olanak tanımaktadır (Turan, 2014: 103).

Yeni medyanın etkileşimsellik özelliği, iletişim sürecine karşılıklılık veya çok katmanlı iletişim olanağı kazandırmaktadır. Etkileşimsellik özelliğinin iletişim sürecine ilişkin bir diğer dönüştürücü etkisini, iletişimin zamanında eş anlı olma derecesine ilişkin yaptığı açılım oluşturmaktadır. Yeni medyanın bu özelliği, geleneksel medyaya göre kullanıcının iletişim sürecindeki rolünü ve katılımını da çeşitli şekillerde etkilemektedir (Binark, 2007: 21).

Yeni medyanın etkileşimsellik özelliğinin sağladığı avantajlar şu şekilde sıralanmaktadır (Morris ve Ogan’dan Aktaran: Yılmaz Sert, 2014: 287);

- eş zamansız birebir iletişim (örneğin e-posta)

- eş zamansız çoktan çoğa iletişim (örneğin usenet, elektronik bülten panoları ve listserverlar hizmet almak için kayıt almayı ya da belirli bir konudaki mesajlara erişmek için oturum açmayı gerektirmektedir),
- eş zamanlı birebir, birden az ya da birden çoğa iletişim (bir konu etrafında ve bir amaç doğrultusunda olabileceği gibi MUD'lar (Multi Users Dungeon), IRC'ler (İnternet Aktarmalı Sohbetler) ve ticari sohbet odalarında olduğu gibi rol üstlenme şeklinde olabilir),
- çoğunlukla bilgiye ulaşmak için ihtiyaç duyulan araştırmaları niteleyen alıcı ve kaynak arasındaki eş zamansız çoktan bire, birebir ve birden çoğa iletişimdir (örneğin web siteleri, gobher siteleri ve FTP-Dosya Aktarım Protokolü).

Van Dijk' a (2004: 147) göre, etkileşimsellik; 1) uzamsal boyut, 2) zamansal boyut, 3) davranışsal boyut, 4) zihinsel boyut olmak üzere birbirini takip ederek gelişen dört aşamadan oluşmaktadır. Etkileşimselliğin ilk aşaması iki yönlü ya da çok yönlü iletişimin kurulmasına olanak tanımaktadır. Bütün dijital medya araçları belirli bir oranda söz konusu olanağı sunmaktadır. İkinci aşama, eş zamanlılıktır. İlk aşamada olan iki yönlü ya da çoklu iletişim olmadan eş zamanlılık mümkün olmamaktadır. Eş zamanlılık, etkileşimselliğin zamansal boyutu ile açıklanmaktadır. Etkileşimselliğin üçüncü aşamasını davranışsal boyut, gönderici ve alıcının herhangi bir anda rolleri değişebilmesi ve etkileşim süreci içindeki olaylar üzerindeki kontrolü oluşturmaktadır. Etkileşimsellik, kullanıcıların sürece müdahale edebilmeleri ve hatta değişiklik yapabilmeleri anlamına gelmektedir. Etkileşimselliğin dördüncü ve en üst aşaması ise, katılımda bulunan tarafların anlamı ve bağlamı kavrayarak davranış ve tepkilerde bulunması olarak açıklanmaktadır (Van Dijk'tan Aktaran: Yılmaz Sert, 2014: 287).

Örneğin, istenilen içeriğin seçilmesi, istenildiği anda izlenmeye başlanması, istenildiği anda durdurulup sonra tekrar devam edilebilmesi, içeriklerin çoklu ortam özelliklerinin kullanılması, geri bildirimlerin anında araç üzerinden gönderilmesi, video altına yorum yapmak mümkün olabilmektedir. YouTube video paylaşım ağı, bu

özelliklerin tamamına sahiptir. YouTube ortamında kullanıcı, geleneksel medya kullanıcısı gibi sadece izleyici konumunda kalmamaktadır. Öncelikle kendi sosyal çevresi ile video aracılığıyla iletişim kurmak veya iletişimi sürdürmek için kendisine bir kanal oluşturup sisteme dahil olan kullanıcı, bu yolda ortamda etkinliğini sürdürebilmektedir. Örneğin kullanıcı sosyal ağı içerisinde yer alan kanal sahiplerinden gelen onlarca videodan istediğini seçebilir, seçtiği videoyu istediği an izleyebilir, istediği anda durdurup yeniden izleyebilmektedir. Haftalar önce ortamda gördüğü bir içeriği yeniden izleyip, hesabının timeline akışına sokarak kanalını takip eden diğer ağ kanal sahipleri ile paylaşabilir hatta diğer sosyal medya (facebook, twitter, google plus, tumblr, reddit, pinterest, linkedin) ortamlarında paylaşarak dolaşıma sokabilmektedir (Aygül, 2013: 62).

Etkileşimsellik özelliği, iletişim sürecine ilişkin dönüştürücü etkisi, iletişim zamanında ve eş anlı olma derecesine ilişkin yaptığı açılım olarak açıklanmaktadır. Yeni medyanın bu özelliği, geleneksel medyaya göre kullanıcının iletişim sürecindeki rolünü ve katılımını da çeşitli şekillerde etkilemektedir (Binark, 2007: 21).

1.2.3. Hipermetinsellik

Yeni medyayı vazgeçilmez hale sokan diğer bir özelliği hipermetinselliktir. Binark (2007: 22)'a göre, “Hipermetinsellik, ağ üzerinden başka alternatif mecralara kolayca erişimin gerçekleşmesidir. ”

İzleyici açısından, geleneksel metinlere nazaran daha aktif ve seçici bir okuma olanağı sunan, farklı türler (görüntü, ses, metin) arasında da geçiş yapmaya olanak tanıyan, siteler ve veri tabanları içerisinde geçiş yapmayı daha hızlı ve kolay hale getiren hipermetinsellik de yeni medya olanaklarının sağladığı bir kullanıcı deneyimi olarak açıklanmaktadır (Turan, 2014: 103).

Hipermetinsellik, ötesinde, üzerinde, dışında anlamlarına gelen “hiper” sözcüğü, metin sözcüğü ile birleşince ara yüzeydeki bir metnin başka metinlerle olan ilişkisine, diğer bir deyişle bağına işaret etmektedir. Hipermetinsellik, ağ üzerinden başka alternatif mecralara kolayca erişim gerçekleşmektedir. Bu özellik, ara yüzey üzerinde bir metinden diğer metne kolaylıkla geçmemizi, metinler arasında ve içinde dolaşmamızı sağlamaktadır (Binark ve Löker, 2011: 11-12).

Hipermetinsellik sayesinde, okuma eylemi de doğrusal bir yapıda olmaktan uzaklaşmış, okuyucu erişiminin boyutları daha da genişlemiştir. Bu noktada, izleyici/okur ilgi alanı ya da ihtiyaçlarına göre yönelebileceği seçici ve aktif bir okuma deneyiminin aktörüdür (Turan, 2014: 103). Örneğin, Twitter ortamında kullanıcı takip ettiği kullanıcı veya kullanıcılar tarafından atılan tweeti okurken, tweet arasına yerleştirilen bir ağ adresi (link) ile başka bir sayfada başka bir metne yönlendirebilmektedir. Böylece bir metinden ilgili başka bir metne geçiş hızla gerçekleşmektedir. Ulaşılan içeriklerin her zaman metin durumunda olmadığını belirtmek gerekmektedir. Metin olmak zorunda olmadığı gibi video, fotoğraf, müzik, caps, gif olabilmektedir. Türü ne olursa olsun ağ ortamı veya diğer çoklu ortamlarda bulunan metinlerin tümü hipermetinsellik özelliği taşımaktadır (Aygül, 2013: 65).

Başka bir örnek vermek gerekirse; okur, çok tıklanan bir haber sitesinde "insan hakkı" konulu bir habere tıkladığında, haber metninin içinde veya altında yer alan etiketlerde/ ağ adreslerinde bulununan "insan", "hak", "ihlal", "örgüt" gibi etiketlere gittiğinde, bu etiketlerden ya da ağ adreslerinden farklı metinlere doğru metinsel yolculuğunu devam ettirebilmektedir (Binark, 2014: 17).

Yeni medya kullanıcıları tarafından dolaşıma tekrar sokulan veya üretilen içerikler, aynı anda yazılı, sesli ve görüntülü olabilmektedir. Bütün bunlar yeni meda ortamlarının hipermetinsellik özelliği ile mümkün olmaktadır.

1.2.4. Yayılım

Yeni medyanın yayılım özelliği, yeni medya ortamlarının diğer özellikleri ile yakından bağlantılıdır. Dijitallik, hipermetinsellik, multimedya, özelliklerinden en az birine ya da hepsine sahip ortamlarda oluşturuluna içeriğin, metnin, fotoğraf ya da videonun vb. ağ adresleri ile etkileşimsellik özelliğine bağlı olarak aynı zamanda ya da farklı zamanlarda hızla dağılmasını, dolaşıma sokulmasını uzun zaman sonra da tekrar dolaşıma girmesini sağlamaktadır.

Yayılım, hipermetinsellik özelliğinden beslenmekte ve ara yüzeydeki bir metnin hızla dağılmasını, bu metne farklı zamanlarda ve ortamlarda yeniden ve yeniden erişilebilmesini ifade etmektedir. Yayılım, özellikle YouTube, Vimeo, Dailymotion gibi video paylaşım ağları ve Facebook, Orkut, Hi5, Myspace gibi toplumsal paylaşım ağlarında dolaşıma giren çeşitli metinler bağlantı verme veya kopyalama-yapıştırma yöntemi ile hızla siber ortamda dolaşıma girmesini sağlamaktadır (Binark ve Löker, 2011: 12). Howard Rheingold yayılım özelliğini, siber ortamda yiten topluluk ruhunu yeniden kazandıracak, yurttaş temelli bir demokrasi için kamusal alanı yeniden inşa edecek elektronik bir agora olarak tanımlamaktadır (Aktaran: Timisi 2003: 23).

Siber ortamlarda iki tür iletişim gerçekleşmektedir: makine/yapay zekâ ile insan arasında ve ara yüzeydeki farklı insanlar arasındadır. Bu özellikler, kullanıcının yeni medya metinleri/ortamlarıyla kurduğu ilişkiyi, geleneksel medya metinleri ile kullanıcı/ tüketicinin kurduğu tek yönlü iletişimden farklılaştırmaktadır. Arayüzeyle, ara yüzeye dahil olan diğer bireylerle ve ara yüzeyde kurulan, çevrimdışı uzamdan beslenen ya da beslenmeyen sanal cemaatlerle olan yeni iletişim biçimlerini kavramamız gerekmektedir (Binark ve Löker, 2011: 13).

YouTube, Twitter, Facebook, LinkenIn, Google Plus, Pinterest, Friendfeed, Instagram, Vine, gibi sosyal paylaşım ağlarında dolaşıma giren çeşitli metinler (ağ adresi) bağlantı verme, tekrar paylaşma veya kopyalama-yapıştırma yöntemi ile hızla

internet ortamında dolaşıma girmektedir. Bir süre dolaşımı sağlanan bu içeriklere ilerde bir zamanda yeniden ulaşmak ve o içeriği tekrar dolaşıma sokmayı sağlamaktadır. Örneğin Facebook ortamında dolaşıma sokulan bir fotoğraflı metin çok kısa süre içerisinde ağ adresi ile diğer sosyal ağlarda paylaşmak mümkündür. Kullanıcının ortama yüklediği o içerik, kendi sosyal ağında bulunan başka bir kullanıcı tarafından kendi sayfasında paylaşarak yayılmaktadır. Birbiri ile bağlantılı bu ağlar sayesinde içeriğin milyonlarca kullanıcıya yayılımı gerçekleştirmektedir (Aygül, 2013: 67).

1.2.5. Sanallık

Sanal, sanallık terimleri internetin ortaya çıkması ile gündeme gelen ve kavram karşılığı tartışmalara konu olmuştur. İnternet ortamlarında gerçekleşen her eylem sanal bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğündeki karşılığı ise “gerçekte yeri olmayıp zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahmini”dir (www.tdk.gov.tr, Erişim: 22.12.2014). Sanallık, ara yüzey ile kullanıcının kurduğu iletişimin niteliğini açıklamaktadır. Sanallık, kullanıcıya orada olma hissini sağlamaktadır (Binark ve Löker, 2011: 13).

Ruhdan Uzun, sanal kavramını “Sayısal teknolojiler, sanal uzay adı verilen yeni bir iletişimsel uzay oluşturdu. Sanal uzay bilgisayar işlemleri yanında, bilgisayarlı rezervasyon sistemlerinden, otomatik vezne sistemlerine ve akıllı kartlara kadar sayısal enformasyon ve iletişim teknolojilerini içeren bütün toplumsal etkinlikleri kapsamaktadır” olarak tanımlamaktadır (2009: 277).

Sanallık kişilerin dijital olma özelliği taşıyan her türlü cihaz ve ortamlarla olan ilişkisi ve iletişimi olarak tanımlanabilmektedir. Örneğin internet bağlantısı ile uzaktan haberleşme sağlanabilmekte ayrıca son zamanlarda 3G özelliği ile birbirlerine kilometrelerce uzakta olan insanlar görüntülü iletişim kurabilmektedirler. Yeni medyanın bu özelliği ile de kullanıcılar sadece enformasyonu alan değil aynı

zamanda enformasyonu üreten ve dolaşıma sokan taraf olma özelliğine de sahip olmaktadır. İnternet bağlantısı ve 3G özelliği olan bir cep telefonu ile haber değeri olan durumlar videoya alınarak herhangi birisi tarafından da haber üretilebilir ve enformasyon dolaşıma sokulabilir hale gelmiştir (Aygül, 2013: 69).

Günümüzde sanal ortamlar aracılığıyla bireyler sadece çevrelerinde olup bitenle değil tüm dünyadaki olaylarla “kendi seçtikleri zaman” ve “kendi seçtikleri kaynak” aracılığıyla ulaşma olanağına sahip olmaktadır (Aygül, 2013: 69).

1.2.6. Multimedya Biçimselliği

Yeni medyanın sahip olduğu multimedya biçimselliği göstergelerin, simge sistemlerinin, iletişim çeşitlerinin, farklı veri türlerinin tek bir araçta toplanması olarak tanımlanmaktadır (Van Dijk'tan Aktaran: Binark, 2007: 21).

Multi medya biçimselliği ile telekomünikasyon, veri iletimi, kitle iletişimi gibi iletişimin farklı boyutları ile imge, ses, metin ve sayısal veri gibi farklı veri türler bir arada bulunmaktadır. Yeni medyanın da depolama kapasitesinin yüksek olması, kullanıcının seçiciliğini desteklemektedir. Her iki özellik düşünüldüğünde geleneksel medyaya göre, yeni medya kullanım pratikleri ile iletişim sürecinde zaman ve uzamın yeri ile iletişim biçiminin yeniden şekillendiğini görmek olanaklı olmaktadır (Binark, 2007: 22).

Multimedya biçimselliğinde, imge, ses, metin ve sayısal veri gibi farklı veri türleri bir arada bulunmaktadır. Multimedya biçimselliği, yeni medya ortamlarının dijitallik özelliğinden beslenir ve kullanıcı türevli içerik üretimini desteklemektedir (Binark ve Löker, 2011: 10).

1.2.7. Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi

Yeni medya ortamlarında tüketiciler/kullanıcılar, yukarıda açıklanan özelliklerden yararlanarak içerik üretebilme özelliğine sahip olmaktadır. Kullanıcıların ürettiği bu içeriklere “kullanıcı türevli içerik” veya “kullanıcı tarafından yaratılan içerik” denmektedir. Bu içerikler, örneğin video paylaşım ağlarına yüklenen amatör, yarı amatör görsel-işitsel öğelerden tutun da, bir dijital oyun ara yüzeyine yapılan yamadan, çevrimiçi haber sitelerine yapılan okur yorumlarından, birer web günlüğü olan blog üretimine değin çeşitli yeni metinlerden oluşabilmektedir (Binark ve Löker, 2011: 10).

Yeni medya ortamlarının kullanımı arttıkça kullanıcı türevli içeriklerin üretimi de artmaktadır. Mikro bloglar (Twitter), bloglar (blogspot, Tumblr vb), Facebook, YouTube kullanıcı türevli içeriklerin dolaşıma sokulduğu en çok kullanılan yeni medya aracı olan sosyal medya ortamlarından birkaçıdır. Kullanıcıların enformasyon üretiminde, dağıtımında, erişiminde ve yeniden kullanım biçimlerinde yaşanan bu değişim ile kullanıcının özerkliği, katılım biçimlerinde çeşitliliği ve yaratıcılığı arttırmaktadır. Kullanıcı türevli içerik üretimi, bireylerin yeni medya okuryazarlığı ile ilgili becerilerinin de gelişmesini sağlamaktadır. Bu özellik bireyin ifade özgürlüğünü artırmakta ve zenginleştirmektedir. Yeni medya okuryazarlığı bilgi ve becerisi, yurttaşın kamusal alanda siyasal üretimine katılabilmesi için de önem arz etmektedir (Binark ve Löker, 2011: 11).

Sonuç olarak; kullanıcı olarak tanımlanan yeni medya tüketicilerinin birbirleriyle ağ üzerinden irtibat halinde olması, ortak tüketimin yanı sıra ortak üretimi de olanaklı kılmaktadır. Kullanıcılar takip ettikleri içerikleri, bireysel veya kolektif olarak değiştirebilmekte ya da kendileri doğrudan içerik yaratabilmektedirler (Çomu, 2012: 31).

1.3. Yeni Medyada Olanaklar ve Riskler

Toplumun yönlendirilmesinde medyanın rolü tartışılmazdır. Yeni medyanın zihinsel üretim araçları arasında ilk sırayı hızla almaktadır. Haber portalları, sosyal paylaşım siteleri insanların düşüncelerini ve yaşam tarzlarını doğrudan etkilemektedir. Bireylerin yeni medya kullanım pratikleri, toplumsal oluşumla doğrudan ilintilidir (Dirini, 2010: 61)

Yeni medyanın toplumsal yaşama, siyasete, ekonomiye, kültüre, kişilerarası ilişkilere kadar uzanan farklı alanlarda etkilerinden söz etmek mümkündür. Yeni medya ortamlarında kullanım pratiklerinden kaynaklanan olumlu ve olumsuz nitelikte etkileri olabilmektedir (Öztürk, 2013: 51).

Binark (2007: 23), yeni medyanın kullanıcıları bireyselleştirdiği, aynı zamanda ise sanal ortamda toplumsallaştırdığını belirtmektedir. Yeni medya kullanımının yaygınlaşması bu ortamlarda kullanıcıların içerik üretimi ve paylaşımı, sosyal medya ortamları sayesinde daha da güçlenmektedir. Günümüzde herhangi bir grup veya topluluk sorun olarak algıladığı herhangi bir konuyla ilgili yeni medya ortamlarını ve olanaklarını kullanarak kolaylıkla örgütlenebilmektedir (Aygül, 2013: 74).

Maria Bakardjeva'nın deyişiyile, bu örgütlenme biçimi, hareketsiz toplumsallaşmadır, diğer bir deyişle, kullanıcının sanal uzamdaki toplumsal ilişkilerinin gerçek yaşamda bildiği ve güvenilir bulunduğu toplumsal ağlar üzerinden yeniden kurması veya geliştirmesi olarak açıklanmaktadır (Bakardjeva'da Aktaran: Binark, 2007: 23).

Tablo 1.1. Yeni Medya Ortamlarında Olanaklar ve Riskler

Olanaklar	Riskler
Küresel enformasyona erişim	Yasadışı içerik
Eğitim kaynakları	Pedofillerin ve yabancıların varlığı
Eski ve yeni arkadaşlar için toplumsal ağların kurulması	aşırı veya cinsel şiddet
Eğlence, oyunlar	diğer zararlı veya saldırgan içerikler
Kullanıcı türevli içerik üretimi	İrkçi/ nefret söylemi ve etkinlikleri
Yurttaş katılımı/ siyasi katılım	Reklam/ aşırı ticari ikna
Kimliğin ifadesinde mahremiyet (anonimlik)	Tarafalı/ yanlış enformasyon (tavsiye sağlık konusunda)
Topluluklarla bağlar/ aktivizm	Kişisel bilgilerin istismarı/ veri eşleştirmesi
Teknoloji uzmanlığı ve okur yazarlığı	Siber kabadayılık/ siber zorbalık, siber taciz
Kariyer gelişim veya istihdam	Kumar, finansal suçlar
Kişisel/ sağlık/ cinselliğe dönük tavsiye	Kendine zarar (intihar, anoreksiya, vd.) vermeye teşvik
Uzman grupları ve fan sitelerinin mevcudiyeti	Mahremiyetin ihlali ve dijital gözetim
Uzaktakilerle deneyim paylaşımı	Yasadışı etkinlikler (korsanlık, dosya yükleme)

Kaynak: (Binark, Bayraktutan- Sütçü ve Buçakcı, 2009: 220)

“Yeni medya, her toplumsal olgu gibi tek boyutlu olarak değerlendirilmeyeceği için yeni medyanın kullanım pratiklerine ve amaçlarına bağlı olarak gelişen olumsuz özelliklerinden de söz etmek gerekmektedir. Bunlar da dijital gözetim ve ırkçı, cinsiyetçi, farklı siyasi görüş ve dini inanç sahiplerine yönelik nefret söylemi gibi çoğunlukla etik ve hukuki problemler üzerinden değerlendirilmektedir (Birsen, 2013: 52)”.

Bireyler aynı zamanda yeni medya araçlarıyla birlikte özel hayatlarının gizlilikleri konusunda da endişe duymaktadır. Son zamanlarda internet ortamında

çeşitli video ve forum sitelerinde siyasetçi ve sanatçıların mahrem görüntü ve kayıtlarının dolaşıma girmesi ve bir anda tüm kitlelere yayılması, bireyleri toplumda itibarsız hale getirmektedir (Bayraktutan ve Binark, 2013: 3).

Gündelik pratiklerin internet üzerine taşınması, geleneksel kitle iletişim araçları ile başlayan nefret söyleminin de yeni medya ortamlarına taşınmasına sebep olmaktadır. İnternetin hızlı olması yayılım sürecini kısaltmakta ve nefret söyleminin yaygınlaşmasını tetiklemektedir (Doğu, 2010: 226). Nefret söylemi, dilsel pratikler ve hayat bulduğu ortama bağlı olarak nefret suçuna dönüşebilmektedir. Nefret suçları hem nefret suçunu işleyen kişi hem de mağdur için olduğu kadar barış ortamına verdiği zarar itibari ile toplum için de büyük karmaşıklıklara yol açmaktadır. Bu nedenle nefret söylemi, sonuçları bakımından ayrımcılık içinde en zarar verici olma özelliği taşımaktadır (Çelenk, 2009: 215).

Yeni medya ortamlarının, kullanıcıya sağladığı anonim olabilme fırsatı, karşısındakiyle yüz yüze gelmemenin konforu, duygusal tepkilerle düşünmeden anlık reaksiyonlar vermeye elverişli yapısı ve benzer konuda nefret sahibi birçok insana kolayca ulaşarak topluluk psikolojisiyle hareket edebilme ve destek görme olanağı gibi sebeplerden dolayı “Nefret Söylemi”nin en rahatça ortaya dökülebildiği ve bu anlamıyla gelişebileceği en uygun mecra olarak karşımıza çıkmaktadır. (Yaman, 2012)

Nefret Söyleminin yayılma biçimi internet ve toplumsal paylaşım ağlarının gündelik iletişim dokularında her gün yaratmakta olduğu değişimlerler yakından ilişkilendirilmektedir. Gazete, radyo, televizyon cep telefonu gibi temel iletişim teknolojilerinin aksine; yeni medya ortamları etkileşimli kamusal alanlar yaratarak, nefret söyleminin hayat bulabileceği ve yeniden üretilebileceği en elverişli ortamları yaratmaktadır (Barış, Fidaner, 2010: 9).

Yeni medya ortamlarında gündelik yaşamda söylemsel dinamiklerle üretilen ve geleneksel medya metinleriyle dolaşıma sokulan homofobik, transfobik, heteroseksist ve cinsiyetçi, yabancı düşmanı, ırkçı, etnik milliyetçi ve ayrımcı nefret

söylemleri yeni medya ortamlarının özelliklerinden dolayı daha kolay yaygınlaşarak, sıradanlaşarak dolaşıma girmektedir (Binark, 2010:11).

Günlük yaşam rutinin ayrılmaz bir parçası haline gelen yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan ve yaygınlaştırılan nefret içerikli metinler ile görsel ve işitsel imgelerin cinsiyetler, bireyler, gruplar ve kültürler üzerindeki ve arasındaki iletişim pratiklerine olası olumsuz etkileri iletişim bilimleri alanında dikkate alınması ve gözlenmesi gerekmektedir. Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemlerinin gerçek yaşamdaki kökleri, kökenleri, kaynakları ve nedenleri siyasal, kültürel ve toplumsal politikalar temelinde araştırılmak gerekmektedir. Cinsiyetler, bireyler, gruplar ve kültürler arasındaki ayrımcılığın ve hoşgörüsüzlük biçimlerinin ortadan kaldırılabilmesi için, gerekli önleyici ve sınırlayıcı yasal düzenlemelerin yanı sıra eğitim temelli önlem/ önleyici programların geliştirilmesi ve hazırlanması gerekmektedir (Binark, 2010: 51).

1.4. Sosyal Medya Kavramı ve Araçları

İnternet, dünyada ve buna bağlı olarak Türkiye' de yaygın olarak kullanılmaya başlandığı 1990' lı yılların ikinci yarısından itibaren kendi kullanım biçimine ilişkin devrim niteliğinde yenilikler bu yeniliklerde oldukça başarılı şekilde yol katetmeyi başaran bir mecra olmayı sürdürmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve ilerleyen teknolojinin internetin kullanım biçiminde edindiği yeri de sürekli yenilemektedir (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012: 7).

Sosyal medya, karşılıklı etkileşim imkanı sunan, enformasyon akışını mümkün kılan, farklı kişilerle eş zamanlı ya da eş zamansız olarak aynı sanal ortamda ortak konular etrafında buluşmayı sağlamaktadır. Sosyal medya, kullanıcıları üzerinde geniş bir ekiye sahiptir ve rasgele kullanılmaması gereken bir mecra özelliği taşımaktadır (Kuşay, 2010: 61).

1.4.1. Sosyal Medya Kavramı

Web 2.0 ile ortaya çıkan sosyal medya kavramı, çevrimiçi medyanın yeni çeşidi olarak bilinmektedir. Web 2.0 teknolojisinin önderlik ettiği sosyal medya oldukça önemli bir iletişim araçlarını oluşturmaktadır (Babür Tosun ve Levi, 2010: 96).

Web 2.0' da yaşanan gelişme sayesinde internet kullanıcıları enformasyonu alan değil aynı zamanda enformasyonun kaynağı ya da enformasyonu dolaşıma sokan kullanıcı özelliğini kazandırmaktadır. Geleneksel medyadan bu özelliği ile ayrılan sosyal medya kullanıcılarına enformasyonu sadece istediğimiz kanallardan alabilme özgürlüğünü de kazandırmaktadır. İnternet sahip olduğu bu özelliklerle sosyal medya araçlarının doğuşuna ortam hazırlamaktadır. Mayfield (2008: 5)' e göre; bireylerin internet üzerinden birbirleriyle gerçekleştirdikleri diyaloglar, paylaşımlar genel olarak sosyal medyayı oluşturmaktadır.

Sosyal medya ile ilgili genel bir tanım bulunmamakla birlikte pek çok araştırmacının ortaya koyduğu birbirinden farklı tanımlar bulunmaktadır. Sosyal medyayı geniş anlamda, Web 2.0 teknolojileri üzerine kurulan, daha derin sosyal etkileşime, topluluk oluşumuna ve iş birliği projelerini başarmaya imkan sağlayan web siteleri olarak tanımlanmaktadır (Akar, 2011: 21). Web 2.0 teknolojik boyutu vurgulanarak tanımlanırken, sosyal medya, sosyal boyutu ve kullanımı ön plana çıkartılarak tanımlanmaktadır (Bruns ve Bahnisch'den Aktaran: Akar, 2011: 21). Bir başka tanıma göre sosyal medya, içeriğinin kullanıcı tarafından yayıldığı, yayımlandığı, paylaşıldığı her tür platformun genel adı olarak açıklanmaktadır (www.burak.com, Erişim Tarihi: 20.12.2014).

Sosyal medya; iletişim kurma, örgütlenme, sosyal yardımlaşma, sosyal dayanışma, haberdar üretme, bilgilendirme, duyuru yapma, etkileşim kurma, paylaşma, veri depolama gibi birçok kavramı bünyesinde toplayarak son yılların en önemli oluşumu niteliğini taşımaktadır.

1.4.2. Sosyal Medyanın Özellikleri

Sosyal medya, çevrimiçi medyanın yeni bir türü olarak anlaşılmaktadır. Aşağıdaki özelliklerin tümünü içermektedir (Mayfield, 2008: 5). Sosyal medya ortamları yeni medya özelliklerinin bir kısmına sahip olabileceği gibi tamamına da sahip olabilmektedir.

- **Katılım:** Sosyal medya, kullanıcılarına geri bildirim yaparak, katılıma teşvik etmektedir.
- **Açıklık:** Sosyal medya servisleri geri bildirim ve katılımcılara açıktır. Bu servisler oylama, yorum ve bilgi paylaşımı gibi konularda katılımcıları cesaretlendirmektedir. Bilgi paylaşımı, oylama, yorumlama ve içeriklere nadiren de olsa parola erişim sağlanmaktadır.
- **Konuşma:** Geleneksel medyada yayın belli bir hedef kitleye iletilip dağıtılırken, sosyal medyada yayın iki yönlü iletişim - konuşma olarak gerçekleştirilmektedir.
- **Topluluk:** Sosyal medya topluluklara hızlı ve etkili iletişim kurmalarını, çabuk topluluk oluşumu desteklemektedir. Ortak ilgi alanlarına göre çabuk topluluk oluşumunu sağlamaktadır; fotoğraf severler, favori tv şovlar, politik sorunlar vb.
- **Bağlantılık:** Sosyal medyanın birçok türü, diğer sitelerle, kaynaklarla ve insanlarla bağlantılı işler geliştirmiştir. Kullanıcılar bağlantı adresi url veya linkler vererek bağlantılarını geliştirmelerini sağlamaktadır.

Sosyal medyanın özellikleri; katılım, açıklık, konuşma, topluluklar ve bağlantısallık olarak beş ana başlık altında toplanmaktadır. Sosyal medya, içeriğe erişimi ve içeriği kullanmada mümkün olduğu kadar engelleri ortadan kaldırmaktadır. Kullanımı son derece sade ve basit olan sosyal medyanın bağlantısallık özelliği yeni medyanın hipermetinsellik özelliği ile benzerlik göstermektedir, bir sosyal medya mecrasından diğerine geçişi verilen bağlantı adresi (link) ile mümkün kılmaktadır. Bu sayede küçük gruplar, topluluklar kısa sürede oluşturulabilmekte ve bir araya gelebilmektedir. Sosyal medyanın katılım ve açıklık

özellikleri ise yeni medyanın etkileşimsellik özelliği ile benzerlik göstermekte ve bu özellik sayesinde, zaman ve mekân farkı olmaksızın tüm dünyada sanal ortama yüklenmiş enformasyona erişim sağlanmaktadır.

Sosyal medya, geleneksel medyada olduğundan farklı olarak sosyal medya ortamlarında etiketlerle (hashtag), bağlantılarla enformasyon kaynaklarına ulaşılmaktadır. Bu sayede bilgiye tek kaynaktan değil farklı kaynaklardan ulaşılmaktadır. Sosyal medya, geleneksel medyada olmayan çift yönlü iletişim özelliği sayesinde geribildirimini etkin kılmaktadır.

Peltekoğlu (2012:8), sosyal ağların etik kodları ortadan kaldırdığını, çocukluğun yok oluşuna katkıda bulunan televizyon çağını bile geride bıraktığını belirtmektedir. Sosyal medya, kullanıcılarına doğrudan ve anında iletişim kurmak için etkili bir ortam sunmaktadır (Öztürk, 2014: 211).

Eğitimin ardıllığını, bir başka deyişle; bilgiye ulaşmak için belirli bir dönem ve aşamalardan geçmiş olma koşulunu da ortadan kaldıran sosyal medya, bir yandan bilgi üretiminde tekeli kırarken, diğer yandan bilgiyi ve bilginin kaynağını sıradanlaştırmaktadır. Sosyal medya ile McLuhan'ın Küresel Köy'nün boyutları daha da küçülmektedir (Peltekoğlu 2012:8).

Sosyal medya ortamları bu özelliklerden faydalanmak için kullanıcı olmayı ve sosyal medya ortamlarını efektif olarak kullanmayı gerekli kılmaktadır. Temel özelliklerine ek olarak, kolay erişilebilir ve ücretsiz olması sosyal medya ortamlarında sınırsız bilgi akışını sağlamaktadır.

1.5. Sosyal Medya ve Geleneksel Medya Arasındaki Farklar

Geleneksel medya ortamlarında (tv, gazete, radyo) kişiler veya kurumlar yani profesyoneller tarafından içerik sağlanırken, sosyal medya ortamlarında kişiler kendi kendilerine içerik oluşturmakta ve enformasyon üretimini ve akışını sağlamaktadır.

Geleneksel araçların kuruma veya devlete hizmet etmesinden dolayı, reklam gibi ticari kaygı duymasına bağlı olarak sağladığı bilgiye daha az güven duyulmaktadır. Sosyal medya araçlarında kullanıcılar, toplumun içinden bireyler olduğu için daha fazla güvenilen medya ortamları oluşturmaktadır.

Gazete, dergi, televizyon gibi geleneksel ya da şirket kontrollü medyada iletişim veya etkileşim fazlasıyla tek yönlüdür (Evans, 2008: 80 ve Weber, 2007: 4-5' den Aktaran: Akar, 2011: 29). Buna karşın sosyal medya çok yönlüdür. Sosyal medya gerçekten katılımcıdır. Son kullanıcı içeriği biçimlendirmekte, yaratmakta ve paylaşmaktadır (Akar, 2011: 29).

Tablo 1.2. Geleneksel Medya ve Sosyal Medya Arasındaki Farklar

Geleneksel Medya	Sosyal Medya
Sabit, değiştirilemez.	Anlık, güncellenebilir.
Sınırlı ve gerçek zamanlı olmayan yorum.	Sınırsız, gerçek zamanlı yorum.
Sınırlı, gecikmeli ölçüm.	Anlık popülerlik ölçümü
Arşive zayıf erişim.	Arşive erişilebilir.
Sınırlı medya karmaşası.	Tüm medya karma hale getirilebilir.
Bir kurulca yayımlanır.	Bireysel yayımcılar vardır.
Paylaşım desteklenmez.	Paylaşım ve katılım desteklenir.
Denetim	Özgürlük

Kaynak: Stokes'den Aktaran: Akar, 2011: 30

Geleneksel medya ekonomik olarak dev kuruluşlar ya da devlet tarafından yönetilmekte ya da kontrol edilmektedir. Bundan dolayı medya bu güce sahip olan ya da yöneten elitlerin veya reklam veren kurumların görüşlerinin etkisi altında kalmakta ve bu görüşleri yansıtmaktadır. Bu açıdan ele alındığında geleneksel medya için tam bir bağımsızlıktan bahsetmek mümkün değildir. Sosyal medya ise daha çok sayıda kişiyle daha fazla kişi arasında iletişim kurmayı mümkün kılmaktadır. Her kullanıcı sosyal medya platformlarını kullanarak kendi görüşlerinin birçok kişiye iletebilme hakkı kazandırmaktadır (Kuyucu, 2014: 49).

Sosyal medya geleneksel medyadan farklı olarak daha ucuz ve ekonomiktir. Genellikle, geleneksel medya enformasyonun yayınlanması için belirli kaynaklara ihtiyaç duyarken, sosyal medyada bilgiyi yayınlamak veya bilgiye erişmek ücretsizdir. Sosyal medyanın erişimi, herkese açıktır, kişi, kurum herkes sosyal medyada hesap sahibi olabilmektedir (resmi kurumlar, sivil toplum örgütleri, bireyler dahil herkes). Sosyal medyada basım veya yayın için lisansa ve editöre sahip olmak zorunlu koşul değildir.

Geleneksel medyada mesaj ve içerik oluşturma gücü eşik bekçileri ve medya çalışanlarınayken, sosyal medyanın herkese bu gücü verebilmesi, kurum ve kuruluşları daha dikkatli hale getirmiştir. Çünkü sosyal medyada çevrimiçi konuşmalar oldukça fazladır. Web 2.0 ortamında zaman ve mekanda kısıtlama olmaksızın içerik yaratılmakta, fikir ve görüşler paylaşılmaktadır. Bunların pek çoğu da ürünler, markalar ve kurumlar hakkında olabilmektedir. Çevrimiçi konuşmalar, paylaşımlar olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilmektedir (Uzunoğlu vd, 2009: 131).

Çevrimiçi metinler, geleneksel medya metinlerinden farklı olarak, herkese açık olduğu ve birtakım bağlantı/ ağ adresleri (linkler) kullandığı için kullanıcı, kolaylıkla sayfalar ve metinler arasında hareket edebilmektedir. Böylelikle çevrimiçi ortamdaki her metin, çok geniş, birbirine bağlı, tutarlı ve sayısız metin varlığına sahip olmaktadır. Tüm bunlar, yeni medya ortamlarını geleneksel medya ortamlarından üstün olarak ayıran farklılıklardır (Binark, 2014: 17).

Bahsedildiği gibi sosyal medyanın, geleneksel medyaya göre farklılıkları sosyal medyayı avantajlı hale getirmiştir. Sosyal medya hızlı ve güncel olması, geleneksel medyada olduğu gibi haber üretmek ve dolaşıma sokmak için zaman almamakta ve editör denetimi gerektirmemektedir. Bilgiler yeni medyanın yayılım özelliği ile daha kısa sürede hızlı bir şekilde, etkileşimsellik özelliği ile eş zamanlı ya da eş zamansız olarak dolaşıma girer ve tekrar tekrar dolaşıma sokulabilmekte ve güncellenebilmektedir.

Yeni medya ile hayatımızda yerini alan sosyal medya, kendi özelliklerine ek olarak yeni medyanın özelliklerine de sahiptir; dijitallik, etkileşimsellik, yayılım, multimedya, sanallık, kullanıcı türevli içerik üretimi ve hipermetinsellik özelliklerinin hepsine ya da en az birine sahip olmasını sağlamaktadır. Sosyal medya sahip olduğu bu özelliklerle geleneksel medyaya göre ve günlük hayatta pek çok avantaja sahip olmakla birlikte bi o kadar da dezavantaja sahip olmaktadır.

1.6. Sosyal Medya Araçları

Sosyal medya, kullanıcılar enformasyon, düşünce, ilgi ve bilgi paylaşım imkanı tanıyarak karşılıklı etkileşim yaratan çevrimiçi araçlar web siteleri için kullanılan bir terimdir. İsminden de anlaşılacağı gibi sosyal medya katılımı ve ilgili olmayı teşvik ederek topluluk ve ağ oluşturmaya aracılık etmektedir (Sayımer, 2008: 123).

Her medyanın olduğu gibi sosyal medyanın da var olabilmesi için bir mecraya ihtiyaç duyulmuştur. Bu mecraları genel olarak sosyal medya araçları olarak adlandırılmaktadır (Kahraman, 2012: 21). Gerek günlük yaşamda gerekse akademik literatürde "Sosyal Medya" terimi yerine "sosyal ağ", "sosyal web", "sosyal paylaşım siteleri" terimleri kullanılmakla birlikte, bu konuda hepsinin kapsayacak sosyal medya teriminin kullanılması daha uygun görülmektedir (Sayımer, 2008: 123).

Farklı teknolojiler ve farklı yöntemlerin kullanıldığı tüm bu araçların belki de tek ortak noktaları hepsinin kullanıcılarına üst düzeyde paylaşım hizmeti sunması olarak belirtilmektedir. Bu araçlar detaya girmeden, basitçe, wikiler, bloglar, içerik paylaşım siteleri, mikro bloglama, toplumsal paylaşım ağları olarak sıralanmaktadır. (Kahraman, 2012: 21).

1.6.1. Toplumsal Paylaşım Ağları

Toplumsal paylaşım ağları dünya genelindeki bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı olarak tanımlanan internetin gelişmesiyle bireyleri farklı bireylerle sanal uzamda buluşturan, kullanıcılar için farklı kullanıcılara karşı kendini temsil etme yolu olan ve kullanıcının hemen hemen bütün kişilik özelliklerini yansıtan (profili esas alan) siteler olarak tanımlanmaktadır. Facebook, MySpace, Orkut, Friendster gibi dünya genelinde yaygın olarak kullanılan TPA' lar kullanıcılarına birçok yeni uygulama sunmaktadır (Toprak, Yıldırım, Aygöl, Binark, Börekçi ve Çomu, 2014: 28-29).

TPA' lar kullanıcılarına profil oluşturmaları ya da kısaca bio (biyografi) oluşturmaları ve sosyal medya aracının yayılmasına katkıda bulunulması (arkadaş eklemek, takip etmek, takip edilmek, abone olmak..) karşılığında hizmet sunan web tabanlı sitelerdir yani kullanıcılar kişisel özelliklerini, eğitim bilgilerini, hobilerini, iş deneyimlerini vb kategorilerde kendilerinden bahsetme kişisel öz oluşturma imkanı sağlamakta bununla birlikte kendi ağına arkadaşlarını katmayı sağlamaktadır. Bu kategoriler kullanıcı tarafından doğru şekilde doldurulacağı gibi yeni medya ortamlarının sanallık özelliği ile kişi olmak istediği şekilde kendi profilini biçimlendirebilmektedir.

1.6.1.1. Facebook

Facebook, toplumsal paylaşım ağları içerisinde kendisinden önce kullanılmaya başlanan Yonja, Windows Live Messenger, MySpace gibi paylaşım sitelerinden farklı olarak kullanıcılara profil oluşturma ve anlık fotoğraf paylaşımı ve fotoğraf albümü oluşturma gibi özellikleri sayesinde kısa sürede daha fazla kullanıcıya sahip olmuş ve bazı siteler Facebook' tan sonra dfa profil oluşturma özelliklerini getirmişlerdir (Örneğin, Yonja). Profil özelliği ile Facebook kullanıcıları çevrimdışı dünyadan tanıdıkları insanlarla çevrimiçi iletişim kurma özelliği tanımaktadır (Sayımer, 2008: 127).

"Harvard Üniversitesi öğrencisi Mark Zuckerberg, Andrew McCollum ve Eduardo Saver' ın yardımıyla 2004 yılında "The Facebook" u kurmuştur. Aradan kısa bir zaman geçtikten sonra Harvard öğrencilerinin yarısından fazlası Facebook' a üye olmuştur. Boston' daki MIT Boston Üniversitesi ve Boston College gibi diğer üniversitelerden de üye kabul etmeye başlamıştır. Siteye dahil olan okulların listesinin gittikçe artmasıyla, 2004 Aralık ayında sitenin kullanıcı sayısı bir milyona ulaşmıştır. Başlangıçta "The Facebook" olan sitenin adı 2005 Ağustos'ta 200 bin dolara Facebook.com olarak değiştirilmiştir. 2005'in sonlarına doğru site, İngiltere ve Kanada'daki üniversiteleri de üyeliğe kabul etmeye başlamıştır (Toprak v.d., 2014: 37)."

Facebook, 2006 yılından itibaren ise e- posta adresi olan tüm internet kullanıcılarını üyeliğe kabul etmektedir. Facebook, hem kullanıcı sayısının fazla olması hem de kullanımının tüm dünyaya yayılması bakımından diğer TPA' lara kıyasla daha fazla gündemde yer almaktadır. Bugün dünyada 200 milyondan fazla aktif Facebook kullanıcısı vardır. Facebook' un kullanıcılarının etkileşimlerini destekleyen bir dizi özelliği bulunmaktadır (Toprak v.d., 2014: 38):

- **Wall (duvar):** Facebook üzerinden bağlantı kuran kullanıcıların birbirlerine gönderdikleri mesajların yer aldığı kısımdır. Her kullanıcının profiline ait duvarı bulunmaktadır, duvarda gönderilen mesajların dışında durum güncellemeleri de yer alabilmektedir. Duvar paylaşımları gizlilik özelliğine bağlı olarak kullanıcının isteğine göre görmek istediği kişiler ile sınırlandırılabilen, tamamen gizli ya da açık konumda kullanılabilir.
- **Pokes (dürtme):** Sanal ortamda çevrimiçi olarak, çevrim dışı veya çevrim içi kullanıcıyı arkadaş listenizde olsa da olmasa da bu özellik sayesinde dikkatini çekmeyi sağlamaktadır.
- **Photos (Fotoğraflar):** Fotoğraflarınızı yükleyerek güne, döneme özel fotoğraf albümleri oluşturmayı sağlamaktadır.

- **Status (durum):** Facebook bu özellikle de kullanıcılarına yer ve durum bildirme imkanı sağlamaktadır. Yer ve durum bilgileri "duvar" da yer almaktadır.
- **Zaman Tüneli (Time Line):** Son zamanlarda eklenen özellik sayesinde kullanıcılar Facebook hesaplarını kullanıma başladıkları ilk günden itibaren paylaşımlarını zamanlarına göre görebildikleri, arşiv niteliğinde bir özellik olarak açıklanmaktadır.

Facebook tam anlamıyla açık bir platformdur. Dünyanın dört bir yanından eklenen binlerce uygulamayla (armağanlar, oyunlar, hava durumu fal, vb.) kullanıcıların kendilerine özel ve halka açabildikleri keyifli bir tasarım yaratmalarına imkan sağlamaktadır (Sayımer, 2008: 128).

1.6.1.2. MySpace

Özellikle lise gençlerine yönelik ve her işlevin ücretsiz olduğu web sitesine istenilen her türle veri yerleştirilebiliyor. Özellikle genç müzisyenlerin severek kullandığı sosyal medya ortamında albüm oluşturulup, video ve ses kayıtları eklenebilmektedir (Sayımer, 2008: 128).

1.6.2. Wikiler

Wiki kelimesi Hawaii dilinde hızlı anlamına gelmektedir. Yazılım geliştiricisi Ward Cunningham tarafından ilk kez kullanılmıştır. Wiki, içeriği kolayca oluşturulabilen ve düzenlenebilen çok sayıda birbirine bağlı web sayfalarından oluşan web sitelerini tanımlamak için kullanılmaktadır (Aydoğan, Akyüz vd. , 2010, s. 21).

Wikilerin tüm sosyal medya araçları içerisinde ülkemizde en az ilgi çekeni olduğunu söylenmektedir. Bir wiki yapısal olarak sayfalarının kullanıcıların kendileri tarafından oluşturulduğu ve kullanıcının diğer kullanıcılar tarafından oluşturulan

sayfaları istediği şekilde değiştirebildiği web siteleri olarak tanımlanmaktadır (Kahraman, 2012: 21-22).

1.6.2.1. Wikipedia

Wiki yapısıyla ansiklopedi hizmeti sunan wikipedia.org dünyanın belki de en çok tanınan ve en çok kullanılan wikisi olarak nitelendirilmektedir. Wikipedia 262 dil ve 12 milyondan başlığı ile insanlık tarihinin paylaşımına açık en büyük bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir (Kahraman, 2012: 22).

1.6.3. Bloglar

İnternet ortamında herkese açık bir "Web Günlüğü" tutmak olarak tanımlanan ve çok sayıda enformasyon, dedikodu ve yorum içeren bloglar, hiç şüphesiz ki küresel iş dünyası, siyaset ve toplumsal kültür üzerinde oldukça önemli bir etki yaratmaktadır (Sayımer, 2008: 119).

Çevrimiçi günlük" ya da "web tabanlı günlük" olarak tanımlanabilecek bloglar (Bayraktutan-Sütçü, 2010:98) "web" ve "log" kelimelerinin birleşmesinden oluşan weblog kavramı zamanla yaygınlaşarak blog olarak adlandırılmaktadır (Kahraman, 2012: 27).

Web günlüğü anlamına gelen bloglar, genellikle kişisel ilgi alanları etrafında web sitesi sahiplerinin günlük olarak çeşitli konular hakkındaki fikirlerini, gözlemlerini yazdıkları, internet kullanıcılarının da bu günlük tarzındaki bilgilere yorumlarını ekleyebildikleri web sitelerini tarif etmektedir (Aydede, 2006: 23). Kahraman, Blog türlerini şu şekilde açıklamaktadır (2012: 31):

- **Kişisel bloglar**

Bireysel yazarların kişisel duygu ve düşüncelerini ifade ettiği elektronik günlükler olarak tanımlanmaktadır (Sayımer, 2008: 120). Bu tür bloglar çok fazla deneyimi olmayan kişilerin bile kullanabileceği ve sayfalarını düzenleyebileceği yapıdadır ve daha çok günlük olarak kullanılmaktadır. Kişilerin günlük yaşamda yaşadıkları olayları, karşılaştıkları durumları okurlarıyla paylaşmasını sağlamaktadır. Bloglarda en fazla rastlanan tür kişisel bloglardır (Kahraman, 2012: 31).

- **Temasal bloglar**

Temasal bloglar konusu belli olan, ilgi alanına yönelik olarak yazılan bloglardır. Moda, güzellik, stil, hobi, yemek, dekorasyon, kitap, sanat, fotoğrafçılık, spor, reklam, pazarlama, siyaset, alışveriş gibi çok çeşitli konularda blog tutulmaktadır. Bu konular tek tek ele alınacağı gibi , aynı anda birden çok konuda blog yazılabilmektedir. Ayrıca benzer ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışarak bir topluluk oluşturma fırsatı yakalanabilmekte, bu ilgi alanı zamanla bir işe dönüşebilmektedir. (Kahraman, 2012: 31). Örneğin, blogger "Merve Özkaynak" güzellik temalı tuttuğu blogla zaman içerisinde onu izleyen kişilerin artmasıyla youTube' da da uygulamalı makyaj yapımıyla ilgili blog tutmaya başlamıştır (Vlog, video blog). Daha sonra teması olan blog'un takipçi sayısının artmasıyla blog'unda kullandığı markaların dikkatini çekmiş, televizyon programlarına çıkmaya başlamıştır. Temasal blog yolculuğu onun için işe dönüşmüştür.

- **Portföy için oluşturulan bloglar**

İş portföyü için oluşturulan bloglar, kişinin hem kendisi için hem de profesyonel iş hayatı için tuttıkları çevrimiçi kayıtlar olarak tanımlanmaktadır.

• Kurumsal Bloglar (Şirket Günlüğü)

Kurumsal bloglar, şirketler için ürünleri ve hizmetleri hakkında geri bildirim almanın en hızlı, ucuz ve kolay yoludur. Kurumsal bloglar (şirket günlükleri) şirketlere, güncel ve gerçek enformasyon sağlamaktadır (Sayımer, 2008: 120-121).

Şirketlerin tercihen çalışanları veya bir sosyal medya içerik sağlayıcısı tarafından tutulan bloglardır. Şirketler burada yeni çıkardıkları ürünleri, düzenledikleri etkinlikler, aldıkları ödüller, son reklamlarının kamera arkası gibi kendileri hakkında haberleri birinci elden takipçileri ile samimi bir dille paylaşabildikleri gibi sektörle ilgili bilgiler verebilir veya gündemle ilgili paylaşımlarda bulunma imkanı sağlamaktadır (Kahraman, 2012: 31).

1.6.3.1. Blogger

Blogger, en çok ziyaret edilen ve en çok kullanılan ağ sitelerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Google tarafından satın alındıktan sonra kullanımı daha çok yaygınlık kazanmıştır. Türkçe seçeneğiyle beraber onlarca dil kullanımı vardır. Blogger'ın özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (<http://www.blogger.com/features>, Erişim Tarihi: 11.12.2015):

- Kullanımı ücretsizdir.
- Blogger kullanılarak yalnızca birkaç adımda bloglar kolay ve hızlı bir şekilde düzenlenebilir. Metin, fotoğraf ya da video yayınlanabilir.
- Blogger; kullanıcıların kayıtlarının görünüşünü ve tarzını tamamen özelleştirmelerini sağlayan bir HTML editörü içermektedir.
- Okuyucular tarafından geribildirim yapılabilir.
- Blogger'de şu anda İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, Portekizce, Çince, Japonca dahil 41 dil mevcuttur.

1.6.3.2. Blogcu

Blogcu, web tasarımı veya programlama bilgisine ihtiyaç duymadan kişisel bir blog oluşturulabilecek şekilde düzenlenmiştir. Blog sahipleri, yazı ve resimlerini blogcu sayesinde kolaylıkla internette yayımlayabilmekte, kendilerine ait bir alana sahip olabilmektedirler. Blogcular yazılarını ister tüm dünyaya, isterse sadece blogcu kullanıcılarına açık hale getirilebilmektedir. Hatta, istenilen gönderilerin sadece arkadaşlara veya sadece blog sahibine açık olması mümkün olabilmektedir. Diğer blogcular, veya blog ziyaretçileri, bloglara eklenen yazılara yorum ekleyebilmektedir. Blog sahibi eklenen yorumları istediğiniz zaman düzenleyebilir, silebilir hatta hiç yorum yayınlanmamasını sağlayabilmektedir (<http://www.blogcu.com/yardim/hakkimizda>, Erişim Tarihi: 11.01.2015).

1.6.4. Mikro Bloglar/ Durum Uygulamaları

“Mikro bloglar, sosyal ağ oluşumları, anında mesajlaşma ve bloglamayı birleştiren araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Mikrobloglar arasında en çok kullanılanlar, sırasıyla Twitter, Tumblr ve Plurk' dur.” (Myfield, 2008: 27).

Mikrobloglar, diğer bloglara göre daha dar ve daha kısa gönderilerin paylaşıldığı bir blog türüdür. Mikroblog' larda da diğer bloglarda olduğu gibi fotoğraf, metin, video, ses paylaşımı yapılabilirken diğer bloglardan farklı olarak anlık ve sınırlı, metin paylaşımı sağlamaktır. Mikroblog servislerinde içerik oluşturmak oldukça basittir. Uzun uzun cümleler, paragraflar yerine, kısa kısa cümleler kullanılmaktadır. Diğer taraftan dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir gelişme ya da olay, en hızlı şekilde mikrobloglar sayesinde duyurulmaktadır (Sönmez, 2013: 24). Bu bakımdan mikrobloglar hakikatten yaratıcı kullanımlara açık ve özellikle "olay yerinden bildirme" algısını kuvvetlendiren mecralar olarak nitelendirilmektedir (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012: 28).

Taşınabilir teknolojiler sayesinde mikroblogların kullanımı giderek yaygınlık kazanmaktadır. Türkiye'de en yaygın olarak kullanılan mikroblog ağı Twitter' dır ve onu Tumblr ile Plurk takip etmektedir.

1.6.4.1. Twitter

Sayımer'in deyimiyle Twitter, insanın gerçek hayatta içinde bulunduğu anda ne yaptığı, onu izleyen takipçilerine kısa mesajlarla özetlediği, durumunu paylaştığı bir platformdur (2008: 128). Twitter ile diğer sosyal medya araçlarının dışında anonim sayılabilecek bir kalabalığa hitap etmenin yanında Twitter ile yazılı, görsel ve işitsel bilgi geçmek de mümkün kılmakla beraber sosyal medyanın kullanım şeklini ve amacını dönüştürdüğü söylenmektedir. (Irak ve Yazıcıoğlu, 2012: 28).

Twitter 2006 yılında, iletişimde boşluğu doldurmak için ortaya çıkmış, kullanıcıların en uzun 140 karakterlik (160 karakter sms sınırından 20 karakterlik reklam payı çıkartılmıştır) metinlerle o an neler yaptıklarını anlatmalarını sağlayan bir servis olarak hayatımıza girdi. Daha önce teknik bir bilgi gerektirmemesine rağmen özel ilgi ve zaman gerektiren online paylaşım servisleri, Twitter sayesinde daha kolay hale gelmektedir (Kahraman, 2013: 43).

500 milyondan fazla üyesiyle dünyada en çok üyeye sahip sosyal medya platformlarından biri olan Twitter, günden güne kullanıcı kitlesini genişleterek etkinliğini artırmaktadır. 140 karakterde kısa mesaj paylaşım olanağı sağlayan mikroblog olarak tanımlanan Twitter, kendini “bir bilgi ağı” olarak tanımlamaktadır. Web sitesinde yer alan tanıma göre Twitter; “Twitter, seni ilginç bulduğun son hikâyelere, fikirlere, görüşlere ve haberlere bağlayan gerçek zamanlı bir bilgi ağıdır. Twitter'ın kalbinde Tweetler olarak adlandırılan küçük bilgi patlamaları bulunmaktadır. Her Tweet 140 karakter uzunluğundadır” olarak açıklanmaktadır (<https://about.twitter.com/tr/company>, Erişim Tarihi: 12.01.2015).

2008 yılında ABD başkanı seçilen Obama'nın seçim kampanyası sırasında etkin biçimde kullandığı Twitter'in seçimlerdeki etkisi daha sonra Arap Baharı olarak adlandırılan ve çok sayıda Arap ülkesinde yönetimlerin değişmesiyle sonuçlanan halkla hareketinde iletişimin merkezinde hep Twitter'in yer alması, bu servisin sadece hayatlarımıza değil, dünya tarihine de olan etkisini göstermiş oldu. Bu etkisini göz önüne alındığında markalar ve kurumlar Twitter'ı hem müşterilerinin görüşlerini takip ettikleri bir monitör, hem de önemli bir iletişim aracı olarak kullanabilmektedir (Kahraman, 2013: 43).

Twitter üzerinden çeşitli olaylar, durumlar vb. hakkında yardım kampanyaları da yürütülmektedir. Yaşanan doğal afetler, afetler için düzenlenen yardım kampanyaları twitter üzerinden de duyurulmakta, böylelikle pek çok kişinin bu konu hakkında haberdar olması ve yardımcı olmak isteyenlerin nasıl yardım edebileceğini öğrenme olanağı vardır. Aynı zamanda twitter üzerinden bir konu ya da olay hakkında insanlar örgütlenebilmektedir. Örneğin kaybolmuş çocuk için insanlar olayın gerçekleştiği alanda twitter üzerinden örgütlenerek toplanmakta ve ayrı kollardan arama- kurtarma çalışmalarına başlamaktadır (Bununla ilgili pek çok örnek yaşanmıştır). Diğer taraftan twitter sayesinde, kullanıcılar beğendikleri bir yazarı, doktoru, eğitimciyi, uzmanı, sanatçıyı, oyuncuyu vb. takip edebilmekte, o kişinin anlık paylaşımlarını görebilmektedir (Sönmez, 2013: 25).

Twitter'ı oluşturan temel bileşenleri şunlardır (Sönmez, 2013: 25-26):

- **Tweet:** Kullanıcıların gönderdikleri iletiler, tweet olarak adlandırılır. Her tweet 140 karakter ile sınırlanmıştır.
- **Retweet:** Takipçilerinizle, takip ettiğiniz diğer kişilerin tweetlerini paylaşabilmekte, hatta tweeti paylaşmadan önce kendi düşüncelerinizi eklemek imkanı sağlamaktadır. Retweet ile diğer kullanıcıların yazdıklarını kendi profilinizde saklamayı da sağlamaktadır.

- **Replies:** Kullanıcıların iletileri aracılığıyla birbirlerine cevap vermesini sağlayan bileşen olarak tanımlanmaktadır. Bu bileşenin kullanılabilmesi için kullanıcı, @ işaretini ve ardından kullanıcı adını girme koşulu bulunmaktadır (@kullanıcıadı) ve daha sonra cevabını o kullanıcıya iletilmektedir.
- **Favoriler:** Twitter kullanıcısı bir başka kullanıcının iletilisini kendi profillinde görmek ve timeline' nında saklamak istiyorsa, "favorilere ekle" özelliği ile bunu gerçekleştirebilmektedir.
- **Hashtags (Etiket):** Anahtar kelimeleri kullanarak web içeriği oluşturmak için, kullanıcıları belirli bir konu üzerinde odaklamak amacıyla hashtags olarak ifade edilen konuların başında "#" işareti konularak gerçekleştirilmektedir. "#" işareti ile yaratılan gündemlerle dünyadan haberdar olmayı mümkün kılmaktadır.

Ülkemizde de twitter popülaritesini her geçen gün artırmakta, ünlüler, şirketler, sivil toplum kuruluşları, siyasi organizasyonlar ve devlet kurumları, bireyler birbirlerine ve karşı tarafı oluşturan kitlelere seslerini duyurmak için sosyal medyanın en etkili ortamlarından biri olan twitter' ı sıklıkla kullanmaktadır.

1.6.4.2. Tumblr

Tumblr, kullanımı kolay ve fonksiyonlu bir mikroblog türü arasında yer almaktadır. Diğer tüm blog ve mikroblog türlerinde olduğu gibi, Tumblr üzerinden de kullanıcılar fotoğraf, ses, video, metin paylaşımı yapabilir, multimedya özelliği taşımaktadır. Tumblr üzerinden kısa paylaşımlar yapılır. Bu yüzden kullanımı pratiktir. Tumblr üzerinden renklerden, kullanılan temanın HTML kodlarına kadar her şey, kullanıcı tarafından kişiselleştirilebilir (<http://www.tumblr.com/about>, Erişim Tarihi: 12.01.2015).

1.6.4.3. Plurk

Türkçe dil desteği de olan Plurk kendisini “lezzetli ve sindirilebilir kısa mesajlarla hayatınıza tat katan olayları paylaşmak ve sizin için değerli insanların olaylarını takip etmenize olanak veren çekici hoş bir sitedir” şeklinde tanımlamaktadır (<https://www.plurk.com/aboutUs>, Erişim Tarihi: 12.01.2015). Plurk, twittera göre daha farklı yenilikler sunan, farklı vizyona sahip bir mikro bloglama servisidir. Twitter gibi 140 karakter üzerinden, ne yaptığınızı, duygularınızı, resimleri ve videoları paylaşmanıza, arkadaşlarınız ile bu girişler üzerinden iletişim kurmaya imkan vermektedir. Tüm girişleriniz (plurk’leriniz) bir zaman çizelgesi içinde kaydedilmektedir. Ziyaretçilere zaman çizelgesi içinde ileri geri hareket ettirilerek farklı bir deneyim sağlamaktadır.

1.6.5. Forumlar

İnternet forumları online sosyal medyanın en köklü şeklidir, en yaygın konular müzik, araba gibi belirli konular mevcuttur. Bir forumda her tartışma bir iş parçacığı olarak bilinir ve birçok farklı konuları aynı anda aktif olabilir (Mayfield, 2008:23).

Forumlar web ortamında özel konular ve ilgi alanlarında (mesela araba, ev eşyaları, kozmetik veya müzik) çevrimiçi tartışma ve konuşma imkanı sağlamaktadır. Böylece forumlar özel konular hakkında bilgi almak, yeni haberler öğrenmek, diğer kişilerin düşünceleri, tavsiye ve tecrübelerinden yararlanmak için iyi bir ortam oluşturmaktadır. Forumlar web sitesinin bir bölümü olmakla birlikte tek başlarına bir web site olarakta faaliyet gösterebilmektedir. Forumlar genelde bir admin (moderatör) aracılığıyla yönetilmektedir. Admin, forum için uygun olmayan ve junk (çerez) olan postları ortadan kaldırmak, forum içi düzeni sağlamakla görevli kişi olarak açıklamak mümkündür.

Bloglar ve forumlar arasındaki en önemli fark bloglar kişiye ait hesaplar, forumlar ise içinde üyelik barındıran sosyal medya araçlarıdır. “Forumlar, diğer online sosyal medya biçimleri ve hatta sosyal medyanın kendisinden bile önce ortaya çıkmıştır.” (Mayfield, 2008:23).

1.6.5.1. Forum Donanım Haber

Donanimhaber.com, bugün en büyük teknoloji portalı yayını olması dışında aynı zamanda tüm internet siteleri arasında en çok ziyaret edilen ilk 20 adresten biri unvanına sahiptir. Hatta bağımsız kurum ve kuruluşların sağladığı raporlara göre, Facebook ve Google gibi yabancı siteleri aradan çıkarıldığında, Donanimhaber.com en çok ziyaret edilen 6. internet sitesi olma konumundadır (Şevik, İnal, Yılgin: 2014: 395).

Forum.donanimhaber.com sitesi çok çeşitli içeriğe sahip bir forum sitesidir. Forum.donanimhaber.com sitesi, bilgisayar bileşenlerinden uydu cihazlarına, ses sistemlerinden internet servis sağlayıcılarına, elektronik ev aletlerinden video kayıt cihazlarına, taşınabilir bilgisayardan mobil cihazlara, alışveriş fırsatlarından ikini el ürün satışına, çevrimiçi oyunlardan bilgisayar işletim sistemlerine, motorlu araçlardan eğitim dünyası ve spora kadar birçok alanda kullanıcılarına destek sağlamaktadır. Neredeyse her alanda bilgi paylaşımı yapılan forum.donanimhaber.com sitesi bu sayede çok etkin kullanılan bir forum sitesi durumundadır. Forumda bilgi paylaşımını arttırmak için kullanıcılara unvanlar verilmektedir. Yardım ve tavsiye içerikli başlıklara yorum yazan kullanıcılar puan kazanmakta bu puanlar doğrultusunda rütbelendirilmektedirler. Bunun da etkisiyle kullanıcılar tecrübelerini yeni bir ürün satın almak isteyen kullanıcılarla paylaşmaktadırlar (Şevik, Yılgin, İnal, 2014: 395).

1.6.6. Sözlükler

Sosyal medya ortamlarından biri olan sözlükler, sözcük, terim, kavram ve kişilere ilişkin bilgi, deneyim, gözlem, espri, yorum, anket, link ile kaynak içeren etkileşimli bir platform ve veri tabanı olarak tanımlanabilmektedir (Gürel ve Yakın, 2007:203).

1.6.6.1.Ekşi Sözlük

Ekşi Sözlük, her türlü kelime ve kavram hakkında kayıtlı yazarların yorumlarını içeren ve katılımcı sözlük (collaborative hypertext dictionary) özelliği gösteren bir web sitesidir. Bir bilgisayar programcısı olan ve 'ssg' rumuzu (nickname) ile tanınan Sedat Kapanoğlu tarafından, 15 Şubat 1999 tarihinde yaratılmıştır. Kişisel bir günlük (blog) olmasına ve amatör bir nitelik taşımasına rağmen kısa sürede popülerite kazanan bu sanal oluşum, Türkiye'nin en çok takip edilen siteleri arasına girmiş ve kendi alt kültürünü oluşturmuştur (Gürel ve Yakın, 2007:204).

Şubat 1999 tarihinden itibaren, eksisozluk.com adresi üzerinden erişimi sağlanan Ekşi Sözlük, katılımcı sözlük ortamlarının öncülerindedir. Ekşi Sözlük den sonra , Uludağ Sözlük, İTÜ Sözlük ve İnci Sözlük birbirlerini takip etmiştir.

1.6.6.2. Uludağ Sözlük

Uludağ Sözlük, 2005 yılının Aralık ayının sonunda "Zall" takma adlı İsmail Alpen tarafından kurulan, üyeleri tarafından eklenen ve güncellenen terim ve açıklamalara sahip katılımcı sözlük. Sloganı "Ulu'lardan Ulu Bir Sözlük"tür olup; kodları php dilinde, sözlüğün sahibi İsmail Alpen tarafından kodlanmıştır (www.uludagsözlük.com, Erişim Tarihi: 08.03.2015).

1.6.6.3. İTÜ Sözlük (İnstela)

1 Mart 2004'de Çağatay Gürtürk tarafından katılımcı sözlük formatıyla İTÜ Sözlük adıyla kurulmuştur. Katılımcı sözlük Ocak 2015'te yurtdışına açılma planları doğrultusunda instela adını almıştır (instela.com, Erişim Tarihi: 08.03.2015).

1.6.6.4. İnci Sözlük

19 Aralık 2009 günü İsmail Alpen ve Serkan İnci tarafından kurulmuş interaktif sözlüktür (incisozluk.com.tr, Erişim Tarihi: 08.03.2015). Sözlük diğer katılımcı sözlüklerden farklı olarak daha müstehcen görsellere, argo ve cinsiyetçi bir dile sahiptir. Site kuralları diğer sözlük sitelerinin kurallarına göre daha esnek oluşturulmuştur.

İnci sözlükle yaygınlaşan sosyal medya eğlence kavramı capsler gündeme gelmiştir. Caps kelimesi ingilizce capture (fotoğraf veya videonun bir kısmını almak, yakalamak) kelimesinden türetilmiştir ve fotoğraf veya videonun screen shot (ekran görüntüsü) alınarak capture edilir. Günümüz sosyal medya eğlence kavramı olan capsler yeni mizah anlayışını doğurmakla birlikte ilerleyen bölümlerde ele alınacak sıkıntıları da doğurmaktadır.

1.6.7. Video Paylaşım Ağları

Video paylaşım ağları sosyal medya ortamlarında eğlence, müzik, eğitim, film, belgesel, güzellik, sağlık, fragman, dizi, kısa film gibi pek çok alanda kullanıcılarına video izleme, videoların altına yorum yapma, etkileşimsellik özelliği ile diğer sosyal medya ortamlarında paylaşımına sokma imkanı sunmaktadır.

1.6.7.1.YouTube

“You Tube 2006 yılının Ekim ayında özel ve küçük bir şirket olarak google tarafından 1.65 milyar dolar ile işe başlamıştır. Bu servis yoluyla her gün 100 milyondan fazla video izlenilmektedir.” (Myfield, 2008:24).

Google’ ın satın almasıyla birlikte google hesapları etkileşimde olma özeliği kazanmış ve gmail hesabı olan herkes YouTube’ ta kanal sahibi olmaktadır. YouTube kanalında kişiler izledikleri videoları geçmişlerin de saklayabilmekte, izlemek istedikleri videoları daha sonra izlemek üzere listeleyebilmenin yanı sıra favori video listelerini oluşturma imkanı sağlamaktadır. Kendi videolarını da kanallarına yükleyebilen kullanıcılar, beğendikleri videolara paylaşabilmekte ve kullanıcı yorumu da dahil içerik üretiminde bulunabilmektedir.

1.6.7.2. Dailymotion

Dailymotion, tüm dijital cihazlardan (PC'ler, mobil cihazlar, İnternet bağlantılı TV'ler ve tabletler) ile ve dünya çapındaki partnerleri sayesinde, uluslararası düzeyde on milyon HD video katalogu sunmaktadır. Kültürel faaliyetler, spor müsabakaları, haberler, diziler veya yaratıcı, ayrıcalıklı içerikler vb. içeriklere ücretsiz erişim imkanı tanımaktadır. Dailymotion, dünya çapında 18 dilde hizmet verir, yerel ana sayfaları ve içerikleri ile, 35 yerel sürüme sahiptir. Ayda 128 milyon ziyaretçi ile neredeyse 300 milyon kişi video izlemektedir (dailymotion.com, Erişim Tarihi: 08.03.2015).

1.6.7.3. Vine

Video paylaşım ağı özelliği taşıyan yeni sosyal medya araçlarından olan vine 2013 yılından itibaren Türkiye’ de popüler olarak kullanılan sosyal medya araçlarının arasında yerini almıştır. Vine, anlatılmak istenen hikayelerin 6 saniyelik videolarlar

paylaşıldığı, videoların altına yorum yapma, beğenme, tekrar paylaşma özelliklerini taşıyan cep telefonu uygulamasıdır.

6 saniyelik videoların ne kadar izlendiğini gösteren gösteren döngü sayısı özelliği de taşımaktadır. Vine'larını dolaşıma sokan kullanıcılar döngü sayısının artması ile öne çıkanlar ve popüler olanlar listesine girerek daha geniş kullanıcı sayısına ulaşabilmekte artan popülitireyle birlikte "Vine Fenomeni" sıfatını kazandırmaktadır. Vine Fenomenleri paylaşımlarıyla kendilerinden oldukça bahsettirirken üniversitelerinin de aranan konukları olması geleneksel medyanın kanaat önderi kavramı vine fenomenleri için de kaçınılmaz olmuştur.

1.6.7.4. Periscope

Periscope, video paylaşım özelliği taşıyan en yeni sosyal medya aracı olma özelliği taşımaktadır. Çekilen canlı yayınlar kayıt altına alınıp belli bir süre izlemeye açık bırakılacağı gibi canlı yayın dışında da izlenilmemesi gibi seçenekleri de sunabilmektedir.

Periscope' un resmi sayfası "Periscope Tv" yi; "Üzerinde geçen süre sadece bir yıl önceydi ve biz başkasının gözünden dünyayı keşfetme fikri hayran olduk . Ukrayna'da bir protestocu gözüyle ne görebiliyordu? veya Kapadokya'da sıcak hava balonundan gündoğumu izlemek nasıldı? Bütün bunlar çılgınca gelebilir, ama biz ışınlanmaya yakın bir şey inşa etmek istedik . Olayları ve yerleri keşfetmenin birçok yolu vardı, bize göre canlı video aracılığıyla farklı yaşamları keşfetmekten daha iyi fikir yoktu. Bir resim bin kelimeye bedel olabilir, ancak canlı video o yere götürecek ve çevresindekilere size gösterebilecek güçtedir." şeklinde açıklamaktadır.

Periscope, Yeni Medya' da yeni bir mecra ve yeni bir soluk. Sosyal medya ortamlarından beklenin dışında kullanıcılarına bambaşka bir deneyim sunmaktadır. İlk olarak IOS işletim sistemi üzerinden sadece Iphone ve Ipad' lerde hizmet veren uygulama Twitter şirketine ait ve üye olmak için sadece Twitter hesabınızın olması

ve bu hesabınızla eşleştirmeniz şartını gerektirmektedir. Twitterdan takip ettiğiniz kişilerin hesaplarını da burdan tiki edebilir, canlı yayınlarına gelen uyarı ile hemen bağlanabilmektesiniz. Uygulama canlı yayın yapan kullanıcı aynı anda binlerce kişiye ulaşma imkanı sağlamakta ve izleyicileri ile "board cast" üzerinden yazdıklarını görebilmektedir. Uygulama açıkken ekranın sağ kısmına tıklamalar ile kalp ikonlarıyla beğeniler yapılmaktadır. En çok kalp alan "Love Most" listesine yerleşerek global listede tüm dünyaya ulaşma imkanı sağlamaktadır.

1.6.8. Fotoğraf Paylaşım Ağları

Fotoğraf paylaşımları kullanıcıların çevrim içi olarak fotoğraf paylaşımını destekleyen yeni medya araçları üzerinden yapabilmektedir. Fotoğraf paylaşım ağları kullanıcılara kendi bünyesinde özellikler sunmaktadır. Fotoğraf paylaşım sitelerinden birkaçı Flickr, Pinterest ve Instagramdır.

1.6.8.1. Flickr

Flickr, temel olarak fotoğrafların, videoların yüklenebileceği ve paylaşılabilceği, ücretsiz hizmet veren bir site olarak tanımlanmaktadır. Sitenin sahibi ve destekçisi büyük arama motoru Yahoo'dur. Bir Flickr hesabına sahip olmak için gereken, Yahoo mail hesabıdır. Flickr fotoğraf paylaşımı için en ünlü ve en çok kullanılan servisedir. "Bu servis 2005 yılında yahoo tarafında 30 milyon dolar maliyetle oluşturulmuştur." (Myfield, 2008:24).

1.6.8.2. Instagram

Instagram, 2010 Ekim'de, Kevin Systrom ve Mike Krieger tarafından ilk olarak IOS (iPhone-iPad) için geliştirilen, daha sonra android işletim sisteminde de kullanılmaya başlanan, sahip olduğu kaliteli filtreler ve sosyal ağ özellikleri ile kısa

zamanda oldukça popüler olan bir fotoğraf paylaşım uygulaması niteliği taşımaktadır (instagram.com, Erişim Tarihi: 10.04.2015) .

Instagram, akıllı cep telefonları için üretilen fotoğraf paylaşma ve fotoğraf düzenleme uygulamasıdır. Telefonun kamerasıyla önce bir fotoğraf çekersiniz ya da uygulamayı kullandığınız sırada ve ya telefonunuzun fotoğraf arşivden seçeceğiniz fotoğrafı uygulamaya yükleyerek, uygulamanın sunduğu efektleri uygulayarak direkt olarak uygulamada ya da uygulamanın etkileşimde olduğu diğer sosyal medya ortamlarında (Facebook ve Twitter) da kolayca paylaşma imkanı sağlamaktadır.

Fotoğraf paylaşmanın ve fotoğraf düzenlemenin yanı sıra videolar paylaşılabilen, ünlüler, markalar, gazete ve dergiler dahil tüm kullanıcıların paylaşımları takip edilebilmektedir. Uygulamanın başka özelliği ise takip edilen hesapların paylaşımlarını beğenebilir ve yorum yapabilmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

NEFRET SÖYLEMİNİN TANIMI, TÜRLERİ VE NEFRETİN ÜRETİLMESİ

2.1. Nefret Kavramı

Nefret kavramının Antik Grekçe’deki karşılığı “kedos” . Latince karşılığı “odiuk” olan nefret , İngilizce’de “hate ve/ veya “hatred” kelimeleri ile ifade edilmektedir (Ataman, 2012: 50). Türkçe de ise “nefret” kelimesi arapça kökenli olup, “1. Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu; 2. Tiksiniye, tiksinti” anlamlarına gelmektedir (tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.02.2015).

Kavram aynı zamanda kişilere karşı: Birinin kötülüğünü istemeye varan tutku; yok etme isteğine varan bir yadsıma; bu yüzden nefretin en yüksek derecesi öldürmeyi isteyen nefret olarak adlandırılmaktadır (Ataman, 2012: 50).

Nefret kavramı milattan önceki yıllarda başlayarak günümüze kadar uzanan bir süreçte filozofların ve sosyal bilimcilerin ilgi alanlarından birini oluşturmuştur. Aristoteles’e (MÖ 384-322) göre nefretin en ayırt edici özelliği, acıdan muaf olmasıdır. Aristoteles nefreti tanımlarken, nefretin olumsuz bir kişisel özellik ya da eylemden çok bir karakter ya da doğal özellik hakkında, negatif yargılamaya yönelik olduğunu ve zamana bağlı olarak değişmeyeceği savunmaktadır (Aktaran: Ataman, 2012: 51).

Rene Descartes, nefretin kederle birlikte hareket ettiğini, kederin ruh tarafından kuvvetli bir sebeple geri itilmesi gereken ihtiraslardan olduğunu ifade etmektedir. Descartes, nefretin her boyutuyla zarar veren bir olgu olduğunu belirtmektedir (Descartes, 1972: 108-109).

David Hume, sevgi nefret gibi duyguların tam olarak bir tanımının yapılamayacağını, çünkü bu tutkuların başka herhangi bir şey ile karışmadan yalın halde bulduklarını belirtmektedir. Hume'a göre bireylerin sahip oldukları erdem, bilgi, davranış inceliği, sağduyu, iyi huy; sevgiyi ve saygı üretirken, bunun karşıtı olan kötü niteliklere sahip bireylerin tutumları; nefret ve küçümseme üretmektedir (Hume, 1997: 299-300).

Nefret duygusu insana özgü olan duygudur, yalnızca insanda vardır. Örneğin ıspanağı deneyip sevmeyen bir insan "ıspanaktan nefret ediyorum" diyebilir. Nefret edebilir, ancak nefret, bir ideolojinin parçası olduğunda, insanlar kendilerini ve ötekini, ideolojinin belirlediği bağlamda konumlandırmaya başlarlar. Nefret, bir kimliğin parçası olduğunda, o kimlik kendisini nefret edilen gruptan bağımsız olarak tanımlayamamaktadır (Çayır, 2010: 48).

2.2. Söylem Kavramı

"Discourse" kavramı, Türkçeye "söylem" olarak tercüme edilmiştir; fakat türkçe karşılık olarak söylem "discourse" kavramını açıklamakta yeterli değildir çünkü; "discourse" kavramının karşılığı türkçede söylem kavramında olduğu gibi yalnız bir anlamı yoktur. Dil bilimde "discourse" bir cümleden fazlasıdır, yazılı ve sözlü iletişim biçimidir, dil içinde kodlanan toplumsal kökenli bir ideolojidir (Erdoğan ve Alemdar, 2010: 295; İnceoğlu, 2012: 23).

Etimolojik olarak ise söylem, Latince "discurrere" (oraya buraya koşuşturma, gidiş gelişler) kelimesinden ve/veya "uzaklaşma", "erime", yayılma" ile "discursus" kelimesinin muhtelif versiyonlarına karşılık gelir; mecazi olarak "özne hakkında uzun uzadıya konuşma", "bir şey hakkında iletişim" anlamlarına gelmektedir (Sözen, 1999:19).

Türk Dil Kurumuna göre ise söylem, "1. isim Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz, 2. Kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade, 3. Bir veya birçok cümleden oluşan,

başı ve sonu olan bildiri, tez. olarak tanımlanmaktadır. (tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 02.02.2015).

Sözen'e göre ise söylem, eylemdir. İdeoloji, bilgi, diyalog, anlatım, beyan tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiği süreçleridir. Söylem sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik alanlar gibi, sosyal hayatın tüm yönleri ile ilişkilendirilmektedir (1999:102). İdeolojiler dil ile belirlenmekte ve dili kullananların seçtiği sözcükler, sözcük öbekleri, konuşma biçimi, anlatımı, hatta cümle kurma yetileri söylemin oluşmasında çok önemli kısmı oluşturmaktadır (İnceoğlu ve Çomak, 2009).

Foucault (1987: 27) ' a göre söylem; ideoloji bilgisi, diyalog, anlatım, ifade tarzı, müzakere, güç ve gücün mübadelesiyle eyleme dönüşen dil pratiklerine ilişkin süreçler olarak açıklanmaktadır. Söylemler özellikle ideoloji, ırkçılık ve etnik önyargı gibi konularda daha açık seçik olarak karşımıza çıkmaktadır. Nefret Söylemi de bu ideolojiler, ırkçı ve etnik önyargılar üzerinden kurulur ve dolaşıma sokulmaktadır (Aygül, 2010: 100).

Mutlu (2004: 260)' ya göre söylem “Dilbilimde, cümlelerin üstünde dilin örgütlü bir biçimde kullanımı. Ama bu genel tanım içinde farklı eğilimler varsayılabilir. Örneğin söylem bir söz olayını (söyleşim, şarkı, şiir, söylev, vaaz, mülakat) oluşturan herhangi bir söz dizisini dile getirebilir”.

Yargı, yürütme, yasama erklerinin yanı sıra dördüncü kuvvet tartışmalarının yapıldığı medyanın en kuvvetli aracı dil, yani söylem oluşturmaktadır (Dirini, 2010: 60). Söylem, toplumsal alanda süren iktidar ilişkilerini, dilin anlamlandırma çabası üzerinden okumayı teklif eden ve böylece toplumsal gerçeklik tanımlarının, anlamlandırma savaşı boyunca sürekli değiştiğini varsayan bir kuramsal yaklaşımın kilit kavramı olarak karşımıza çıkarmaktadır (Durna ve Kubilay, 2010:48). Söylemin, denetim kurma hususunda temel ve merkezi bir konuma sahiptir ve sosyal bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söylemi kontrol etmek insanlar üzerinde çok büyük bir etkiye sahip sosyal bir uygulamadır. Çünkü, insanlar, bilgi, tutum ve ideolojileri söylem yolu ile benimsemektedir (Van Dijk, 2010: 13).

Toplumsal gerçekliğin örtülmesinde dil ile birlikte kullanılan en önemli kavramı "söylem" oluşturmaktadır. Dil ve söylemde yaşanan dönüşüm uzun süreli olduğu kadar anlaşılması ve deşifre edilmesi de güç olan bir dönüşümdür. Söylem, uzun soluklu yaratılmış eylemlerin sonucu olarak kaşımıza çıkmaktadır (Talimciler, 2012: 259).

Söylem her şeyden önce bir dil ve iletişim pratiğidir. Toplumun günlük hayatı, günlük iletişimsel etkinliklerle yaşanmakta ve sürdürülmektedir. Bu iletişimsel etkinlikler ise, neredeyse tüm toplumsal alana yayılmış ve toplumun kendini ifade ettiği söyleme dayanmaktadır. Tüm sosyal davranış biçimleri anlam içerdiği için ve anlam yaptıklarımızı şekillendirdiği için, tüm sosyal davranışlar söylemsel bir özellik taşımaktadır. Toplumsal kültürün dil ve dil dışı tüm alanları toplumun söylemini, dünyayı anlamlandırma biçimini göstermektedir (Aygül, 2013: 15).

"Biz" ayrıştırmayla bir "kollektif kimlik" yaratılırken, bireyde "kollektiflik bilinci" ve bir anlamda "kimlik" arayışını da sınırlandırmaktadır. "Biz" bireyin iyilik değil, güç ve haklılığını anlatması için araca dönüştüğü noktada "Öteki" zayıflığı ve haksızlığı temsil etmeye başlamaktadır. Bu yüzden, "Biz" bizim gibi olmayanlardan, "ötekiler" den "nefret etme" olgusunu oluşturmaktadır. Nefretin asıl unsuru giderek "ötekilerin" varlığına olmaya indirgenmektedir (Talimciler, 2012: 259).

Sonuç olarak, "Kelimeler önemlidir ve kendi içlerinde çeşitli sorumluluklar, niyetler, amaçlar, arzular ve inançlar barındırmaktadır. Söylem kelimeler ve cümlelerden oluştuğu için niyetlerden, sorumluluklardan, amaçlardan ve arzuların muaf değildir. (Karaköse, 2014)." Egemen ideolojiler, söylemsel pratikler aracılığı ile

kendini doğal ve meşru kılmaktadır. (Dirini, 2010: 60). Nefret söyleminin daha anlaşılır olması açısından söylem kavramı bu çalışma için oldukça önem taşımaktadır.

2.3. Nefret Söylemi Kavramı

Toplumlarda, her toplumun kendine göre oluşturduğu normlara göre farklı olana ve sayıca az olana karşı yaratılan tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlük sonucunda farklı ırk, din, etnik köken, mezhep, cinsiyet, cinsel yönelim gibi sebeplerle kişilere ve gruplara karşı hoşgörüsüzlük yaratılmış ve bu kişiler ve gruplar nefret söyleminin hedefi haline gelmektedir.

Araştırmacılar, nefret söylemine dair tam bir tanımının bulunmadığını ve kapsamının da tam olarak belirlenemediği konusunda hem fikirlerdir. Bir tanım bulunamamasının ya da kapsamının tam olarak belirlenememesinin sebebini ise söylemin nereye kadar ifade özgürlüğü sınırları içinde kalacağı, nerede nefret söylemi oluşturacağı konusunda yaşanan ikilem oluşturmaktadır. Bu bağlamda "İfade Özgürlüğü" konusu devam eden bölümde ayrıca ele alınmaktadır.

Binark ve Çomu (2012), Nefret söylemini, her türlü hoşgörüsüzlükten kaynaklanan ve önyargılardan beslenen nefreti yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı çıkarıcı ifade biçimleri olarak tanımlamaktadır. Birçok ortak görüşün dayanağı olarak nefret söylemi tahammülsüzlüğün ve hoşgörüsüzlüğün dışavurumu olarak açıklanmaktadır. Nefret söylemi içersinde aşırılık barındırır, aşırılık taşıyan önyargılardan, peşin hükümlerden oluşmaktadır (Karaköse, 2014 s.y.).

"Nefreti söylemi hakkında uluslararası alanda tek tanım Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından kabul edilen 1997 tarihli ve R (97) 20 sayılı tavsiye kararında yer almaktadır. "Nefret söylemi" kavramı, ırkçı nefreti, yabancı

düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan ulusalcılık ve etnik merkezilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır. Bu anlamda “nefret söylemi” muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır (Weber, 2009: 3)."

"Bir başka tanım ise Tarlach McGonagle'a aittir, şöyle der: “Nefret söylemi geniş bir spektruma yayılan olumsuz bir söylemdir. Bu söylem esnektir, çünkü nefretten yola çıkarak nefreti teşvik etmeye varabilen, suistimale, aşağılamaya, hakarete, yermeye dayanan kelimeler ve sıfatlardan oluşan öte yandan da aşırı önyargılardan ve peşin hükümlerden bağımsız olmayan bir söylemdir. Nefret söyleminin çeşitli boyutları vardır (Aktaran: Talimciler, 2012: 260). Kevin Boyle (2010: 66) nefret söyleminin politik bir boyutunun olduğunu belirtmektedir.

Nefret söylemi, “Demokratik mücadele ile mağlup edilen tüm gerici fikir ve teorileri yenide canlandırma amacı güden, dolayısıyla demokratik mücadelenin kazanımlarını yıkmayı amaçlayan bir söylemdir.” (McGonagle' dan Aktaran, Karaköse, 2014)"

"Söylem kavramında olduğu gibi nefret söylemi de dilsel pratikler üzerinden gerçekleşmektedir. Bu dilsel pratikler, kaba, sert, kışkırtıcı, küfürlü, küçümseyici, argo, alaycı, kural dışı ya da sıra dışı, saldırgan, ayrımcı, öfkeli, kızgın ve etiketleyici sözcükleri kullanımlarını içermektedir. Temelde bir dışlama pratiğine işaret eden “ötekilik”, en yalın haliyle bireysel düzeyde “ben olmayan”, toplumsal düzeyde ise, “biz olmayan” a işaret etmektedir (Yanıkaya, 2009: 24). "

Nefret Söylemi ve/ veya nefret söylemleri, nefret suçuna giden sürecin çıkış noktası hatta; Baskın Oran' ın da dediği gibi nefret söylemi nefret suçunun ön koşulunu oluşturmaktadır (2012, 44). Nefret söylemi, nefret suçunun önünü açarak, hatta teşvik etmekte ve birbirlerinden ayrı şeyler olsalar da birbirlerini beslemektedirler (Açıkgöz ve Alp, 2014: 8).

Yasemin İnceoğlu (2012: 24) ise nefret söylemini, "Nefret suçuna giden sürecin çıkış noktası, yani nefret suçunun önünü açan tahammülsüzlüğün ve hoşgörüsüzlüğün dışavurumudur" olarak tanımlamaktadır.

"Nefret söyleminin yozlaştırıcı ve demokratik düzeni yaralayan bir yön vardır. Nefret söyleminin bir boyutuda sadece söylem olarak kalmaması, teşvik veya provoke edici bir yönünün de olması olarak açıklanmaktadır. Nefret söyleminin demokratik bir topluma olumsuz yansımaları çeşitli şekillerde hayata geçmektedir. Bunun en belirgin sonuçlarından biri mağdurları sessizleştirmesidir. Nefret söylemini gerçekleştiren kelimeler belli gruplar hakkında çeşitli kalıpyargılar yaratarak, ötekileşmeye sebep olmakta ve söylemin tekrar tekrar üretilmesi ve dolaşıma sokulması ile bu gruplar üzerindeki baskıyı artırmaktadır (Sosyal Değişim Derneği, 2012: 9)."

Nefret söyleminde kullanılan ifadeler çeşitli kalıpyargılar yaratarak toplumda çeşitli gruplara yönelik baskıyı güçlendirir, bu baskıyı bir nevi meşrulaştırır ve buna bağlı olarak nefret söyleminin hedefinde olan grupları pasifleştirip, silikleştirerek onların demokratik topluma diğer gruplarla eşit bir şekilde iştirak etmelerine mani olmaktadır (Karaköse, 2014 s.y.).

Nefret söyleminin temelinde yatan önyargılar, ırkçılık, yabancı korkusu/ düşmanlığı, tarafgirlik (fanatizm), ayrımcılık, cinsiyetçilik ve homofobi yatmaktadır. Kültürel kimlikler ve grup özellikleri gibi unsurlar nefret söyleminin kullanılmasını etkilemektedir. Özellikle, yükselen milliyetçilik ve farklı olana tahammülsüzlük gibi koşullarda, nefret dili yükselerek etkisi artmaktadır (Pembe Hayat ve KaosGL 2014: 9).

Nefret söylemi, içerisinde aşırılık taşıyan önyargılardan oluşmaktadır (Talimciler, 2012: 260). Nefret söylemi geniş bir yelpazeye yayılan olumsuz bir söylemdir. Nefret söylemi esnektir, çünkü nefretten yola çıkarak nefrete teşvik etmeye varabilen, aşağılayan, hakarete ve yermeye dayanan, kelimeler ve sıfatlardan oluşan ön yargılardan bağımsız olmayan söylemlerdir (Ağlan ve Şensever, 2010: 16).

Toplumdaki nefretin çok derin nedenleri vardır; nefret söylemi ve nefret suçları bu nefretin sebepleri değil, daha çok toplumsal sorunların çirkin bir ifadesidir. Ancak yeni ve eski medya, toplumda bu tür söylemleri destekleyen güçlere eleştiriden muaf bir platform sunduğunda nefretin yayılmasının doğrudan sorumlusu olabilmektedir (Boyle, 2010: 66).

Nefret söylemi, tahammülsüzlüğün ve hoşgörüsüzlüğün dışarı vurumu olarak tanımlanabilmektedir. Nefret söylemi, içerisinde aşırılık barındırır. Aşırılık taşıyan ön yargılardan oluşmaktadır. Bu tahammülsüzlük ve hoşnutsuzluk adaletsizliklere, başkalarının haklarının gasp edilmesine ve barış ortamını bozacak kadar çok potansiyeli içinde barındırmaktadır (Talimciler, 2012: 260).

İrk, din, etnik köken ve cinsiyet gibi kategorileri hedef alan nefret söylemleri bu kategoriler üzerinden üretilmektedir. Ancak, cinsiyetçilik nefret söyleminin bir mekanizması olarak daha az tartışılır ve daha az görünür bir ideolojik yapılanmadır (Bayraktutan- Sütçü: 2010: 181). Bu sebeple üçüncü bölümde cinsel yönelim temelli nefret söylemlerinin deneyimleri üzerinde durulmaktadır.

2.4. Nefret Söylemini Ortaya Çıkaran Kavramlar

Nefret söyleminin ortaya çıkmasında, damgalama (stigma), kalıpyargılar (stereotipler), önyargılar, ve ayrımcılık temel araçlardır. Nefret söylemi bu araçların yalnızca birinin kullanımıyla gerçekleşebileceği gibi, birden çoğunun aynı anda kullanılması ile de oluşturulmaktadır (Binark ve Bayraktutan, 2013: 86).

Bugün siber âlemin web siteleri ve diğer iletişim araçlarıyla birçok sinyal ve imaja bombardıman edilmekteyiz. Birçok iletişim kaynaklarından gelen verilerden kaynaklanan anksiyete bizleri her zamankinden daha fazla kategorize etmeye ve ayrımcı davranmaya itmektedir (Haghighat'dan Aktaran: Kocabaşoğlu ve Aliustaoglu, 2003: 190).

2.4.1. Damgalama (Stigma)

Damga (stigma) sözcüğü her ne kadar "delik, delmek, yara, iz" anlamına gelse de, günümüzde daha çok "kara leke" anlamında kullanılmaktadır. Damgalama ile damgalanan kişi ya da grubun farklı olduğu vurgulanır ve bu farklılık nedeniyle de damgalı kişilere birçok olumsuz özellik atfedilmektedir. Bu kişiler daha sonra toplumdan uzaklaştırılır, yalıtılır, yok edilmek için çaba gösterilir ya da yok olması için kendi haline bırakılmaktadır (Özmen, 2007: 9) .

Damgalanmış gruplar, kendileriyle ilgili kalıpyargılara uygun davrandığında ayrımcılık gibi sorunlar toplumsal bir mesele haline gelmemektedir. Örneğin bir Romanın sokakta çiçek satması ya da müzisyenlik yapması sorun değildir. Türkiye’de bir eşcinsel, şarkıcı ya da modacı olabilir. Ancak bir eşcinsel, siyasetçi olmak istediğinde, yani toplumdaki kalıp yargılara uygun olmayan bir role talip olduğunda sorun çıkmamaktadır (Çayır, 2012: 12).

Damgalama, ırksal, etnik, cinsiyetçi veya dinsel bir azınlığa olduğu gibi, akıl hastaları ve AIDS hastalarına takılan yaftanın olumsuz etkilerini anlatan bir terimdir. Sosyal psikologlar damgalama sürecini dört bilişsel yapı açısından incelemektedir. Bunlar: ipuçları, kalıpyargı, önyargı ve ayrımcılık (Soygür ve Özalp, 2007: 240). Damgalama ile damgalanan kişi ya da grubun farklı olduğu vurgulanır ve bu farklılık nedeniyle de damgalanmış kişilere birçok olumsuz özellik atfedilmektedir (Çuhadar ve Çam 2011: 136).

Gorffman (1963:137-138) damgalamayı tam olarak toplumsal kabul görme eylemine engel olarak, gözden düşürülmüş ya da gözden düşürülecek kişiler için açıklayıcı bir kavram olarak açıklamaktadır. Goffman’a göre damgalama terimi Yunan toplumunda alışılmışın dışında ve kötü ahlaki düzeyi olan kişileri aşğa çıkarmak için tasarlanmış, insanların vücutlarına yakılarak ya da kesilerek yapılan bu işareti taşıyan kişinin köle, suçlu ya da hain olduğunu ifade eden işaretlerdir (1963: 5).

Önyargı ve onun getirdiği damgalama ayrımcılığa yol açmaktadır. Ayrımcılık toplumdaki kişi ya da grupların diğerlerini damga ve önyargı nedeniyle bazı hak ve menfaatlerden yoksun bırakmaktadır (Üçok, 1999: 68).

Soygür ve Özalp'e (2005: 75) göre damgalama, kişinin içinde yaşadığı toplumun "normal" saydığı ölçülerin dışında sayılması sebebiyle, toplumu oluşturan diğer bireyler tarafından, kişiye saygınlığı azaltıcı bir atıfta bulunmasıdır.

"Damgalama ile birlikte baskın grup alt konumlu gruplarla ilgili kalıpyargılar üretir. "Sarışınlar...", "Ermeniler", "Kürtler...", "Araplar..." ile başlayan cümleler o gruba ilgili bir kalıpyargı içerir. Sokağa çıkıp "Araplar..." ile başlayan bir cümleyi tamamlamalarını istesek insanların çoğu hemen "...pistir" diye tamamlarlar. İşte bu Araplar hakkında üretilen bir kalıpyargıdır. Örneğin başka bir kalıpyargıya göre de "Çingeneler hırsızdır". (Çayır, 2010: 48)

Damgalanma, eşcinsel kimlik oluşumu süresince önemli bir süreçtir. Eşcinselliğe ya da eşcinsel bireylere karşı duyulan nefret ya da korku olarak adlandırabileceğimiz bir durum yaratmaktadır. (Tuzer, 2003: 9).

2.4.2. Kalıpyargılar (Stereotipler)

18. yüzyılın sonucunda Kuzey Amerikalı gazeteci Walter Lippman tarafından ilk defa kullanılan "stereotip" kavramı, "sarsıcı kelimelere karşı genelde dirençli olan kafamızda ki sabit, dar ufuklar, resimler"i karşılayacak şekilde "Public Opinion (1922)" başlıklı kitabında kullanılmıştır (Marshall, 1999: 579).

Kalıp yargılar, belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş birtakım izlenimler, atıflar bütünü olarak zihnimizde oluşturduğumuz imgelerdir. Bu imgeler tıpkı dış dünyadaki objelerin gerçek özellikleri gibi rol oynamaktadır (Göregenli, 2012: 23).

Kalıp yargılar, bir kişinin tüm özellik ve niteliklerinin o kişiye ait tipin içerdiği belli başlı özelliklere indirgenmesi, bu özelliklerin özelleştirilmesi, doğallaştırılması ve sonsuza kadar değişimin önünü kesecek biçimde sabitlenmesiyle oluşmaktadır (Çam'dan Aktaran: Aygül, 2010:101).

Stereotip terimi, genel olarak diğer insanları içine yerleştirdiğimiz kategorileri ifade etmektedir. Bu çerçevede, stereotipler, diğer bir bireyi veya bireyler grubunu tanımlamak için kullandığımız basitleştirilmiş betimsel kategoriler olarak tanımlanmaktadır (Aygül, 2010: 101).

Kalıp yargılar, bir grubun başka bir grubun üyelerine aktardığı, grup üyeleri aralarındaki çatışmayı yansıtan düşüncelerdir. Kalıp düşünceler, belirli gruplar hakkında sahip olunan olumlu- olumsuz bilgilerin bir özetidir. Bu özet bilgiler sayesinde başka bir grup hakkında geliştirilen tutumlar, o grup üyesi ile karşılaşıldığında verilecek tepkileri ve onun davranışları hakkındaki beklentileri belirlenmektedir. Kalıp düşünceler, kişi için, her yeni tutum objesi veya karşılaşılan kimse ile ilgili olarak baştan yeni bir öğrenme sürecinden geçme yerine kişiye bazı eğilim ve beklentileri kullanma olanağı sağlayarak kişinin işini kolaylaştırmakta ve davranışlarına düzen ve tutarlılık kazandırmaktadır. Kalıpyargılar, özellikle bilgileri ve yeni durumları hızla sınıflandırmaya yarayan basitleştirme ve genellemeler olduğu için, bir konu, durum, olay ya da kişi hakkında yanlış sonuçlara varmaya neden olabilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1985: 102- 103).

Mutlu, kalıp yargıları (stereotip) genel bir türe göre sınıflandırma yaparken, bu türün münferit bir örneğinin ortaya koyduğu özgül karakteristiklere bakmak yerine ortaya koyduğumuz zihinsel görüntülerdi, duygusal tepkiler ve davranışlar olarak tanımlamaktadır. (2004: 38). Bireyler, gruplar ya da kişiler hakkında kategori oluşturulurken, o grup ya da bireylere ilişkin değerlendirmeler de yapılır. Bu değerlendirmeler ve yargılar kalıp düşünce ve önyargı kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır (Harlak, 2000: 5). Kalıpyargılar çoğunlukla olumsuzdur ("siyahlar

alıktır”, “kadınların saçı uzun aklı kısadır” gibi) ama olumlu da olabilmektedir. (“pakistanlılar akıllıdır” gibi) (Mutlu, 2004: 38).

Cinsiyete ilişkin kalıp yargılar toplumun kadın ve erkek rolü ile ilgili beklentilerini şekillendirmektedir. Bu şekil etrafında kadın ve erkek davranışları tanımlanmaktadır. Geleneksel cinsiyet rollerine göre; kadın ve erkek öncelikli bazı rolleri üstlenmektedir. Kadının evde iş yapması , çocuk bakması bakıcı ve koruyucu rolünün öncelikte olması önemlidir, kadının aile hayatında toparlayıcı ve fedakar olması söz konusudur. Erkekler ise aile ve iş ortamında merkezi otorite, baş komuta sembolüdür. Her zaman güçlü ve ailesinin geçimini sağlayan kişidir. Belirlenmiş roller kalıp yargıları oluşturmuştur. Biçimlenmiş roller, devamında da kalıp yargıların davranışa dönüşmesi ile ayrımcılık yapılmaktadır. Kalıpyargılar, basma kalıp fikir, düşünce klişeleri), kafamızdaki tasavvurları basitleştiren bir takım zihinsel ameliyelerdir” (Tezcan, 1974: 11).

2.4.3. Önyargı/ Önyargılar

Önyargı, özgül bir insan kümesine, örneğin ırksal, etnik ya da dinsel kümeye karşı olumsuz tutum , davranış olarak tanımlanmaktadır (Mutlu, 2004: 226).

Günlük yaşamda önyargı kavramını sıradan, iyi ya da kötü bir yargı içermeyen, kanıtı ya da hiç değilse herhangi bir bilgi ya da deneyime dayanmayan her türlü ‘ön fikir’ anlamında kullanılmaktadır (Göregenli, 2012: 22) .

Önyargılar, gündelik hayatımızda ve ilişkilerimizde olduğu gibi sosyo-politik dinamiklerde de sık sık karşımıza çıkan ve çeşitli ayrımcılıklara neden olabilen tutumları oluşturmaktadır (Paker, 2012: 42).

Önyargı öteki şahıs ve gruplara karşı hoşgörüsüz, haksız ve ayrımcı tutumlardır. Dogmatik kanaatleri içerdiği için değiştirilmesi oldukça zordur. Bireylerin ve toplumların ilişkisini bozan önyargılar psikolojik, tarihsel, ekonomik,

durumsal ve başka sosyokültürel faktörlerden kaynaklanabilmektedir (Gürses, 2005:143).

Önyargılar, önyargıyla yaklaştığımız kişi ya da gruplarla aramıza, en hafifinden fiziksel ya da sosyal mesafe koymamıza yol açan ve ayrımcılıkla yakından ilişkili tutumlardır. Önyargıların davranışa dönüştüğü durumlarda ise ayrımcılık söz konusu olur (Göregenli, 2012: 22).

Önyargı akıl öncesidir, rasyonel bir teste tabi tutmadan yaptığımız bir tercihtir ve rasyonel terimlerdeki motiflere yoramayacağımız sezgiler ve içgüdüler ile belirlenir (Lindbom, 1997: 92).

Önyargı, insanlarda doğal bir eğilim olarak bulunmakta ve gruplandırmanın yol açtığı aşırı genellemenin bir sonucu olarak değerlendirilmektedir. Fakat aşırı genellemenin hepsi önyargıya işaret etmez. Kişi, eğer aksi kanıtlarla karşılaştığı halde başlangıçtaki yargısını değiştirmez ve bu konuda inat ederse bu onun önyargılı olduğunu göstermektedir (Harlak, 1998:31).

Aynı koşullar altında aynı şekilde davranılması gereken iki kişiye çoğu zaman birbirinden farklı davranılmaktadır. Örneğin lokantaya giden iki müşteriden birine dış görünüşünden dolayı daha kötü muamele etmek söz konusu olabilmektedir. Dolayısıyla önyargı olumsuz bir tutumdur ve birçok sosyal durumda kendini gösterebilmektedir (Cüceloğlu, 2003: 543). Yapılan tanımlara göre, önyargı insanları fiziksel, duygusal, etnik, cinsiyet, ırk, din gibi aidiyetlerine göre değerlendirici bir tutum söz konusudur.

Çeşitli alt gruplara göre farklılık gösteren çok sayıda, önyargı/ önyargılar söz konusudur. Yaygın ön yargılar etnik veya ulusal kökene, dine veya inanca cinsel yönelime, engellilik durumuna yönelik olanlardır. Ancak zenginlere, yoksullara, rock'çılara, kulağı küpeli olanlara, içki içenlere AIDS' lilere veya şizofrenlere yönelik de önyargılar pek çok önyargı bulunmaktadır (Alğan ve Şensever, 2010: 7).

Bir insan grubu (örneğin Türkler, Kürtler, Almanlar, Kayserililer, kadınlar vb.) bir veya birden fazla sıfatlarla (örneğin ilkel, vahşi, iğrenç, pis, aptal, kurnaz, zeki, akıllı vb.) tanımlanabilir. Bu nitelendirmeler, aşırı genellemeye dayanan, temelsiz birer kalıpyargılardır. Bu kalıpyargı ve/ veya kalıpyargılar, duruma göre olumsuz (korku, kaygı, iğrenti, hoşlanmama, antipati, nefret vb.) veya olumlu (beğeni, sempati, hoşnutluk vb.) duygular eşlik etmektedir. Örneğin “Kürtler ilkeldir ve onlardan nefret ediyorum” veya “Türkler akıllıdır ve onları seviyorum” gibi önyargılarımız olabilmektedir. Önyargısal tutumlarımız kimi zaman açık, ama çoğu zaman örtük (yarı-bilinçli ya da bilinç dışı) durumda yerini almaktadır (Paker, 2012: 43).

Literatürde, önyargı kavramı çerçevesinde yapılan çalışmalar stereotipleme, önyargı ve ayrımcılık olarak üç başlıkta tartışılmaktadır (Dozois, 2006: 2'den Aktaran: Arun ve Pamuk, 2014: 21).

1. Kalıpyargı: Bireyin uzun süreli hafızasında belirli bir sosyal grup hakkında bilgi yapıları ve şemalar oluşturma, tasarlama süreçlerini tanımlamaktadır.
2. Önyargı: Günlük kullanımda stereotipleme ile karşılaştırılabilir. Ancak literatürde bu terim özellikle bir sosyal gruba karşı duygusal ya da tutumsal yanıtları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu yüzden önyargı, duygusal süreçleri tanımlamaktadır.
3. Ayrımcılık: Bu terim stereotiplemenin davranışsal sonuçlarını açıklamaktadır.

Önyargıyı, ontolojik bir zaaf olarak tanımlamak, onun insan zihni ve kültüründen tamamen yok edilmesinin imkânsızlığına işaret etmektedir. Ancak her insan ve sosyal grubun önyargı ve ayrımcılığa yatkınlık dereceleri farklılık göstermektedir. Herkes aynı derecede önyargılı değildir, aynı derecede ayrımcı davranmaz; burada oldukça geniş bir yelpaze bulunmaktadır. Dolayısıyla, nedenleri anlaşılıp uygun müdahalelerde bulunulabilirse, önyargı ve ayrımcılık tamamen yok

edilemese bile çok ciddi derecede azaltılabilmek mümkün olabilmektedir (Paker, 2012: 44).

Önyargı genel anlamda peşin hükümlere dayanan olumsuz fikirler, hoşgörüsüzlük ya da belirli bir gruba yönelmiş olan nefret olarak tanımlanmaktadır (Ağlan ve Şensever, 2010: 7).

Cinsel azınlık grubu üyesi eşcinsellere yönelik önyargı toplumda yaygınlık göstermektedir (Parrott ve Zeicher, 2005: 6). Önyargı mekanizmaların katılığı, iletişimde karşılaşılan güçlükler homofobi sorunu devamlı kılmaktadır. Cinsel yönelimleri veya farklı cinsel kimliklere sahip olanlar sürekli olarak medyanın ve eğlence dünyasının vazgeçilmezleri olarak sunulmaktadır. Bu anlamda "farklı cinsel kimliğe" sahip olanlar kapitalist pazar mekanizmasının temel vazgeçilmezlerini oluşturmaktadırlar (Kolukırık ve Çağlayan, 2003: 121).

2.4.4. Ayrımcılık

Ayrımcılık, bir gruba veya grubun üyelerine karşı önyargılardan beslenen olumsuz tutum ve davranışların tümüyle ilgili bir süreci yansıtmaktadır (Göregenli, 2012: 21).

Ayrımcılık, her türlü fark ya da ötekilik ilişkisini bir iktidar ilişkisine, bir hiyerarşi meselesine dönüştüren kültürel/politik tutumun adı olarak açıklanmaktadır (Somay, 2012: 100). Ayrımcılık, hukukla, adaletle, eşitlikle ve sosyal bilimlerle, ama en çok da günlük yaşamlarımızla ilgili bir kavramdır (Göregenli, 2012: 17).

Ayrımcılığın, kavramsal kökeninde tanımlama olan, önyargılardan beslenen bir dışlama, tahakküm ve yerleştirme mekanizması olarak anlaşılması gerekmektedir (Göregenli, 2012: 20). Bir gruba diğerlerine göre daha farklı muamele edilmesini, genellikle grup üyelerinin haklarının ve yaşam olanaklarının kısıtlanmasını içermektedir (Atalay, 2009: 13).

Göregenli'ye (2003: 142) göre, "ayrımcılık" kendi grubunun avantajlarını ön planda tutma ve/veya diğer grubun dezavantajlarını görmezden gelme eğilimidir. Ayrımcılığı örnekleriyle iki türlü tanımlamak mümkündür (Somay, 2012: 100) :

- Erkeklerin kadınlara karşı binlerce yıldır sürdürdükleri ayrımcılık, kadınların eve kapatılması, zorla örtülmesi, hak ve özgürlüklerden yoksun bırakılması biçiminde ortaya çıkmaktadır, bu dışlayıcı/muhafazakar ayrımcılıktır.
- Ancak kadınlar daha serbest koşullarda yaşıyor ve erkeklere has bir çok hak ve özgürlükten yararlanıyorsa, bu, ayrımcılığın sona erdiğini göstermez; tersine, aile içi şiddet, tecavüz, taciz gibi birçok yeni belaya maruz kaldıklarını, ancak bunlara erkek dili konuşan, erkek davranış kalıplarını benimseyen, "eksik erkekler" olarak tahammül etmek zorunda kaldıklarını gösterir, ki bu da açıkça içermeci/liberal ayrımcılıktır.

"Damgalamayla birlikte baskın grup madun gruplarla ilgili kalıp yargılar üretir. 'Kürtler', 'Sarışınlar', 'Ermeniler', 'Araplar' ile başlayan her cümle o gruba ilgili bir kalıp yargı içerir. Örneğin Türkiye'de sokağa çıkıp "Araplar..." diye başlayan bir cümleyi tamamlamalarını istesek, insanların birçoğu hemen "pistir" der. Başka güçlü kalıp yargılara göre ise "Çingeneler hırsızdır", "sarışınlar aptaldır" vb." (Çayır, 2012: 12).

Damgalamayla üretilen kalıp yargılar madun gruplar için ayrımcılık yaratmaktadır. Damgalama ayrımcılığı kolaylaştırmaktadır. Önyargılarıyla oluşturulan damgalamayla gelen ayrımcılık, bir gruba ya da grup üyelerine yönelik olumsuz düşüncelerin yanı sıra hoşlanmama, hor görme, kaçınma ve nefret etmeye kadar uzanan olumsuz duyguları içeren tutumlara da yol açmaktadır (Göregenli, 2012: 21).

"Ayrımcılığa yol açan ırkçılık, cinsiyetçilik ve milliyetçilik söylemleri hem birbirleri ile hem de kendi içlerinde öylesi eklektik bir bir araya gelme ve etkileşim döngüsü kurmaktadır ki, birini diğerinden ayıran sınırlar çoğu zaman belirsizleşmektedir (Köker ve Doğanay, 2010: 3).

Örneğin: “Bir eşcinsel erkek ve bir eşcinsel trans erkek, Barış Sulu ve Aras Güngör. Yıllardır LGBT hareketinin içinde olan ve aynı zamanda politik bir eylem olarak da evlenmeyi isteyen bir çift. Evlilik için sağlık raporu almak üzere başvurdukları Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Merkezinden sağlık raporu alamadıkları için ayrımcılığa uğradıkları ve başka AÇSAP Merkezlerinden sağlık raporu almaları engellenecek şekilde damgalandıkları gerekçesiyle ilgili sağlık çalışanları ve Sağlık Bakanlığı aleyhine dava açmışlardır” (Akpınar, 2014: 144). “

Barış Sulu ve Aras Güngör' ün sağlık raporu alamamaları evlenme muayeneleri hakkındaki mevzuata aykırı olup AÇSAP hekimleri tarafından ayrımcılığa maruz kalmış, Sağlık Bakanlığı veya ilgili hekimler tarafından damgalanmalarına yol açacak şekilde özel hayatlarının gizliliği ihlal edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın kanun önünde eşitlik ilkesi ile özel hayatın gizliliği ilkeleri ihlal edilerek Barış ve Aras vakası cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık ve damgalama açısından örnek bir vaka haline gelmiştir” (Akpınar, 2014: 152).

2.5. Nefret Söylemi Türleri

Nefret söyleminin ortaya çıkmasında, kendinden/biz olarak kurulan aidiyetten farklı olana yönelik üretilen veya kurgulanan olumsuz etiketlemeler, stereotipler, önyargılar ve ayrımcılık uygulamaları rol oynar. Genel olarak bakıldığında nefret söylemi, altı ana başlık altında incelenebilir (Binark ve Çomu, 2012). Bunlar;

- **Siyasal Nefret Söylemi:** Siyasal bir düşünceyi ve bu düşüncenin takipçilerini hedef alan nefret söylemidir. Bazen bir ideolojinin tamamını, bazen yalnızca bir veya birkaç siyasi partiyi, bazen ise çok daha küçük grupları hedef alabilmektedir (Binark ve Çomu, 2012)

- **Kadınlara Yönelik Nefret Söylemi:** Temelde cinsiyetçi ifadelerin kullanılmasıdır. Aşağılama amaçlı bu ifadelerde kadının konumunun ikincilleştirildiği bir söylem oluşturulmaktadır (Binark ve Çomu, 2012)
- **Yabancılara ve Göçmenlere Yönelik Nefret Söylemi:** Yabancıları, göçmenleri ve/veya etnik grupları hedef alabilmektedir. Türkiye’de ve dünyada ekonomik nedenlerle üretilmiş örnekleri sıklıkla görülmektedir. Ayrıca bu nefret söylemi ırkçılıktan da beslenmektedir. Farklı etnik grupları toplumda korku, kaygı kaynağı olarak konumlandırmakta ve “düşman” olarak işaretlemektedir (Binark ve Çomu, 2012)

Yabancı korkusu, nefreti anlamında olup, “xenos”, (yabancı) ve “phobos” (korku) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Kişinin yabancıardan ya da bir şekilde kendisinden farklı olan insanlardan korkmasına ve nefret etmesine verilen ad olarak açıklanmaktadır. Bir topluluğun içinde olan ama o topluluğun bir parçası sayılmayan bir gruba karşı duyulan korku olarak da tanımlanmaktadır (Aktaran: Aygül, 2010:101).

- **İnanç ve Mezhep Temelli Nefret Söylemi:** Farklı dinlere ve mezheplere (yahudilik, alevilik vb.) yönelik üretilmektedir. Türkiye’de ve dünyada farklı örnekleri sıklıkla görülmektedir. Türkiye’de Müslümanlık dışındaki dinlerin yanı sıra, hakim konumlanan/konumlandırılmış. Sünni mezhebi dışındaki tüm mezheplere, başta aleviliğe yönelik üretilmektedir (Binark ve Çomu, 2012).
- **Engellilere ve Çeşitli Hastalıklara yönelik Nefret Söylemi:** Fiziksel veya zihinsel engellilere ya da bazı hastalıklara sahip kişilere yönelik üretilmektedir. Türkiye’de görülme sıklığı giderek artmaktadır. Kaynağı, sosyal ve/veya ekonomik olabildiği gibi bunlardan tamamen bağımsız da olabilmektedir (Binark ve Çomu, 2012)

- **Cinsel Yönelim Temelli Nefret Söylemi:** Heteroseksüel cinsel yönelim dışındaki cinsel yönelimlere (biseksüellik, homoseksüellik) sahip kişileri hedef alan nefret söylemidir. Temel olarak geyleri, lezbiyenleri, biseksüelleri, travesti ve transseksüelleri hedef alarak, bu cinsel kimlikleri ”sapkın”, ”iğrenç” olarak etiketler. Medyada LGBTİ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel ve İnterseks) bireyler, suçla ilişkili olarak, cinsel nesne olarak, karikatürize edilerek veya eşcinselliğe ilişkin stereotipleri ve önyarguları besleyen görseller eşliğinde sunulmaktadır (KaosGL, 2009:3).

2.6. Cinsel Yönelim, Cinsel Kimlik ve Kavram Olarak LGBTİ

Cinsel yönelim, kişinin cinsel dürtülerinin ya da erotik nesne seçimini anlatan bir kavramdır. Cinsel yönelimin üç bileşeni vardır: 1. İstek (kime, neye istek duyuyor) 2. Davranış (kiminle, nasıl bir davranış gösterebiliyor, bunun sonucunda belirlediği kim) 3. Cinsel ilgi, sevgidir. (heteroseksüellik dediğimiz karşı cinse, homoseksüellik dediğimiz aynı cinse ve biseksüellik dediğimiz iki cinse birden ilgi) (Tuzer, 2003: 7).

Cinsel yönelimlerin, eşcinsellik kadar heteroseksüelliğin de, kökenleri henüz bilimsel olarak gösterilmiş değildir. Her tür cinsel yönelimle ilgili genel kabul cinsel yönelimin bir seçim/tercih sonucu olmadığıdır, zira bireyler hayatlarının herhangi bir döneminde hangi cinsiyetten kişilerden hoşlanacaklarına, aşık olacaklarına, cinsel olarak uyarılacaklarına karar vermezler. Böyle bir karar süreci heteroseksüel bireyler için geçerli olmadığı gibi (yani bir erkek hayatının geri kalanında cinsel ve duygusal olarak kadınlara yöneleceğine karar vermediği gibi), heteroseksüellik dışında cinsel yönelimi olan kişilerde de söz konusu olmamaktadır (Başar, Nil ve Kaptan, 2010: 69).

Cinsel kimlik, kişinin biyolojik olarak cinsel özelliklerini yansıtır. Bunlar kromozomlar, cinsel hormonlar, dış ve iç cinsel organlar, üreme hücrelerinin geliştiği dokular ve ikincil cinsiyet özellikleridir. Kişinin kendini hangi cinsiyetle özdeşleştirdiğini ifade etmek için de kullanılır. Ayrıca, kimi zaman cinsel kimlik kavramı cinsel yönelimi ifade etmek için de kullanılmaktadır (KaosGL, 2013: 10).

Kişinin cinsel dürtüleri, hangi cinse yönlendiğini belirlemektedir. Cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışıdır; cinsel yönelim kişide cinsel duygu, istek ve davranışların belli bir cinsiyete çekimidir; Belli bir cinsiyetteki bireye karşı süregelen duygusal, romantik ve cinsel çekim olarak tanımlanabilir. Heteroseksüellik, eşcinsellik, biseksüellik gibi (KaosGL, 2013: 7; Yüksel, 2010: 79).

Cinsiyet kimliği, kişinin kendini hangi toplumsal cinsiyet kimliği üzerinden tanımladığı ve ya diğer insanlar tarafından hangi toplumsal cinsiyet kimliği üzerinden tanımlandığını ifade etmek için kullanılır. Kültürümüzün herhangi bir cinsiyete ait olma durumunda bireyden beklediği nitelik veya karakterdir. Bu, toplumun cinsiyetlere attığı özelliklere göre kültürden kültüre değişebilir. Örneğin kıyafet, davranış tarzı kişinin cinsiyet kimliğini oluşturabilmektedir (KasoGL, 2013: 11).

LGBTİ (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks): Lezbiyen, gey, biseksüel ve trans (travesti ve transseksüel); zaman zaman “cinsel azınlıklar” diye de anılan grup ve kimliklerin tümünü kapsayan terimdir. Cinsel yönelim ve LGBTİ ile karşımıza çıkan terimler ise şu şekilde açıklanabilmektedir (KaosGL, 2013:7):

- **Heteroseksüel:** Duygusal, cinsel ve erotik olarak karşı cinsten kişilere yön- elmiş olan kadın ya da erkekleri tanımlamak için kullanılmaktadır.
- **Heteroseksüellik:** Bireylerin, cinsel, duygusal ve erotik olarak karşı cinsten kişilere yönelmiş olma halidir. Kendiliğinden ve zorunlu olarak, toplumda egemen varoluşu kapsamaktadır.

- **Homoseksüel (Eşcinsel):** “Homoseksüel”in İngilizcesi olan “homosexual” sözcüğü, ilk olarak eşcinselliği hastalık olarak tanımlamak için kullanılmış bir sözcüktür. Türkçeye İngilizceden geçmiş biçimde kullanılan “homoseksüel” sözcüğü, insanların kafasında “hastalık” algısını yaratabildiğinden, bu yanlış algıyı silmek adına, LGBTİ örgütleri homoseksüel’in Türkçe karşılığı olarak “eşcinsel” sözcüğünü kullanmaktadır. Kendi cinsinden olanlara duygusal ve cinsel yönelim içinde bulunan kadın veya erkekler için kullanılmaktadır. Eşcinsel terimi, Homoseksüel (Homosexual) kelimesinin türkçe karşılığı olarak hem kadın eşcinseller hem de erkek eşcinseller için kullanılmakla birlikte günlük hayatta daha çok erkek eşcinselleri ifade ettiğinden erkek eşcinseller için “gey”, kadın eşcinseller için “lezbiyen” isimleri de kullanılmaktadır.
- **Eşcinsellik:** Eşcinsellik terimi ilk olarak on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında kullanılmıştır (Tuzer,2003:7). Eşcinsellik, “Homosexuality” teriminin birebir çevirisidir. Zamanında bir tıp terimi olarak tanımlanmıştır. Aynı cinsiyetten iki kişi arasındaki cinsel ya da duygusal çekim ve cinsel davranışları ifade eden bir kavramdır. Toplum genelinde ve bazı ruh sağlığı profesyonellerindeki kanının aksine eşcinsellik ile transeksüalizm veya transvestik davranış birbirinin uzantısı, örneğin transeksüalizm eşcinselliğin daha aşırı bir şekli değildir. Bunlar ayrı düzlemlere ait olgulardır (KaosGL, 2013:7). Küçükkaraca’ya (2003: 8) göre eşcinsellik insanlığın var olduğu dönemden itibaren yaşanan bir durumdur ve eşcinselliğin nasıl ve nerede ilk yaşandığının tespiti çok zordur. Küçükkaraca (2003:18), eşcinselliği öncelikle bir duygu olarak değerlendirmekte ve daha sonra hayata geçen bir dürtü olduğunu belirtmektedir.

Eşcinsellik, biseksüellik ve heteroseksüellik gibi insanda tanımlanan üç yönelimden biri olup bir hastalık değil yönelim farklılığıdır. “Homoseksüel” sözcüğü, ilk kez Almancada 1824’de Kertbeny tarafından, İngilizcede ise yıllar sonra 1891’de Addington tarafından kullanılmış. Heteroseksüel (karşıt cinsel) kişiler karşı cinsten bir partner seçer- ken, homoseksüel (eşcinsel – lezbiyen) kişiler kendi cinsinden partner seçer. Eşcinsellik her iki cinsiyet için kullanılan bir terimdir. Son

yıllarda Türkçede de iki cinsiyet içinde gey terimi de yaygın olarak kullanılmaktadır (Yüksel, 2010: 79).

- **Lezbiyen:** Duygusal, cinsel, erotik yönelimleri kendi cinsinden bireylere yönelik olan kadınları tanımlamak için kullanılmaktadır. Kelime eşcinsel kadın şair Sappho'nun M.Ö. 6. yüzyılda yaşadığı Lesbos (günümüzdeki adıyla Midilli) Adası'nın isminden türemiştir (KaosGL, 2013: 8).
- **Gey:** Bu terim, 1970'lerin başında Gey Kurtuluş Hareketiyle (Gay Liberation Movement) birlikte ortaya çıkmıştır. Başlangıçta hem kadın hem erkek eşcinselleri kapsayan bir kelime olmakla beraber, günümüzde sadece erkek eşcinseller kendileri için kullanılmaktadırlar. Terim süreç içinde "homoseksüellik"ten politik bir kopuşa işaret eder. "Homoseksüel" kelimesi, tıp tarafından tanımlanmış olduğu halde, hak temelli bir mücadele eksenini benimsemiş olan Gey Kurtuluş Hareketi ile "gey" kelimesi aynı cinsten insanların birbirlerine karşı duygusal veya cinsel yönelimleriyle yarattıkları hayat tarzını tanımlamak için, eşcinsel bireyler tarafından ortaya konulmuştur. Bu kelimenin, Türkçeye, İngilizceden olduğu gibi alınması 80'lere rastlar. 1999'da "Türkiyeli Eşcinseller Buluşması" sonrasında "gay" Türkçeleştirilerek "gey" olarak kullanılmaya başlanmıştır. Eylül 2006 tarihinden itibaren de TDK elektronik sözlüğüne gey, "erkek eşcinsel" olarak geçmiştir (KaosGL, 2013: 8).
- **Biseksüel:** Hem kendi cinsine hem de karşı cinse duygusal, erotik ve cinsel yönelim içinde olan kadın veya erkekleri tanımlamak için kullanılmaktadır.
- **Transseksüel:** Hem "erkek" hem de "kadın" için geçerlidir. Kişinin davranışlarından çok iç dünyasında kendisini karşı cinsten biri gibi görmesi, hissetmesidir. Transseksüel kişinin ruhsal eğilimleri için belirleyici olan bir kelimedir, bu yüzden transseksüeller dış görünümünden belirlemek her zaman mümkün olmamaktadır. Çünkü kendilerini, karşı cinsten hissettiklerini dış görünüşlerine her zaman yansıtmayabilirler. Transseksüel hem erkek hem de kadın

için geçerlidir. Kişi “erkek” olduğu halde kadın olmayı, “kadın” olduğu halde erkek olmayı isteyebilmektedir (KaosGL,2013: 9).

Transeksüellik, güçlü ve ısrarlı biçimde toplumsal cinsiyetle özdeşleşme, kendi biyolojik cinsiyetinden rahatsızlık duyma, diğer cinsin özelliklerini edinme isteği taşıma şeklinde özetlenecek bir durum. Burada temel farklardan bir tanesi, eşcinsel erkeklerde efemine tavırların oluşması, kızlarda tersi özellikler olabilmektedir (Tuzer, 2003: 10).

- **Travesti (Transvestite/Cross Dresser):** Dış görünüşüyle ve davranışlarıyla karşı cinse ait olma isteğini ifade eder. Travesti dendiğinde sık bir şekilde “kadın kılığındaki erkekler” akla gelse de travesti kelimesi aslında hem “erkek” hem de “kadın” için geçerlidir. Travestiler karşı cinsin eşyalarını kullanmaktan, karşı cinsin giydiği kıyafetleri giymekten, ait olmak istediği cinsin davranışını sergilemekten zevk alan kimselerdir (KaosGL, 2013: 9).
- **İnterseks:** ‘İnterseks’ veya ‘hermafrodit’ kelime anlamı olarak hem kadın hem erkek cinsiyet organıyla dünyaya gelen bireyler için kullanılmaktadır (Epik, 2014).

İnterseksin bilimsel açıklaması “anormal üreme ve cinsiyet organlarıyla doğmuş olandır” İnterseks bireyler birçok insandan daha farklı dış cinsiyet organlarına, iç üreme organlarına ve/veya iç salgı bezlerine sahiptirler. Tek tip “interseks beden” yoktur, toplum tarafından “anormal” farz edilmenin dışında ortak çok fazla bir şeyi olmayan çok çeşitli durumları kapsar. İnterseks kişilerin ortak özellikleri biyolojileri değil tıbbileştirilme deneyimleridir. Bazı interseks kişiler kendi kimliklerinin bir parçası olarak “interseks” kelimesini yeniden talep ederken çoğu kişi bunu bir tıbbi durum veya kendine özgü fiziksel durum olarak görmektedir. İnterseks durumlar tıp âleminde “cinsiyet gelişim bozukluğu” olarak da bilinmektedir. Çoğu interseks birey kendini sıradan kadınlar ve erkekler olarak tanımlamakta ve yaşamaktadır. Gey, lezbiyen, biseksüel veya heteroseksüel yönelimlidirler (KaosGL, 2013:12).

2.7. Cinsel Yönelim Temelli Nefret Söylemini Yaratan Diğer Araçlar

2.7.1 Homofobi

Homofobi, eşcinsellere ve eşcinselliğe karşı hoşnutsuzluğu içeren bir tepkidir. Türkçeye eşcinsel korkusu olarak çevrilebilecek homofobi, en genel anlamıyla eşcinselliğe ve eşcinsellere karşı duyulan korku ve nefret olarak tanımlanmaktadır. Bu tavrı geliştirenlere homofob, davranış biçimine ise homofobik denilmektedir (istanbul-lgbtt.net, Erişim Tarihi: 01.02.2015).

1970'lerin başında eşcinselliğe ve eşcinsellere karşı nefreti, gerçek dışı korkuyu ve hoşgörüsüzlüğü ifade etmek amacıyla homofobi (homophobia) kavramı kullanılmaya başlanmıştır (Weinberg' den Aktaran: Öztürk ve Kındap, 2011: 25). Homofobi kişisel bir korku ve gerçek dışı bir inanç olmanın çok ötesinde kültür ve anlam sistemleriyle, kurumlar ve sosyal geleneklerle ilişkili olarak ele alınması gereken, politik bir alanda oluşan gruplar arası bir süreç olarak görülmektedir (Göregenli, 2003).

“Fobi” kavramı, tanımı açısından rasyonel (mantıklı ya da gerçekçi) olmayan ve yüksek düzeyli ürkme, korkma ve kaçınma davranışlarına neden olan yaşantıları tariflemektedir. Bir kavram olarak homofobi ise, eşcinsellerden korku duyulması anlamında kullanılsa bile herhangi bir kişinin, kendisinin ya da bir başkasının eşcinsel duygular hissedebilmesi durumunda yaşadığı derin korkuyu tanımlamaktadır (Başar, Nil ve Kaptan, 2010: 73).

Baird, homofobinin 1960'larda ortaya çıkan çok yeni bir kelime olduğunu söylemektedir ve bunu üç farklı şekilde tanımlamaktadır: eşcinsellerle aynı ortamda olmaktan duyulan korku; eşcinsellere karşı aşırı bir öfke ve korku tepkisi; ve kişinin kendi cinsinden birine karşı duyduğu aşktan korkması ve bu yüzden başkalarında bu duyguyu gördüğünde nefretle karşılaşmasıdır(2004: 54). Homofobi kavramı, eşcinsellere yönelik önyargı ve nefreti içermektedir. LGBTİ' lere karşı bir tür kaygı

ve korku durumunu ifade etmektedir. Lezbiyen, gey, biseksüel, interseks veya trans kişilerden korkma, hoşlanmama veya nefret etme sonucunda ortaya çıkan ayrımcılıktır. Segal, “homofobi eşcinsel erkeklere zulmederek bütün erkekleri hizaya sokmakla kalmaz; erkeklerin içlerindeki ‘kadınsılığı’ aşağılayarak aynı zamanda kadınları da aşağılar” demiştir (1992: 200).

Baird, homofobinin tarih boyunca kadınlardan çok erkeklere yönelmiş olmasının sebeplerinden birinin, ‘penis yoksa seks de yok’ şeklinde ifade edilebilecek fallus- merkezli seks anlayışıyla ilgili olduğunu söylemektedir (2004: 73). Çünkü; doğumla üreme sadece heteroseksüel cinsel ilişkiler sonucunda gerçekleşmektedir, bu nedenle heteroseksüel ilişkiler dışındaki ilişkiler “anormal” ya da sapkın olarak nitelendirilmektedir. Cinsel yönelim temelli bu nitelendirmeler ayrımcılığı ve önyargıyı beslediği için nefret söylemlerini doğurmaktadır.

Homofobi, basitçe eşcinsellere karşı önyargılı bir tavır olmaktan öte erkekleri hegemonik erkeklığe zorlayıcı işlevleri içinde barındırmaktadır (Sancar, 2009: 204). Plummer’in ergen erkek arkadaş gruplarıyla yaptığı bir araştırmada erkek çocukların daha ilkokulda homofobik terimlerle (ibne, top, vb.) disipline edildikleri ve ilk öğrenilen cinsel terimlerin homofobi ile ilgili olduğu görülmüştür (Aktaran: Sancar, 2009: 204).

Tablo 2 .1. Homofobik Anlamlar

Bebek gibi olmak	Farklı görmek, farklı görünen olmak
Yumuşak, zayıf ve çekingen olmak	Toplumda kabul edilmeyen, yalnızlaşan ve, akranlarının kültürü ile entegre olmayan
Fiziksel olgunluğun yavaş olması	Akranlarıyla aynı beklentide olmayan
Kız gibi hareket etmek, davranmak	Prestijli takım sporlarında katılmayan
Teorik, hevesli ve çalışkan olmak	Beklentileri yetişkinlere daha yakın olan
Özel olmak, Sanatsal olmak	Cinsel yönelim?

Kaynak: Plummer, 2001: 4

Homofobi, diğer fobiler gibi bireysel bir korku olmaktan öte eşcinsellik hakkındaki önyargılı fikirler ve ayrımcı tutumlar nedeniyle insanların eşcinsellikten duyduğu korku olarak tanımlanabilir. Tarihsel kayıtlar, güncel araştırmalar ve farklı toplumsal yapılanmalara dair gözlemlerimizden hareketle söyleyebileceğimiz; müdahale edilmesi gerekenin eşcinsel olmak değil homofobi yani bu korkunun altında yatan toplumsal normaler ile bireysel farklılık arasında kurulan ilişkinin olmasıdır. Çünkü insanlar önyargı ve ayrımcılığa maruz kalmadıkları takdirde heteroseksüellik dahil tüm cinsel yönelimleri ile sağlıklı, mutlu ve üretken bir şekilde yaşayabilirler (Başar, Nil ve Kaptan, 2010: 74).

Homofobi günümüzde cinsel yönelimi heteroseksüel olmayan kişilere karşı ayrımcılığı ve nefreti ifade etmek için kullanılan genel bir terim olmakla birlikte “gey- fobi”, “lezfobi”, “bifobi” ve “transfobi” gibi farklı biçimlerde de kendisini gösterebilmekte ve ifade edilmektedir (KaosGL, 2013:13).

Transfobi: Biyolojik cinsiyetinden dolayı kendisinden beklenen seksüel ve toplumsal rollere uymayarak cinsiyetini yeniden inşa etme sürecindeki kişilere karşı bir tür kaygı ve korku ifadesidir. Terim, travesti ve transseksüellere yönelik önyargı ve nefret sonucunda ortaya çıkan ayrımcılığı anlatır.

Geyfobi: Gey kişilerden korkma, hoşlanmama veya nefret etme sonucunda ortaya çıkan ayrımcılıktır.

Lezfobi: Lezbiyen kişilerden korkma, hoşlanmama veya nefret etme sonucunda ortaya çıkan ayrımcılıktır.

Bifobi: Biseksüel kişilerden korkma, hoşlanmama veya nefret etme sonucunda ortaya çıkan ayrımcılıktır.

2.7.2. Heteroseksüellikle Doğan Heteronormotivite

Heteroseksüellik, günümüzde Türkiye’de ve diğer toplumlarda en yaygın, kabul gören ve gerçekleşen cinsel yönelim şeklidir. Karşı cinse duygusal, fiziksel ve duygusal yakınlık hissedilen kadın ve erkekler için kullanılan cinsel yönelim türünü karşılamaktadır.

Heteroseksizm kavramı doğal olarak heteronormatiflik dediğimiz normlarını (geçerli doğru kabul edilen kurallarını) heteroseksüellikten alan bir diğer kavramla karşılaşmamızı sağlamaktadır. Heteronormatiflik, farklı cinsel yönelimi olan insanlara heteroseksüel gibi davranmaları yönünde dayatılan kuralları tanımlamaktadır. İlginç olan heteronormatif dayatmalarının sadece farklı cinsel yönelimi olan insanlara değil heteroseksüellere de dayatılmaktadır (Başar, Nil ve Kaptan, 2010: 74).

Heteroseksizm, normal, üstün ve kabul edilir olan cinsel yönelimin heteroseksüellik olduğunu öne süren; heteroseksüel olmayan her türlü davranış, kimlik veya ilişkiyi damgalayan, reddeden ve aşağılayan ideolojik sistem anlamına gelmektedir (Çabuk ve Candansayar, 2010: 85).

Heteroseksüelliğin normal ve tek cinsel yönelim olarak görülmesi, toplumsal değerlerin, kuralların ve yaşam biçimlerinin herkes heteroseksüelmiş gibi kabul edilmesi heteronormotiviteyi doğurmaktadır. Heteronormotivite, insanların kadın ve erkek olarak ikiye ayrılmasını; cinsel ilişkilerin/evliliklerin sadece ve sadece karşı cinsiyetlere sahip kişiler arasında olabileceğini ve her cinsiyetin kendine has rolleri olduğunu iddia eden inançlar, düşünceler, normlar bütünü oluşturmuştur (KaosGL, 2013: 12).

Heteronormotivite, aileden başlayarak toplumsal alanın tümünü kadın erkek ikiliği üzerine inşa etmekte, hâkim cinsiyet rejimine göre belirlemektedir. Bunlara bağlı olarak LGBT (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans) bireyleri sapkın ilân ederek ötekileştirmektedir. Sistemin cinsel yönelimleri nedeniyle ötekileştirdiği LGBT'ler, salt baskıya ve ayrımcılığa maruz bırakılmamış, aynı zamanda homofobinin ve transfobinin hedefi haline gelerek öldürmeye varan şiddet biçimleriyle karşılaşmaktadırlar (Kürkçü, 2010: 161).

Egemen ideolojinin heteroseksüelliğin tek meşru, doğru, norm olan cinsel yönelim olduğunu kabul etmesi heteroseksizmi doğurmaktadır. Kişilerin doğumundan (bazen doğumundan da önce) itibaren hayatlarının hemen her döneminde en yakın çevreleri ve toplumun geneli tarafından heteroseksüel yönelimli olduğunun varsayılmasına, bu yönde eğitilmesi, bu yönelimle ilişkili özellik ve becerilerin kazanılmasına yönelik öğrenme süreçlerini takip etmesi, bireylerin heteroseksüel cinsel yönelime sahip olmalarını sağlayamamaktadır. Eşcinselliğin “sosyal öğrenme” bir yana, aşağı görüldüğü, ölüme kadar varan şekillerde nefret ve şiddete maruz kalmayla eşleştiği toplumlarda dahi, toplumun bir kısmında diğerlerinden farklı olmayan oranlarda eşcinsel yönelim görülmektedir (Başar, Nil ve Kaptan, 2010: 69).

Heteroseksüellik temellerine oturtulan toplumsal cinsiyet rolleri ile diğer cinsel yönelimler (eş cinselik, lezbiyen, gey, biseksüel) anormal olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda LGBTİ'lere yönelik yeni bir nefret söylemi tehditi oluşturan homofobiyi doğurmaktadır.

2.7.3. Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını birbirinden tamamen ayırmak mümkün değildir; çünkü kültürün kadından ve erkekten bekledikleri (toplumsal cinsiyet), kadının ve erkeğin fiziksel bedenlerine (cinsiyet) ilişkin gözlemlerden tamamen ayrılmamaktadır (Lips' den Aktaran: Dökmen, 2012: 20).

Cinsiyet, biyolojik kimliğe işaret ederken, toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetle açıklanamayan sosyal sınıf, siyaset, ataerkillik ve toplumdaki üretim biçimiyle bağlantılı bir anlama karşılık gelmektedir (Savcı, 1999: 130). Cinsiyet, tarihin ve her türlü kültürel bağlamın dışında değişmez bir öze sahiptir, toplumsal cinsiyet kavramı tarihsel ve sosyo kültürel bağlamların farklılaştırıcı etkisinin altını çizmektedir (Türk, 2008: 120).

Toplumsal cinsiyet, kültürel yapılandırılmaları, bir anlamda biyolojik cinsiyetide içermektedir. Genellikle kadınlarla erkekler arasındaki bazı farklılıkların biyolojik mi yoksa kültürel mi olduğunu tam olarak bilmek mümkün değildir. Bu karışıklıkları önlemek ve cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) terimlerine yüklenen farklı anlamların ayırt edilmesini sağlamak gerekmektedir (Dökmen, 2012: 20)

Oakley' e göre, cinsiyet biyolojik olarak, toplumsal cinsiyet ise toplumsal olarak oluşmuş düzlemlere tekabül etmektedir (Aktaran: Savran Acar 2004: 234). Toplumsal cinsiyet, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal düzlemde kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir (Marshall, 1999: 98).

Giddens'a (2008: 505) göre ise, toplumsal cinsiyet, "toplumsal olarak kurulmuş erillik ve dişilik kavramlarıyla bağlantılıdır ve bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda değildir."

Toplumsal cinsiyet, kişinin içinde yaşadığı toplumda aileden başlayarak modellerin gözlenmesi yoluyla edinilmekte ve böylece kadın ve erkekler bu

kavramın içindeki normları, sosyalleşme süreci içinde öğrenmektedirler (Ataman, 2009: 1)

Toplumsal cinsiyeti oluşturan öğeler, bir toplumda sosyal olarak kabul edilen cinsiyetler ve cinsiyetlerin yaşama geçmesiyle ilgili beklentiler, emeğin cinsiyete göre ayrımı, her bir cinsiyet statüsü için belirlenmiş aile ve akrabalık sorumlulukları, cinsel arzu ve davranışın normal kalıpları, farklı cinsiyetlere göre normal kabul edilen davranış tarzları ve kıyafet, saç, kozmetik, vücutla ilgili işlemler yoluyla cinsiyet gösteriminin sağlanmasıdır (Lorber 1994: 30-31).

Toplum kadın ve erkeğe farklı davranır; onlara farklı özellikler, davranışlar, görevler yüklemektedir. Örneğin, genelde kadından "ev işleri" yürütmesi istenirken, erkekten "ailenin gelirini" sağlanması beklenmektedir. Kadınlardan ve erkeklerden beklenen roller, davranışlar, duygular, faaliyetler farklılık göstermektedir (Dökmen, 2012: 17).

Cinsel rol, toplum içinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümüdür (Yüksel, 2010: 79). Toplumsal cinsiyet rolü, toplum tarafından tanımlanan ve bireylerin yerine getirmeleri beklenen cinsiyetle ilişkili beklentiler içermektedir (Dökmen, 2012: 29).

Toplumsal cinsiyet kimliğinin ortaya çıkışıyla ilgili en çok tartışılmış yaklaşım olarak, Sigmund Freud'un psikanalitik kuramı karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkeğin, kadınsı ve erkeksi özellikleri nasıl edindiğini sorgulayan ilk araştırmacı olan Freud, toplumsal cinsiyetin kazanımını temsilcisi olduğu psikanalitik kuram ile açıklamaya çalışmaktadır.

Freud'a (2004:75) göre, bebek ve küçük çocuklardaki toplumsal cinsiyet farklılıklarını öğrenmenin merkezinde, penisin varlığı ya da yokluğu yer almaktadır. "Benim bir penisim var" söylemi, "Ben bir erkeğim" söylemi ile özdeş iken, "Ben bir kızım" söylemi ise "Benim bir penisim yok" söylemi ile özdeşleşmektedir. Penisin varlığı ya da yokluğu, erkeklik ya da kadınlık için bir simge haline gelmektedir.

Bu kurama göre, yaklaşık dört ya da beş yaşlarındaki bir erkek çocuğu babasının kendisinden beklediği disiplin yüzünden, onun kendi penisini kesmek istediğini düşleyerek kendisini tehdit altında hissetmektedir. Çocuk kısmen bilinçli olsa da, çoğunlukla bilinçsiz bir biçimde babasını, annesine duyduğu bağlanmaya karşı bir rakip olarak görmektedir. Erkek çocuğunun annesine karşı, cinselliğini ifade etmesini engelleyen yasaklar da hadım edilme endişesini körüklemektedir. Bu endişe, çocuğu annesiyle bir cinsel bağ kurma arzusundan vazgeçirmeye yetecek kadar güçlüdür. Bu durum, erkek çocuğun babasıyla güçlü bir biçimde özdeşleşerek babayı ve böylelikle de diğer erkeklerle de ilişkili olarak faillik gücü ve iktidarı annelik bağına tercih etmesiyle gerçekleşmektedir (Freud 2006: 323).

Annesine duyduğu erotik duyguları bastıran ve babasını üstün bir varlık olarak gören çocuk, kendisini babasıyla özdeşleştirir ve kendi erkek kimliğinin farkına varmaktadır. Babasına karşı duyduğu özdeşlik duygusu, bir anlamda baba gibi erkek olmak anlamına gelmektedir (Freud 2006: 226). Freud'un kuramına göre, kızların da 'penis kıskançlığı' yaşadıkları varsayılmaktadır. Çünkü, erkek çocuklar gibi ayırt eden görünür bir organa sahip değillerdir. Annesi, penisi olmadığı için kız çocuğunun gözündeki önemini yitirir ve kız çocuğu cinselliğini, baba üzerinden erkeğe yöneltmektedir (Freud 2006:106).

Yapılan tanımlamalar doğrultusunda da görüldüğü gibi "Toplumsal Cinsiyet" kadın ve erkek arasındaki keskin rol ayrımına dayanmaktadır. Türkiye gibi ataerkil toplum yapısında eşcinselliğe tahammülün ve hoşgörünün olmaması homofobi doğurmaktadır. Heteroseksüellikle doğan heteronormatif yapı heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimleri cinsel ahlaka aykırı olarak görülmektedir. Cinsellik ahlakı, cinsellikle ilgili konularda doğru davranış ilkelerini konu alan uygulamalı etik türüdür. Cinsellik ahlakında temel iki nokta vardır; bunlardan birincisi hangi cinsel eylemlerin ahlaken iyi olduğu, ikincisi de söz konusu cinsel eylemlere ya da ilişkilere kimlerle izin olduğu ile ilgilemektedir (Cevizci, 2005: 372).

Cinsellik ahlakı, toplumsal cinsiyet sistemini desteklemekte hatta pekiştirmektedir. Cinsel yönelimleri farklı olan gruplar için nefret söyleminin ortaya

çıkmasına ortam ve sebep oluşturmaktadır. Hangi cinsel yönelimin ahlaklı olduğunun tartışma konusu olması ahlaklı görülen cinsel yönelim dışındaki yönelime sahip olan bireyleri ayrımcılığa uğratmaktadır. Yapılan ayrımcılıkla birlikte ön yargılar devamında kalıp yargılar damgalama gerçekleşmektedir.

Toplumsal cinsiyet, heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere nefret söylemini desteklemekle birlikte, kadınları da olumsuz yönde etkilemekte ve toplumda dezavantajlı konuma getirmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ile toplumsal cinsiyeti belirleyen cinsiyetçi ideolojiler daha da büyümekte ve çoğalmaktadır. Tüm bunlar, toplumsal cinsiyet ve cinsiyet ideolojilerinin LGBTİ' lere yönelik nefret söylemini nasıl doğurduğunu ve pekiştirdiğini ortaya koymaktadır.

Literatür incelendiğinde çeşitli araştırmalar anne-baba, öğretmenler, kitle iletişim araçları vb. unsurların çocuğun sosyalleşmesinde etkili olduğu gibi, aynı zamanda da kişinin toplumsal cinsiyet rol kalıpları belirlemede de etkisini ortaya koymaktadır (Seçgin ve Tural, 2011: 2448).

2.8. Nefret Söylemi ve İfade Özgürlüğü İkilemi

Söylem, herhangi bir ifade değildir: Örgütlü bir ifade biçimidir; amacı vardır; bu amaç genellikle politiktir; ve söylem üzerinden dil içerisindeki iktidar ilişkilerini okumak, anlamlandırmak mümkün olmaktadır. Nefret söylemi de, hakim iktidar ilişkilerinin ürettiği “ben/biz” algısı üzerinden bu ilişkilerin dışında kalan kesimlerin ötekileştirilmesine ve dahası hedef haline getirilmesine hizmet eder. İşte bu yüzden nefret söylemini ifade özgürlüğü kapsamında da değerlendirmek gerekmektedir (Uçkan, 2013).

Nefret söylemi hukuk terminolojisinde de yeni medya da olduğu gibi yeni sayılabilecek bir kavramdır. Bununla beraber neyin nefret söylemi kapsamına alınacağı ve nefret söylemine konu olan ifadenin ne noktada ceza konusu olacağı, halen kesinlik kazanmış değildir. İfade özgürlüğünün bilimsel, eleştirel, sanatsal,

politik, kişisel ve daha başka geniş alanları kapsadığı düşünmek belirsizliğin nedeni anlaşılabilir kılmaktadır (Çelik, 2013: 206).

İfade özgürlüğü kavramı, nefret söylemini gündeme getirmektedir. Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü ikilemine açıklık getirmek adına önce ifade ve ifade özgürlüğü kavram ve çerçevelerinden bahsetmek gerekmektedir. Temel hak ve özgürlüklerden biri olarak ifade özgürlüğü, demokratik toplumların en önemli unsurlarından biri olarak görülmektedir.

İfade kavramı, bakış açısına göre değişebilen ve ülkeden ülkeye yorumlanışı da farklılıklar gösterebilen bir kavramdır. İfade özgürlüğü kavramının da ülkeden ülkeye göre yorumlanışı farklılık gösterebilmektedir. İfade kavramı ile tam olarak ne kastedildiği konusunda tam bir fikir birliği oluşmamıştır (Trager ve Dickerson, 2003: 16).

Bir tanıma göre ifade; düşüncelerin sözlü ve yazılı açıklanmaları ile yayma faaliyetini de içerecek şekilde, ifadeye konu olabilecek tüm unsurların her türlü ifade şekillerinden yararlanılarak harici aleme aktarılması anlamına gelmektedir (Küçük, 2003:11).Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu (AİHK)'nun içtihadına göre, “ifade (expression)” terimi, türü ne olursa olsun, sosyal, siyasi, hukuki vs. her türlü görüş açıklamasını kapsamaktadır (Tezcan, Erdem, Sancakdar ve Önok, 2006: 195).

İfade özgürlüğü diğer kamu özgürlükleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Düşünme ve muhakeme gücü insanları diğer varlıklardan ayıran en önemli özelliktir. Ünlü düşünür Descartes, insan olarak var oluşunun düşünmeye bağlı olduğunu simgeleyen “Düşünüyorum öyleyse varım!” sözleriyle bunu açıkça ortaya koymaktadır (Beydoğan, 2003: 12).

İfade özgürlüğü, toplumdaki tüm gruplar dahil olmak üzere herkesin kendi fikrini rahatlıkla ifade edebilmesini ve bu fikirlerin özgürce tartışılması için ortam yaratarak demokratik toplum yapısını desteklemektedir. Düşünceyi açıklama (ifade)

özgürlüğü, özgürlükçü demokratik devletin temelini oluşturur ve demokratik toplumların ilerlemesi ve her bireyin kişiliğini geliştirmesi için temel koşullardan birisini oluşturmaktadır (Tezcan, Erdem, Sancakdar ve Önok, 2006: 189).

İfade özgürlüğü, ifadenin şekil ve araçlarını da kapsayan geniş bir anlamda ele alınmalıdır. İfadenin şekli sadece sözlü anlatım değil, savunma, tanıtma, yazılı anlatım, açıklama ve yayma olabilir. İfade araçları olarak da yazma, konuşma, radyo, TV, internet, görüntü, resim, oyun ve başka vasıtaların olması mümkündür. Bu hürriyet, tek başına ve/veya toplu olarak kullanılabilir olmasıyla geniş bir hürriyetler yelpazesıyla bitişiklik arz etmektedir (Kabaoğlu, 1999:72).

İfade özgürlüğü, daha duyarlı, hoşgörülü, çağdaş ve demokratik toplumların yaratılmasına katkı sağlamaktadır. İfade özgürlüğü ve nefret söylemi iklimindeki en önemli sorun, keskin “nefret söylemi” içeren söylemlerin tanımlanamaması ve ifade özgürlüğünün sınırlarının çizilememesinden kaynaklanmaktadır. Her ne kadar bireyin kendi fikirlerini özgürce paylaşması olarak algılansa da, paylaşılan fikrin başka bireylerin haklarını ihlal etmemesi, kişinin ait olduğu grubu madun etmemesi, küçümsememesi kapsayan özgürce fikir paylaşım hürriyeti olarak algılanması gerekmektedir.

İfade özgürlüğüne ihtiyaç duyulmasının gerekçeleri; “gerçeği aramak, bireysel özerkliği sağlamak, demokrasi kültürü ve kendi kendini yönetme yetisini güçlendirmek, hoşgörülü bir toplum yaratmak” şeklinde özetlenmektedir (Tezcan, Erdem, Sancakdar ve Önok, 2006: 191). İfade özgürlüğü hakkının kullanılması, beraberinde bazı sorumluluklar da getirmektedir. Örneğin ifade özgürlüğü hakkı, başkalarının yaşamını etkilememelidir (Almador, 2002: 13).

İfade özgürlüğü, hem onu kullanan bireyler tarafından hem de devlet tarafından suistimal edilebilme tehlikesi ve olasılığı her zaman vardır. Bu bağlamda ifade özgürlüğünün kanunla düzenlenmesinde önemli bir zorlukla, zor bir ikileme karşı karşıya kalınmaktadır (Çetin, 2012: 126).

İfade özgürlüğünü daha hukuksal haklar açısından açıklamak mümkün, bunun için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden bahsedilebilir (yargitay.gov.tr, Erişim Tarihi: 22.01.2015).

Madde 10

İfade özgürlüğü

1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.

AİHS'nin 10. maddesi ifade özgürlüğünü düzenlemektedir. Maddenin ilk paragrafı ifade özgürlüğünü korurken ikinci paragrafı bu hakkın nasıl ve hangi meşru nedenlerle sınırlanabileceğini düzenlemiştir ve AİHS'nin 10. maddesinde nefret söylemini doğrudan yasaklayan meşru neden bulunmamaktadır (Karan, 2012: 94). AİHS'nde herhangi bir başka maddesini tehdit ettiği ya da geçersiz kıldığı halde, örneğin ayrımcılığa ve nefret söylemine dönüştüğü durumda ifade özgürlüğü sınırları içinde değerlendirilmemesi yönünde olarak açıklamak mümkündür.

Sözleşmenin ilk paragrafında ifade özgürlüğü kapsamında enformasyon, basın- yayının yanı sıra, radyo, televizyon ve sinema faaliyetinde bulunma hakkını da korumaktadır (Beydoğan, 2003: 18). Ayrıca 10. maddenin ilk paragrafında öngördüğü üzere fikir alıp verme serbestisi ülke sınırı gözetmeksizin yapılabilmelidir, bu sadece ulusal sınırlar içinde kalan bir hak olmaktan çıkmış; uluslararası bir hak olma özelliğine kavuşmuştur (Gölcüklü ve Gözübüyük, 1996: 326).

AİHS'nin 10. maddesinin ikinci fıkrası ifade hürriyetinin kısıtlama sebepleri ise; ifade hürriyeti, ulusal güvenlik, ülke bütünlüğü, kamu güvenliği, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, genel sağlığı, genel ahlâk, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi, yargılama organının otorite ve tarafsızlığının korunması sebepleri ile kamu makamları tarafından kısıtlanabilecektir. Soyut olan bu sebepler, ancak mahkemenin verdiği kararlar ile somut örneklere dönüşebilmektedir (Beydoğan, 2003: 17). AİHM'nin ifadesiyle, 10. madde, "açıklanan düşüncenin sadece içeriği değil, ifade yol ve şeklini de koruma altına almaktadır (Tezcan, Erdem, Sancakdar ve Önok, 2006: 195).

Madde 17

Hakların kötüye kullanımının yasaklanması Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbiri, bir devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlamalara uğratılmasına yönelik bir etkinliğe girişme ya da eylemde bulunma hakkını sağlar biçimde yorumlanamaz.

İfade özgürlüğü gerekli olduğu kadar, ifade özgürlüğünde kullanılan için kullanılan söylemler, tahrik etme, nefreti üretme ve ya nefreti yayma gibi sonuçlar

doğurabilmektedir. Nefret söylemi ve ifade özgürlüğü ikileminin yaratılmaması için nefret söyleminin tanımının hatları kesin ve doğru olarak yapılmalı ve ifade özgürlüğünün sınırları belirlenmelidir.

Nefret Söylemleri fiziksel zarara eşit sayılabilecek psikolojik zarar verme potansiyeline hatta psikolojik şiddetin daha da ötesinde fiziksel şiddetleri tetikleyerek nefret suçlarını gündeme getirme ve yaşatma özelliğine sahiptirler. Söz konusu durumlar ifade özgürlüğünü kısıtlamak için geçerli sebepleri doğurmaktadır. Bu durumda Devletler duruma müdahale etmeyi hak ve görevleri görmektedirler. Böylesi bir saldırı durumunda dikkate alınan hususları şunlar oluşturmaktadır (Almador, 2002: 16):

- İfadenin içeriği,
- İfadenin kullanılma biçimi,
- Konuşmacının niyetleri ve nedenleri,
- İfadenin kullanıldığı koşullar.

Türkiye Cumhuriyeti yasaları kin ve düşmanlığa tahrik suçlarına çeşitli cezai yaptırımlar getirmiştir. TCK'nun 312. maddesinin 2. ve 3. fıkraları şöyle düzenlenmiştir (Gökçen, 2001: 5);

“Halkı; sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığa açıkça tahrik eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve ... ağır para cezası ile cezalandırılır. Bu tahrik umumun emniyeti için tehlikeli olabilecek bir şekilde yapıldığı takdirde faile verilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.”

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 3. maddesi de adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi koruma altına almakta, 122. maddesi ayrımcılığı, 216. maddesi ise halkı kin

ve düşmanlığa tahrik veya aşağılamayı suç saymaktadır (resmigazete.gov.tr., Erişim Tarihi: 15.04.2015).

Madde 3:

Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaz.

Madde 122:

Kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yaparak

Madde 216:

(1) Halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesimini, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik eden kimse, bu nedenle kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılayan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (3) Halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 10. maddesi herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım

gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğunu belirtmekte ve 25. Madde ile de ifade özgürlüğünü koruma altına almıştır (tbmm.gov.tr, Erişim Tarihi: 15.04.2015):

Madde 10:

Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Madde 25:

“Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.”

Nefret güdüsü cezasız bırakıldığı gibi, haksız tahrik uygulamaları ile ceza indirimlerine gidilmektedir. (KaosGL ve Pembe Hayat, 2014: 8)

2.9. Nefret Söyleminin Nefret Suçuna Evrilmesi

Nefret söylemi ve nefret suçu kavramları birbirine karıştırılan iki farklı kavramdır. Nefret suçları ceza kanunlarında yerini alan bir suç kategorisi iken, nefret söylemi genellikle ifade özgürlüğü hakkı ve bu hakkın kötüye kullanımı ile ilişkisi bakımından düzenlenmektedir (Çelik, 2013 : 209).

Nefret suçu, terimi ABD kaynaklı bir kavramdır; ilk olarak 1980' lerde kabul edilmiştir. ABD' de nefret yasalarının yürürlüğe konmasının başlıca nedeni bu ülkenin etnik, dini, kültürel olarak farklı toplululardan oluşması olmuştur. Bir göçmen ülkesi olan ABD'li üst kimliği oluşturan toplum içi uzlaşmayı ve düzeni

sağlamaya çalışan bu devlette ayrımcılık ve ırkçılık çok önemli sorunlardan bir tanesini oluşturmaktadır. Nefret motivasyonu ile gerçekleştirilen bir suç, başka bir suçla gerçekleştirilen aynı suça göre daha ağır cezalandırılmaktadır (Açıkgöz ve Alp, 2014: 7-8).

"Nefret suçunun uluslararası alanda ortaya çıkmış ve kabul gören tanımlarından biri Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) tarafından yapılan tanımdır. Bu tanıma göre nefret suçları, mağdurun, mülkün ya da işlenen suçun hedefinin gerçek ya da hissedilen ırk, etnik, ulusal köken, dil, renk, din, cinsiyet, yaş, zihinsel ya da fiziksel engelli, cinsel yönelim veya diğer benzer faktörlere dayalı olarak benzer özellikler taşıyan bir grupta gerçek ya da öyle algılanan bağlantısı, ilgisi, bağlılığı, desteği ya da üyeliği nedeniyle seçildiği kişilere veya mala karşı işlenen her türlü suçtur." (Karan, 2010: 56).

"2012 Yılı'nın başından toplam 62 sivil toplum kuruluşunu kapsayan "Nefret Suçları Yasa Kampanyası Platformu" ise nefret suçu tanımını biraz daha genişleterek şu şekilde ifade etmektedir: " Belirli ve ortak karakteristik özellikler bulunan birey ve gruplara veya onların mülklerine yönelik önyargılarla işlenmiş suçlara Nefret Suçu denmektedir. Nefret Suçları dünya çapında başta etnik, ulusal ve dini kimlik, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli olmak üzere; sağlık durumu, zihinsel ya da fiziksel engellilik, toplumsal statü, siyasi ve felsefi görüş, eğitim durumu gibi özellikler olarak da işlenmektedir." (Sosyal Değişim Derneği, 2012: 7).

Nefret suçu örneklerinden bazıları şunlardır (Alğan ve Şensever, 2010: 6) :

- Fiziksel saldırı,
- Şiddet ya da saldırı tehditleri
- Taciz
- Mülke ya da eşyalara zarar verme

- Irkçı, nefret içerikli ya da saldırgan duvar yazıları
- kundaklama,
- Saldırgan broşürler ve posterler
- Okulda ya da iş yerinde zorbalık yapma

Nefret suçları aynı zamanda " önyargı suçları olarak da tanımlanmaktadır. Bu haliyle nefret suçları daimi iki unsuru bir arada bulundurmaktadır: birinci unsuru, sıradan ceza kanunları kapsamında suç oluşturan eylemlerin gerçekleşmesidir. Nefret suçlarına ilişkin ikinci unsur ise, önyargılardır. Bu durum nefret suçunu diğer suçlardan ayırmaktadır (Ataman, 2012: 61).

Nefret suçu, "Bir kişi ya da gruba, ait olduğu kimliği, inancı, politik görüşü, cinsiyeti ya da cinsel yönelimi gibi nedenlerle, farklı biçimlerde zarar verme amacıyla saldırılması sonucunda oluşan suçlar genel olarak nefret suçları olarak adlandırılmaktadır. Nefret suçları, suçun kurbanlarının herhangi bir eylemi nedeniyle yani gerçekleştirilen bir edim sonucunda değil, gerçek ya da algılanan renkleri, milliyetleri, cinsel yönelimleri, görünüşleri, etnik kökenleri, bir başka söyleyişle "eylemleri değil var oluşları nedeniyle" maruz kaldıkları saldırganlık davranışlarını içermektedir (Göregenli, 2009).

Tüm resmi ve gayri resmi gelişmelere rağmen eşcinsel bireylerin toplumdaki birçok kesim tarafından ayrımcılığa ve damgalanmaya uğradığı, duygusal, sözel ya da fiziksel şiddete maruz kaldığı araştırmalar tarafından gösterilmektedir (Sözen, 2009: 64).

Homofobik ideolojilerden ve ayrımcılıktan beslenen nefret suçları genel olarak sanılanın aksine çoğunlukla cinsel taciz biçiminde ortaya çıkmaktadır. Diğer alt gruplara yönelen saldırganlık davranışlarıyla benzer örüntüler göstermektedir (KaosGL, 2012: 289).

Nefretin suça dönüşmesinde ise kişilik özellikleri kadar nefreti körükleyen ve teşvik eden nefret söyleminin payı büyüktür. Nefret söylemi çoğu kez nefret suçlarının önünü açmakta ve nefret suçlarına teşvik etmektedir. Nefret söyleminin, teşvik veya provoke edici bir yönünün bulunması nefret suçunun yanında bir diğer boyutunu oluşturmaktadır (Talimciler, 2012: 260).

Nefret söylemi, içinde suç potansiyeli barındırır; kelimeler, cümleler, taşlara ve mermilere dönüşebilmektedir. Azınlıklara karşı üretilen nefret söylemlerine göz yumuldukça "nefret edilen grupların" en temel insan haklarına sahip olmak için gereksiz görüleceği riskini doğurmaktadır (Alğan ve Şensever, 2010: 17).

2009 yılından bu yana Alternatif Bilişim üyeleri, İnternet ortamında yaygınlaşan, dolaşıma girerek sıradanlaşan ve bir noktadan sonra popülerleşen nefret söylemi üzerine çalışmaktadır. Özellikle Türkiye’de yeni medya ortamındaki farklı mecralarda giderek artan nefret söylemine dikkat çeken, Yeni Medyada Nefret Söylemi (2010, Kalkedon Yayınları) adlı çalışma, nefret söyleminin nefret suçlarına zemin hazırladığını belirtmektedir (Binark ve Çomu, 2012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. Araştırmanın Konusu

Çalışma, genel olarak yeni medya ve nefret söylemi ilişkisi üzerine kurulmuştur. Çalışmanın çatısı ise, Türkiye’de yeni medya ortamlarında cinsel yönelim temelli üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemlerinin hangi söylemsel dinamiklerle üretildiği ve hangi yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulduğu ve yeni medya ortamlarının, nefret söylemi üretimini ve dolaşıma sokulmasını artıran ya da kolaylaştıran özellikleri ele alınarak araştırılmasıdır .

3.2. Araştırma Varsayımları

Yeni medya ortamlarında nefret söyleminin üretildiğini ya da dolaşıma sokulduğunu düşünüyor musunuz? sorusu temel varsayım alınarak diğer varsayımlar oluşturulmuştur.

- Yeni medya ortamlarında cinsel yöneliminizden dolayı nefret söylemine maruz kaldınız mı?
- Yeni medya ortamlarında hangi söylemsel dinamiklerle nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorsunuz?
- En çok hangi sosyal medya araçlarında nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorsunuz?
- Yeni medya ortamlarının nefret söylemini kolaylaştırdığını ya da artırdığını düşünüyor musunuz?

- Yeni medya ortamlarını sıralanan özelliklerine bağlı olarak nefret söylemi aracı olarak kullandınız mı?
- Yeni medyanın hangi özelliği veya hangi özelliklerinden dolayı nefret söylemi üretimini ve/ veya dolaşımını artırdığını ya da kolaylaştırdığını düşünüyorsunuz?
- Nefret söylemi üretimi ve dolaşıma sokulması bağlamında yeni medya ortamları günlük yaşantınızı zorlaştırıcı etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

3.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada, yeni medya ortamları ve nefret söylemi konularını ele almak, yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan cinsel yönelim temelli nefret söylemlerinin hangi söylemsel pratiklerle gerçekleştiğini ve yeni medyanın kolaylaştıran ve artıran özelliklerini ortaya koyarak, literatürde çok yer edinemeyen yeni medya ve nefret söylemi ilişkisine dikkat çekmek amaçlanmaktadır.

Türkiye' de yaşayan LGBTİ' lerin yeni medya ortamlarında kendilerine yönelik üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemi ve/ ve nefret söylemlerine ilişkin görüşleri ortaya koymaya çalışılmıştır.

Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan ve üretilen nefret söylemi ve/ veya nefret söylemlerine dikkat çekerek nefret suçuna dönüşmesine karşı farkındalık sağlamak çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır.

Türkiye'de internet kullanımının yaygınlaşmasına paralel olarak sosyal medyanın günlük yaşantımız içinde ne kadar yer edindiği ve buna bağlı olarak günlük yaşantıları ne ölçüde etkilediği, yeni medya ortamlarının özellikleri ile nefret söylemi bir araya geldiğinde oluşabilecek sorunları ortaya dikkat çekeceği düşünülmektedir.

Ayrıca bu çalışmanın yeni ortaya çıkmış yeni medya ve yeni medyada nefret söylemi konularına katkı sağlayacağı, nefret söylemi ve/veya nefret söylemlerinin nefret suçuna evrilmemesi için farkındalık yaratacağı beklenmektedir.

3.4. Araştırma Yöntemi

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde, araştırma evrenini tam olarak belirlenemediği (bağımlılık, hastalık, vb. gibi toplumsal çalışmalarda) araştırmalarda, derinlemesine ve çoklu gerçeklere ulaşmak için kullanılan derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır.

Çoklu gerçekliklere ulaşmak için kullanılan araştırma yöntemlerinden biri derinlemesine mülakat yöntemidir. Nitel araştırmacı herhangi bir örnek olayın çeşitli görünümünü keşfetmeye ve resmetmeye çalışır. Bütün katılımcılara aynı soruların sorulduğu açık uçlu sorularla ve I- demografik bilgiler II- derinlemesine mülakatın ana konusu III- katılımcıların eklemek istedikleri, olarak üç safha ile gerçekleştirilmektedir (Yıldırım, Bayraktaroğlu, Coşkun ve Altunışık, 2001: 35-36).

Toplumsal araştırmalarda en çok kullanılan tekniklerden biri olan derinlemesine mülakat tekniği, niteliksel araştırma sınıfında olan görüşme iletişim araştırmalarında yoğun olarak kullanılmaktadır. Tekniğin çıkış noktası “insanların ne düşündüğünü öğrenmek istiyorsan onlara sor” ilkesidir. Ayrıca dilin kullanılması toplumsal bir eylemdir görüşmelerdeki cümlelerin tamamı yanlış veya doğru olarak nitelendirilemez. Onların her biri bir toplumsal etkinlik, bir öznenin/ eyleyicinin (aktörün) eylemi olarak değerlendirilir. Ayrıca, "Nitel Araştırma Yöntemleri" içerisinde yer aldığı için çoğu zaman sayısal çözümler yapılmamaktadır. Çünkü, çoğu zaman en fazla dört kişiyle görüşülmüştür (Geray, 2014: 150- 154).

Derinlemesine mülakat, görüşülen kişiye, bir konu hakkında ayrıntılı, nitelikli ilgili sorular sorarak, konu ile ilgili ayrıntılı bilgi almaktır. Burada sorular genel çerçeveye çizmek için hazırlanır, yanıtlara bağlı olarak ara sorular, yeni sorular sorularak görüşme sürdürülür (Aziz, 2011: 86). Derinlemesine görüşme açık uçlu, keşif odaklı bir metottur. Görüşmenin amacı, görüşmecinin duygularını, bakış açısını ve perspektiflerini derinlemesine keşfetmektir. Bunun için özellikle belirli aktörlerin kişisel görüşlerin önem kazandığı konularda derinlemesine görüşme tekniği tercih edilir (Baş, Usta ve Uyar, 2008: 111).

Araştırmada, çalışma evreninin kesin olarak belirlenemediği veya doğru örnekleme ulaşmakta zorluk yaşanan çalışmalarda tercih edilen kartopu örnekleme kullanılmıştır. Kartopu örnekleme; evrene ait bir kişiyle temas kurularak bir diğer kişiye ve bu kişi yardımıyla bir diğerine ulaşmak olarak tanımlanabilmektedir. Kartopu örnekleme özellikle ulaşılması güç olan çalışma evreninde onlar hakkında ilk bulguları ortaya koymak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Decorte, 2001; Hincliff, 2001, Aktaran: Böke, 2009: 129)

Derinlemesine mülakata yön veren görüşme formunda sorular yapılandırılmadan oluşturulmuştur. Yeni medya ve nefret söylemi ilişkisini ortaya koymak amacıyla yeni medya ortamları verimli şekilde kullanan 30 LGBTİ'ye yeni medya ortamlarının hangi özelliklerinden dolayı ve hangi sosyal medya ortamları ile dolaşıma sokulduğunu, hangi söylemsel dinamiklerle nefret söylemi ve/veya nefret söylemlerine maruz kaldıklarını ölçümleyecek sorular sorulmuştur. Bunun nedeni, yeni medya ortamlarında nefret söylemine maruz kalan durumun birebir içinden gelen kişilerle görüşülerek, araştırmanın sorularına kapsamlı yanıtlar bulabilmek ve çalışma için derinlemesine bilgiler elde etme isteğidir.

3.5. Araştırma Evreni ve Örnekleme

Araştırma evreni belirlenememekle birlikte yüksek öğrenim seviyesinde olan, kentte yaşayan ve yeni medya ortamlarını efektif olarak kullanan 18- 29 yaş arası LGBTİ bireyleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan kartopu veya zincir örnekleme olarak adlandırılan, araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkili olan kartopu örnekleme ile oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 111).

Kartopu örnekleme (snowball sampling), örneklemin aşamalı olarak çekilmesidir. İlk aşamada örneklem az sayıda, araştırmacının yakın çevresinden " ihtimali olmayan" yöntem özelliklerine göre seçilir. (Olasılıksız örneklem içerisinde yer alan kartopu örnekleme, özellikle nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan bir yoldur Olasılıksız örneklem, olasılıklı örnekleme göre , örnekleme çıkacak her bireye eşit şans tanıma yerine, birey ve objelerin belli özellikleri dikkate alınarak örnekleme alınması ya da alınmaması ilkesi vardır (Balcı, 2009: 98; Aziz, 2011:53)) İkinci aşamada bu örneklemden denekler kendi ve yakın çevrelerinden ikinci bir örneklem çekerler. Üçüncü ve devam ederse dördüncü, beşinci aşamalarda o grup denekler kendi çevrelerinden denekler çekerek örneklemin tümünü oluştururlar. Az denekle başlayıp giderek çoğalan bu tür örneklem, bir kartopunun yuvarlanarak büyümesine benzediğinden "kartopu" yöntemi olarak adlandırılmaktadır. (Aziz, 2011: 55).

Derinlemesine mülakat yöntemi ile yürütülen nitel araştırma, kozmopolit olduğu için en fazla örneklemin bulunabileceği Kocaeli ve İstanbul illerinde yürütülmüştür. Doğrudan bağlantılı olan "Anahtar Kişi" ile ilk görüşme gerçekleştirilmiş daha sonra kartopu örnekleme bağı olarak 18 yaş üstü 23' ü erkek 7' si kadın yeni medya ortamlarını düzenli olarak kullanan 30 Üniversite öğrencisi araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan ilk iki görüşme pilot çalışma niteliğinde olup daha sonradan yenilenen sorularla görüşmeler tekrarlanmıştır. Alan çalışması

kapsamında görüŖülen kiŖilerden randevu alınmıŖ ve randevu günü grŖlmŖtir. GrŖmeler, en az 45 dakika ve en fazla 120 dakika srmŖtir. GrŖmeler 16 Ŗubat-18 Nisan tarihleri arasında yapılmıŖtır.

Niteliksel olarak kurgulanmıŖ, derinlemesine bilgi almayı hedef alan olan bu araŖtırma da gnlllk esas alınmıŖtır. AraŖtırma kapsamında amaca uygun bir biçimde belirlenen sorulara verilen cevapların doğruluğunun sağlanması, katılımcıların içtenlikle cevap verebilmesi ve katılımcılarla araŖtırmacı arasında güven ortamı sağlanması adına katılımcılara kimliklerinin araŖtırma içerisinde yer almayacağı önceden belirtilmiŖtir. Bu bağlamda veri analizinde katılımcılara ait kodlama tekniği uygulanmıŖtır. Bütün grŖmecilere eksiksiz bir biçimde yöneltilen sorular dıŖında da konuyla ilgili konuŖarak, grŖme hem detaylandırılmıŖ hem de grŖmenin soru-cevap tarzından çok sohbet tarzında geçmesi sađlanmıŖtır.

GrŖmeye baŖlamadan önce, araŖtırmaya katılan her kiŖiden sözel olarak onay alınmıŖtır. GrŖmeler baŖlamadan önce katılımcılara ses kaydına izin verip vermedikleri sorulmuŖ ve izin verilen grŖmelerde ses kaydı alınmıŖtır. Bazı katılımcılar, grŖmelerde ses kaydına izin vermemiŖ olup, grŖme sırasındaki tüm ifadeler araŖtırmacı tarafından not edilmiŖtir. GrŖmelerde ve analizlerde gizlilik esas alınarak yrtlmŖ olup, elde edilen bilgiler, araŖtırmanın amacı dıŖında kullanılmamıŖtır.

AraŖtırma kapsamında bireylere yöneltilen soruları gruplamak gerekirse katılımcılara öncelikle demografik bilgileri sorulmuŖ daha sonra cinsel yönelimlerini ne zaman fark ettikleri ve bunu biriyle paylaŖma sürecini nasıl deneyimledikleri sorulmuŖtur. Yeni Medya kullanım alışkanlıkları, yeni medya ve nefret söylemi pratiği üzerine oturtulmuŖ toplam 26 açık uçlu soru sorulmuŖtur. Bütün bu soruların yneltmesinde ki amaç önceki bölümde aıklanmıŖ olan grŖlerden de yola çıkarak aile, okul yaŖamı, sosyal yaŖam ve çevrim içi dünyada nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kalıp kalmadıklarını, içsel ve dıŖsal açılım süreçlerinde yeni medya ortamlarının hayatlarındaki rolü, yeni medya ortamlarının nefret söylemi üzerinde ki olumlu- olumsuz etkilerini öğrenmektir.

Gerçeği yansıtmadığı ön görülen ve kişilerin isteksiz olarak görüldüğü ya da soruları yanıtlamakta zorlandığı durumların yaşandığı görüşmeler, araştırma içine dahil edilmemiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçların, yeni medya ortamlarını verimli olarak kullanan 18- 29 yaş arası LGBTİ bireylere genellenebileceği düşünölmektedir.

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Türkiye' nin ataerkil toplum yapısında olmasına bağlı olarak LGBTİ bireylerin kimliklerini gizli olarak yaşamak zorunda kalmaları, araştırmacıya karşı güven kazanmalarında engelleyici olmuştur.

Kimliklerini gizleyerek yaşamını sürdüren kişiler, kendilerinden bahsetmek istemediklerini belirtmiştir. Gönüllölük esas alınan çalışmada, daha fazla kişiye ulaşmakta başlıca engeli oluşturmuştur.

Derinlemesine bilgi almayı amaç edinen çalışmada, katılımcıların kabul etmeleri halinde, vazgeçmeleri başka bir sınırlılığı oluşturmaktadır.

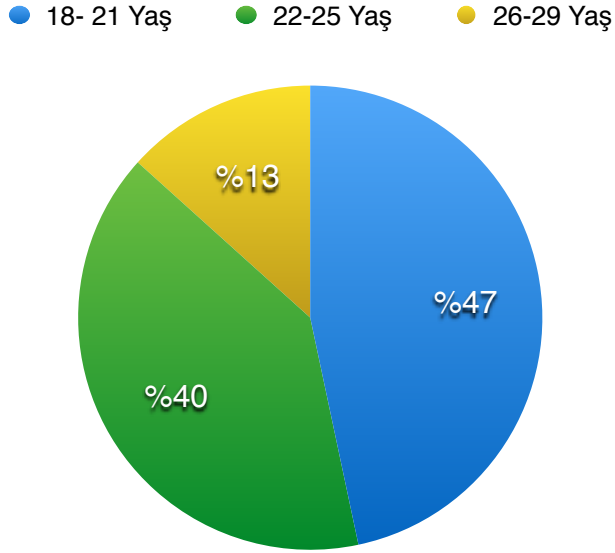
3.7. Araştırmanın Bulguları ve Analiz

3.7.1. Demografik Bulgular

Çalışmanın amacına bağlı olarak 30 LGBTİ bireyi ile yarı yapılandırılmış olarak hazırlanmış soru formu ile görüşölmüştür. Katılımcılara ilk olarak yaşları sorulmuştur. Katılımcıların yaş aralıkları 18 ve 29 yaş arasında değişmektedir.

3.7.1.1. Yaş Dağılımı

Grafik 3.1. Katılımcıların yaş dağılımı

Katılımcıların % 47' si 18- 21 yaş, % 40' ı 22- 25 yaş, % 13'ü ise 26- 29 yaş aralıklarında yer almaktadır.

Tablo 3.1. Yaşlara Göre Katılımcı Sayıları

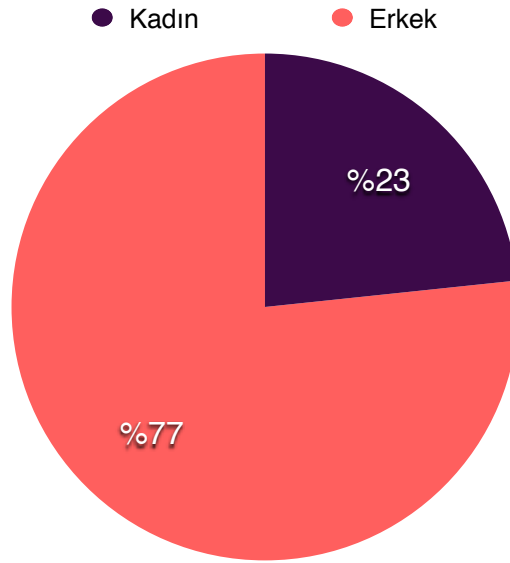
Katılımcı Sayısı	Yaş
3	18
2	19
7	20
2	21
3	22
4	23
3	24
2	25
2	26
1	27
1	29

Katılımcılara ilk olarak yaşları sorulmuştur. Katılımcılardan 3'ü 18 yaşında, 2'si 19 yaşında, 7'si 20 yaşında iken 2 katılımcı 21, 3 katılımcı 22, 4 katılımcı 23, 3 katılımcı 24, 2 katılımcı ise 25 yaşındadır. Görüşmeye katılanlardan 2 katılımcı 26 yaşında, diğer iki katılımcılardan biri 27 ve diğeri ise 29 yaşında olmak üzere toplam 30 katılımcının yaş aralıkları dağılımı ise Grafikte 3.1'de ki gibidir. Katılımcıların yaşlara göre sayısı ise Tablo 3.1. 'de gösterilmiştir.

3.7.1.2. *Biyolojik Cinsiyet*

Katılımcıların demografik özelliklerini çıkartmak amacıyla, biyolojik cinsiyet bilgileri sorulmuştur. Sonuç olarak katılımcıların 23'ü erkek, 7'si kadındır.

Grafik 3.2. Biyolojik Cinsiyet

Katılımcıların % 23' ünü (7) Kadınlar, % 77' sini ise (23) Erkekler oluşturmaktadır.

3.7.1.3. Fakülte- Bölüm Bilgileri

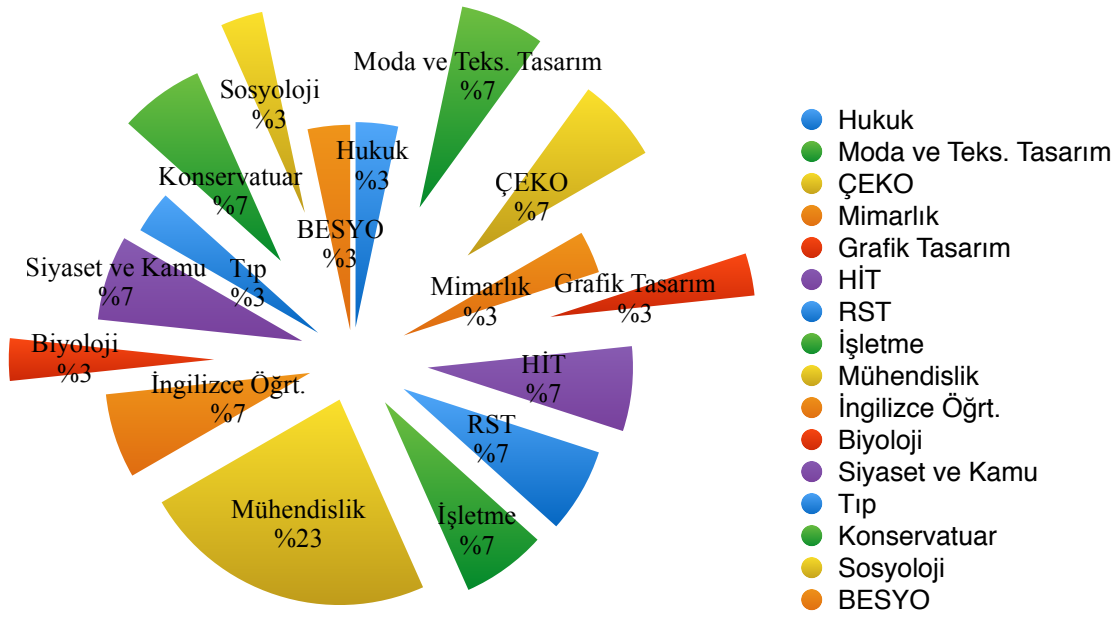
Üniversite eğitim düzeyinde olan katılımcılara, eğitim gördükleri alanları öğrenmek için okudukları bölüm- fakülte bilgileri sorulmuştur. 30 katılımcı, 20 farklı bölümden katılmıştır. Bölümlere göre katılımcı sayıları Tablo 3.2.' de verilmiştir.

Tablo 3.2. Katılımcıların Bölümlere Göre Sayısal Dağılımı

Bölüm Bilgileri	Sayı
Hukuk	1
Moda ve Tekstil Tasarımı	2
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	2
Mimarlık	1
Grafik Tasarımı	1
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2
Radyo, Sinema ve Televizyon	2
İşletme	2
İngilizce Öğretmenliği	2
Biyoloji	1
Siyaset ve Kamu Yönetimi	2
Tıp Fakültesi	1
Konservatuar	2
Sosyoloji	1
Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu	1
İnşaat Mühendisliği	1
Jeoloji Mühendisliği	2
Jeofizik Mühendisliği	1
Elektrik Mühendisliği	1
Makina Mühendisliği	2

Hukuk bölümünden 1 kişi, Moda ve Tekstil Tasarımdan 2 kişi, Beden Eğitiminin 1 kişi, Çalışma Ekonomisi bölümünden 2 kişi, Mimarlıktan 1 kişi, Grafik ve Tasarım bölümünden 1 kişi, Sosyoloji Bölümünden 1 kişi, Konservatuar Bölümünden 2 kişi, İşletmeden 2 kişi, İngilizce Öğretmenliği 2, Radyo, Televizyon ve Sinema bölümünden 2 kişi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünden 2 kişi katılırken en çok katılım Mühendislik fakültesinden olmuştur. 1 kişi İnşaat, 1 kişi Elektrik, 2 kişi Jeoloji, 1 kişi Jeofizik, 2 kişi Makina mühendisliği bölümü olmak üzere toplamda 7 mühendis adayıyla görüşülmüştür.

Grafik 3.3. Katılımcıların Okuduğu Bölümlere Göre Dağılımı

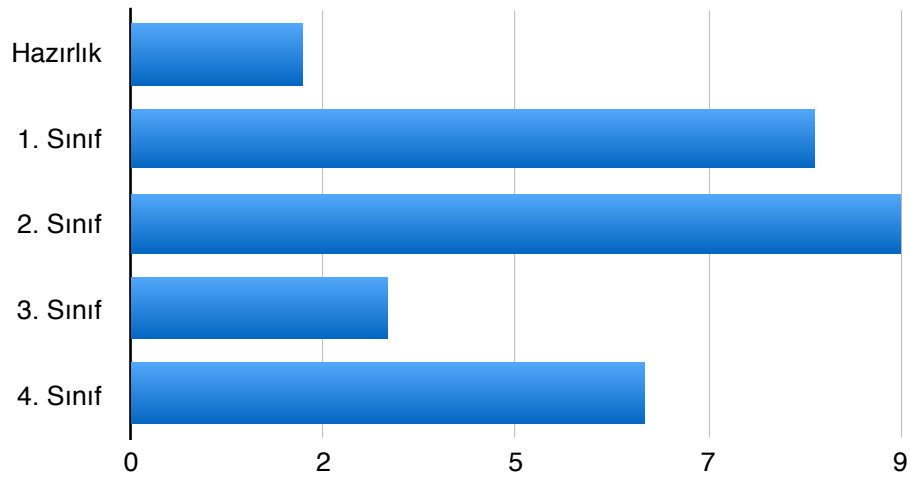
1'er katılımcı ile, Sosyoloji, BESYO, Hukuk, Mimarlık, Grafik Tasarımı, Biyoloji, Tıp % 3'lük dilimlere sahip olmuştur. 2'şer katılımcı ile Konservatuar, Moda ve Tekstil Tasarımı, ÇEKO, HİT, RST, İngilizce Öğretmenliği, Siyaset ve Kamu Yönetimi % 7'lik dilimlere sahip olmuştur. 5 farklı mühendislik bölümünü içinde barındıran Mühendislik ise % 23 ile en büyük dilimi oluşturmuştur.

Alınan sonuçlar doğrultusunda ve derinlemesine mülakat sırasında yapılan gözlemlerden yola çıkılarak. Kırsaldan kente gelen, ataerkil normaların baskın olduğu ailelere sahip katılımcılar, cinsel yönelim bilgisinin açığa çıkmasından korktukları için ve de ailelerinin baskısıyla erkeklik kimliğini destekleyen "erkelere göre" kategorilenen bölümlerde okumayı mecburen tercih etmişlerdir. Mühendislik fakültesinden, katılımcıların daha fazla olmasını bu şekilde açıklanmaktadır.

3.7.1.4. Sınıf Bilgileri

Katılımcılara kaçınıcı sınıfta eğitim gördükleri sorulmuştur.

Grafik 3.4. Sınıflara Göre Dağılım

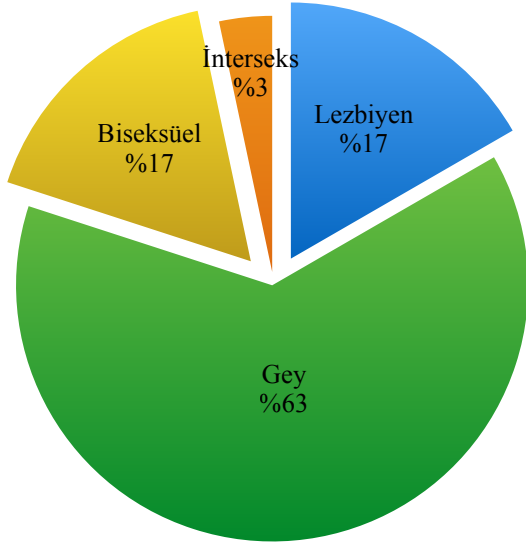

Katılımcılardan 2' si Hazırlık sınıfında okurken, 8 katılımcı 1. Sınıf, 9 katılımcı 2. Sınıf, 4 katılımcı 3. Sınıf, 7 katılımcı ise 4. Sınıfta okumaktadır.

3.7.1.5. Cinsel Yönelim/ Cinsiyet Kimliği

Katılımcılara cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği bilgileri sorulmuştur.

Grafik 3.5. Cinsel Yönelime ve Cinsiyet Kimliğine Göre Dağılım

19 Gey, 5 Lezbiyen, 5 Biseksüel, 1 İnterseks ile görüşülmüştür.

3.7.1.6. Cinsel Kimlik

"Cinsel kimliğinizi nasıl tanımlamaktasınız? " sorusuna Kartopu örneklem yöntemi ile yürütülen araştırmada, bu soruya yanıt verecek "Transeksüel Kadın" ya da "Transeksüel Erkek" katılımcılara ulaşılmamıştır.

3.7.2. İçsel ve Dışsal Açılım Bulguları

Burada içsel ve dışsal açılma süreçleri, heteronormatif değerlerin egemen olduğu toplumlarda heteroseksüellikten farklı cinsel yönelimlere sahip olan bireylerin cinsel yönelimlerini açıklama amacıyla bu terimler kullanılmıştır. İçsel açılma, bireyin cinsel yönelimini fark ederek tanımladığı ve kabul etmesini ifade ederken dışsal açılma ise bireyin cinsel yönelimini ailesine ya da sosyal hayatındaki bireylere açıklamasıdır.

3.7.2.1. "İçsel" ve "Dışsal" açılma süreciniz nasıl oldu ? Aileniz ile Cinsel Yönelim bilgisini paylaştınız mı?, Ailenizin ilk tepkileri ne oldu? Dışlandığınızı ya da ayrımcılığa maruz kaldığınızı hissettiğiniz oldu mu ya da hissediyor musunuz?

Sorusu sorulmuş ve katılımcılar deneyimlerini paylaşmışlardır:

Mavi: "Kendimi keşfetmem cinselliği ilk merak edişimle oldu, yani 5-6 yaşlarında ilk partnerli oyunlar oynadığımda kadınlara ilgi duymadığımı farkettim. Daha sonra ilk okul dönemime denk gelen dönemdi ve erkekler futbol oynamak isterken ben onlarla oynamaktansa kız arkadaşarımla oynamaktan daha çok keyif alıyordum. Onlarla daha iyi anlaşıyordum. Durum böyle olunca çoğunluğa göre farklı olduğumu düşündüm ve kendimi değiştirmeye çalıştım, üstünü örttüm. Üniversiteyi farklı bir ilde kazanınca aile ortamından kopup, kendimi kabul etmem daha kolay oldu. 2-3 senedir bu şekilde hayatımı sürdürüyorum. Dışsal açılmam ilk olarak arkadaşıma oldu, ilk başta daha önce neden söylemediğim için kızdı, sonra hiç bu konu konuşulmamış gibi hatta ilişkimiz daha da güçlenerek arkadaşlığımızı sürdürüyoruz. Ailemle paylaşmadım ve paylaşmayı da düşünmüyorum. Evlenmemi bekleyeceklerdir fakat ben onlarla gelecek planı yapmadığım için bu beklentilerini sürekli erteleyecek bahaneler bulacağım."

Bordo: "Heteroseksüel bir interseksim. İnterseks bir aileden geldiğim için dışsal açılma sürecim kolay olmadı. İçsel açılma sürecim daha sancılı ve zor oldu çünkü günlük yaşantımı oldukça etkiliyor. Fiziksel ve hormonal olarak oluşan farklılıklarımın dolaylı olarak günlük yaşantımda sürekli mimikler dışında söylemsel olarak da ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kalıyorum. Şuan da tedavi görüyorum ve ister istemez kabullendik. Yeni medya ortamlarında interseks ile ilgili yapılan açıklamalar, yorumlar ve alaycı söylemler oldukça olumsuz etkiledi ve etkilemeye de devam ediyor."

Sarı: "23 yaşındayım ve ataerkil toplum yapısından dolayı kabullenmem çok kolay olmadı. 6 sene önce kendimi kabullendim içsel açılma sürecim kolay olmadı heteronormatif düzene göre farklıydım ve bunu kabul etmek benim için de çok zor oldu. Daha sonra yeni medya kullanımı yaygınlaştıkça araştırdım araştırdıkça

öğrendim, öğrendikçe kabul etmek daha kolay oldu. Sonra benim için bu kadar acılı olurken aileme nasıl anlatacağım konusu benim için hep büyük bir problemdi içsel açılımımı 5 sene önce yapmışım ve 6 sene sonra dışsal açılmaya karar verdim. Ailemle paylaştım ve şaşkıncı derecede olumlu yaklaştılar. Desteklerini her zaman hissettiğim için dışlandığımı ya da ayrımcılığa uğradığımı düşünmüyorum."

Pembe: "Çocukluğa ait bir hikayem yok benim hikayem daha sonraları başlıyor. İlk olarak bir erkekle duygusal ilişkim oldu ve ayrıldık bu şekilde bir kaç ilişkim oldu. Daha sonra hayatıma bir kadın girdi ve önce ki ilişkilerimde neden mutsuz olduğumu ya da ilişkilerimi neden yürütemediğimi hayatıma bir kadın girince anladım. Çünkü, cinsel yönelim o yöndeydi ben kadınlardan hoşlanan bir kadınmışım ve bunu kırsal kesimde yaşadığım için bastırmışım. Dışsal açılımı hiç bir zaman düşünmemişim, her genç kadın gibi günlük tutuyordum ve annem günlüğümü yakalı daha sonra babam öğrendi bir süre ev hapsi uyguladılar, cep telefonuma el koydular. Babam genç kadın arkadaşlarımla görüşmeme izin vermedi, beni ve sevgilimi öldürmekle tehdit etti. Türkiye'de ki baba profilinden farklı olarak erkek partnerim olması konusunda beni zorladı. daha sonra psikolojik olarak destek aldım ve doktorumun da desteği ile kolay olmasa baskıları azaldı diyebilirim."

Mercan: "Kendimi kabul etme sürecim kolay olmadı, 2-3 senedir kendini kabul etmiş bir birey olarak hakkımı savunarak ve rahat yaşayabiliyorum. Bunun öncesinde olmaması gereken, yanlış ya da hata gibi geliyordu ama bu tercih değil yönelimdi. İçimde bilgi eksikliğinden kaynaklanan korku gidince içsel açılmam daha da kolay oldu. Annem ilk öğrendiği günlerde gayet sakin karşıladı. Daha sonraları tedavi yöntemi aramaya başlasa da, bunun açıklamasını anneme yapınca mutlak bir durgunluğu başladı. Kısacası mutluyuz, asla dışlamadı."

Gri: "Kendimi ergenlik dönemimde tam olarak keşfettim diyebilirim. Daha öncesinde ataerkil sisteme göre farklı olduğumu düşünsemde bunun adını koyamıyordum. "Ergenlikle birlikte ilk ilişki tecrübemden sonra içsel açılımımı tam olarak gerçekleştirdim. Dışsal açılımım konusunda çok cesaretli değilim. Yeni medya ortamlarında LGBTİ'lere karşı oluşturulan ayrımcı ve nefret içeren söylemler beni

daha da umutsuzlaştırıyor. Çünkü, yeni medyayı kullanan insanlar sokakta dolaşan insanlar aynı zamanda... Ailemle paylaşmadım, paylaşmayı da düşünmüyorum..."

Turkuvaz: "İlk evcilik oyunumla kendimi keşfettim, 5 ya da 6 yaşındaydım. Partnerim bir kadındı ve ben bir erkekle eşleşmek istemiştim. Arkadaşlarım bu durumu yadırgadılar ve azı kurallardan bahsettiler bu durumun böyle olmaması gerektiğini söylediler, ben de bilmediğimi düşünerek bir süre daha onların dediği gibi davranmaya devam ettim sonra 14 yaşındayken ilk cinsel ilişkimde beni mutlu eden yönelim heteroseksüellik olmadığını anladım. Ailem öğrendiğinde değil de ilk şüpheye düştüklerinde, çok üzüldüler, beni doktora götürebileceklerini söylediler. Dışlandığımı hissettim, korkuya kapıldım ve yalan söyledim, karşı cinse ilgi duyduğumu söylemek zorunda kaldım. Ailemden kimseyle paylaşmam. Çünkü beni tekrar yadırgayacaklardır, kötü gözle bakacaklar, adım duyulacak ve görülmeye değer bir vaka olacağım, en kötüsü herkes bana kötü gözle bakacak. Toplum tarafından da ötekileştirileceğim ve yalnız kalacağım. Ömür boyu gizlemeyi düşünüyorum."

Siyah: "Hayır, paylaşmadım. Çoğunluğun homofobik nüfustan oluştuğu bir ülkede, eşcinselliğin seçim olarak düşünüldüğü bir ülkede yaşamak zaten zor, açıklamam hayatımı daha da zorlaştırırdı."

Menekşe moru: "Öncelikle, ergenliğe girdiğim yıllarda 7.sınıf civarı cinselliği keşfedişimle (buraya bir parantez açayım ben ne yazık ki çok küçükken tacize uğradım bir zor uygulamadı tanıdığım biriydi ama cinsellikle ilk bu şekilde tanışmıştım, yani dürtü oluşmuştu içimde) önce kendi vücudumu tanımaya, keşfetmeye başladım. Daha sonra başka insanları sevmeye ve onların vücutlarını keşfetmeye başladım o zamandan beri kendimi bir cinsel yönelimle tarif etmeyi sevmiyorum bence bunlar da insanları kalıplara sokuyor insan soz konusu oldu mu kesin bir çizgi çekilemez bence. Ben herhangi bir insani sevebilirim. Cinsel organı veya dış görünüşü hiçbir zaman önemli olmadı benim için. Yakın bir dişi arkadaşım

vardı, bizde yatıya kalmıştı birbirimizi iyi taniyorduk biraz flörtleşiyorduk bizde kaldığı gün yakınlaştık ve birbirimizi romantik olarak sevmeye vücutlarımızı keşfetmeye başladık. Özellikle o zamandan beri insanın cinsiyetinin sevmek ve sevişmekte hiçbir önemi olmadığını anladım. Önemli olan tek şey önce kendini sonra sevdiğin kişiyi keşfedebilmek bence. Kendimi aslında biseksüel diye tanımlamak hoşuma gitmiyor sanki bu sıfatlar da insanı ayırıyor . Ben koşulsuz seven biriyim diyebilirim cinsiyet, dış görünüş ,tür, cins ayırt etmiyorum o yüzden biseksüelim sayabilirsiniz. Ayrıca hayvan ve dişilik sömürüsüne karşıyım, feminizm ve veganlığın savunucusuyum. Ailemden kimseyle paylaşmadım, kimse biseksüel olduğumu bilmiyor."

Heteronormatif toplum yapısından dolayı, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak erkeğin daha sert, kuralcı olması, kadın ve erkek rollerini toplumsal normlarla belirlenmesine bağlı olarak katılımcılar, cinsel yönelim bilgisini aileleri ile paylaşmadıklarını belirtmişlerdir. Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemleri ise dışsal açılımları üzerinde olumsuz bir etki yarattığını belirtmişlerdir. (Kırmızı rumuzlu katılımcı ile 26 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

Toplumsal cinsiyet normlarına bağlı olarak, babanın aile içi iletişimde daha geri planda olması, annenin aile içi bağlayıcı, fedakar ve daha duygusal rollere sahip olması nedeniyle daha çok katılımcı öncelikli olarak ve anneleri ile paylaşmayı tercih etmişlerdir (Rumuz Mor ile 14 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

Cinsel yönelimlerini partnerli evcilik oyunları ile çocuk yaşlarda farkedilen katılımcılar, daha sonra toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak kız ve erkek çocuklarında bu normlarla yetiştirilmesi buna ek olmuştur. Tüm bunlara bağlı olarak, yaftalandıkları ve ötekileştirildikleri için cinsel yönelimlerini bastırılan katılımcılar, yeni medya ile içsel açılımlarını daha hızlı tamaladıklarını belirtmişlerdir (Rumuz Eflatun ile 16 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

Eşcinsel erkekler, kendilerini erkeklik kimliğini oluşturan futbolu oynamadıkları çocukluk dönemlerinde, kız çocuklarla arkadaşlık kurdukları için

futbol oynayan erkek çocuklar tarafından ayrımcılığa maruz kaldıkları dönemlerde kendilerini keşfettiklerini belirtmiştir. Üniversite ile sosyo- ekonomik ve kültür düzeyinin değişmesi ile daha rahat hisseden kişiler aynı dönemde yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemi içeren ve ayrımcılık yarat paylaşımların içsel açılım sürecini zorlaştırdığını belirtmişlerdir (Beyaz rumuzlu katılımcı ile 18 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

3.7.2.2. Sosyal Çevreye Dışsal Açılım Bulguları

Katılımcılara, "Sosyal çevreniz ile Cinsel Yönelim bilginizi paylaştınız mı ? Sonrasın da neler yaşadınız?, Nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kaldınız mı, kalıyor musunuz?" sorusu sorulmuştur.

Mavi: "Çok samimi olduğuna inandığım bir arkadaşım ile paylaştım ve o da benimle görüşmeyi kesti. Eski sosyal çevrem yok, sadece eşcinsel arkadaşlarımla görüşüyorum."

Turkuvaz: "Evet paylaşıyordum hatta paylaştım ama beni yadırgadılar ve birkaç eski arkadaşım bana kötü gözle bakınca ben de herkese söylemekten vazgeçtim gerçekten kötü gözle bakıyorlar.. Yanlış çevrede gerçek dost çevresinde doğmamışım gibi hissediyorum.."

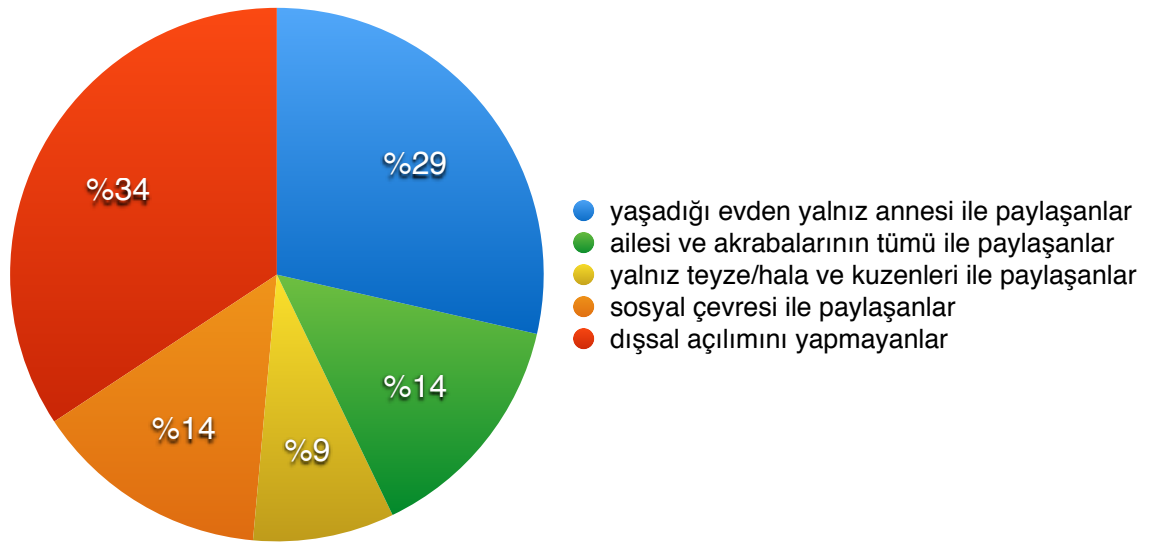
Mercan: "Evet. Açık bir eşcinselim. Arkadaşlarım veya sosyal çevreden negatif yönde bir tepki görmedim. Çoğunun tepkisi "olabilir" oldu. Nefret söylemlerine elbette maruz kalıyorum. Aşırıya kaçmayacak dozlar ama.."

Gri: "Evet paylaştım. Bunu yaparken olumlu tepkiler vereceğini düşündüğüm kişilere açılmayı tercih ettiğim için herhangi bir nefret söylemi ya da ayrımcı ifade ile karşılaşmadım."

Dışsal açılımını yapan homoseksüel ya da biseksüel kadın ve erkekler cinsel yönelim bilgisini sosyal çevreleri ile paylaştıktan sonra olumsuz tepkilerle karşılaşmışlar, olumsuz, ayrımcı ve nefret söylemi içeren tepkilere karşı tepki oluşturarak nefret söylemi ve homofobiye karşı mücadele etmeye çalışmışlardır (Rumuz Siyah ile 15 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

Eşcinsel ya da biseksüel kadın katılımcılar, tepkisini almayacaklarını düşündükleri ve samimiyetle desteklerini esirgemeyecek olan arkadaş çevreleri ile öncelikli olarak cinsel yönelim bilgisini paylaşmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Düşündüğü gibi olamayan durumlarda kadın arkadaşlarının görüşmeyi kestiklerini, erkeklerin ise cinsel tacizde bulduklarını belirtmiştir (Rumuz Mor ile 14 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

Grafik 3.6. Dışsal Açılımın Kategorilere Göre Dağılımı

Katılımcılardan 5' i anne, baba ve kardeşi/ kardeşleri ile cinsel yönelim bilgisini paylaşırken 12 katılımcı dışsal açılımını gerçekleştirmediğini belirtmiştir. Katılımcılardan yalnızca 3'ü sadece hala/ teyze ve kuzenleri ile cinsel yönelim bilgisini paylaştığını belirtirken 10 katılımcı ise yalnızca annesi ile cinsel yönelim bilgisini paylaşmıştır. Tüm ailesi ile paylaşan katılımcılar aynı zamanda sosyal çevreleri ile cinsel yönelim bilgilerini paylaştıklarını belirtmişlerdir. 13 katılımcı, cinsel yönelim kimliğinin yayılmasından endişe ve korku duydukları için sosyal

çevresi ile paylaşmadığını belirtirken, 5 katılımcı sosyal çevresi ile cinsel yönelim bilgisini paylaştığını belirtmiştir.

Tablo 3.3. Dışsal Açılım Sonrası Karşılaşılan Tepkiler

Tepkiler	Kişi Sayısı
Hastalık	19
Sapkınlık, Sapkınlık	5
Psikolojik Bozukluk	11
Ergenlik	3
Genetik Bozukluk	1
Doyumsuzluk	5

Biseksüel 5 katılımcı, doyumsuzluk, sapıklık ve sapkınlıkla nitelendirildiklerini belirtmişlerdir. 5 lezbiyen katılımcı ise, erkeklerin yaşattığı hayal kırıklığına bağlı olarak psikolojik bozukluktan dolayı eşcinsel kadın olduğunu düşünüyorsun tepkileri ile karşılaştıklarını belirtmiştir.

3.7.2.3. Okul Ortamı ve Nefret Söylemi Bulguları

Okulunuzda, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kalıyor musunuz?

Pembe: "Evet, LGBTİ Kocaeli İnisyatifi oluşumu il ilgili okul kampüsünde bilgilendirmek için stand açmıştık ve aaa.. bunlar ibneymiş diyip gidenler oldu. Gidin burdan top musunuz?, İbne misiniz? gibi ayrımcılık yaratan nefret söylemlerine maruz kaldık."

Menekşe Moru: "Evet, tabi ki sürekli kadına ve homoseksüellere yönelik dalga geçmeler ve küfürler var. Erkek olun azcık, totoşlar. Kızların ibnesi de ayrı oluyormuş gibi..."

Okulda cinsel yönelim kimliğini gizli tutmak zorunda kalan kişiler direkt nefret söylemine maruz kalmasalar dahi buldukları ortamlarda heteroseksüel cinsel yönelimin olması gereken olarak görülmesi dışsal açılımını gerçekleştirememelerine neden olması, nefret söylemini olduğunu ortaya koymak için yeterli olduğunu belirtmişlerdir. LGBTİ'lere yönelik nefret söylemlerinin sıkça şahit olduklarını belirtmişlerdir (Rumuz Gri ile 17 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

Siyah: "Kesinlikle, maruz kalıyoruz. Okuduğum üniversitede LGBTİ birelerin haklarının savunulması için bir kulüp adı altında eşcinsellerin toplum tarafından yok sayılmaması ve korkulmaması gereken insanlar olduğunu açılardan toplantılar yapıyoruz, yanlış bilinen kavramların doğru anlaşılması için mücadeleler veriyorum, bu mücadelelerim sırasında nefret söylemleri sıklıkla beni güç duruma sokmuştur."

Katılımcılar, geleneksel ve yeni medya ortamlarında eşcinselliğin görünür olmaması, ötekileştirilmesi ya da mizah konusu edilmesinden dolayı cinsel yönelim kimlikleri gizli olsa direkt heteroseksüel muamelesinin yapılması, olması gerekenin heteroseksüel cinsel yönelim türünün olduğu düşünülmesinden dolayı okulda ya da toplumsal paylaşım alanlarında nefret söylemlerine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Toplumda kadının daha silik rollere sahip olmasına, cinsel ilişkilerde kadının araç olarak görülmesinde dolayı eşcinsel ya da biseksüel kadınların daha görmezden gelindiğini ya da fantezi aracı olarak görülmelerinin nefretin başka bir boyutu olduğunu belirtmişlerdir. (Rumuz Mor ile 14 Nisan tarihinde yapılan görüşme)

Okul ortamlarında toplumsal cinsiyet derslerinin olmamasından kaynaklanan eksiklikler ve toplumsal cinsiyet normlarına bağlı olarak sınıf içerisinde öğrenci-hoca konuşmalarının heteroseksüel ilişkiler üzerinden yürütülmesi ya da

homoseksüel ve biseksüel cinsel yönelimlerin yok sayılması daha da kötüsü mizah ve alay konusu edilmesi okullarda, cinsel yönelim temeli nefret söyleminin üretildiğini ve maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Menekşe Moru ile 18 mart tarihinde yapılan görüşme).

Kırmızı: "Elbette, kalıyorum. Lise' de daha rahattım. Okuduğum okula gelen öğrencilerin ve okulun bulunduğu çevrenin "Sosyo- Ekonomik" durumu oldukça yüksekti. Üniversite' ye kırsal kesimde yetişmiş öğrenciler çok daha geliyor, bunun da LGBTİ açısından rahatsız edici boyutu oldukça büyük. Okumayı sevmeyen ve hazır bilgiye hazır ailelerden gelen ve kırsal kesimin vermiş olduğu dogmatik ve kalıp yargı düşüncelerle önyargılı yaklaşıyorlar. Bu da söz konusu ayrımcılığı ve nefret söylemini daha da yaygınlaştırıyor."

Mercan: " LGBTİ olarak "Güzel Sanatlar Fakültesi" nde okuduğum için kendimi bir tık daha şanslı hissetmekteyim. "Her çeşit insan" ın olduğunu biliyoruz. Fakültemde hiçbir şekilde nefret söylemine maruz kalmadım. Hocalarım da dahil olmak üzere, fakültede tanıdığım hiç kimse homofobik değil."

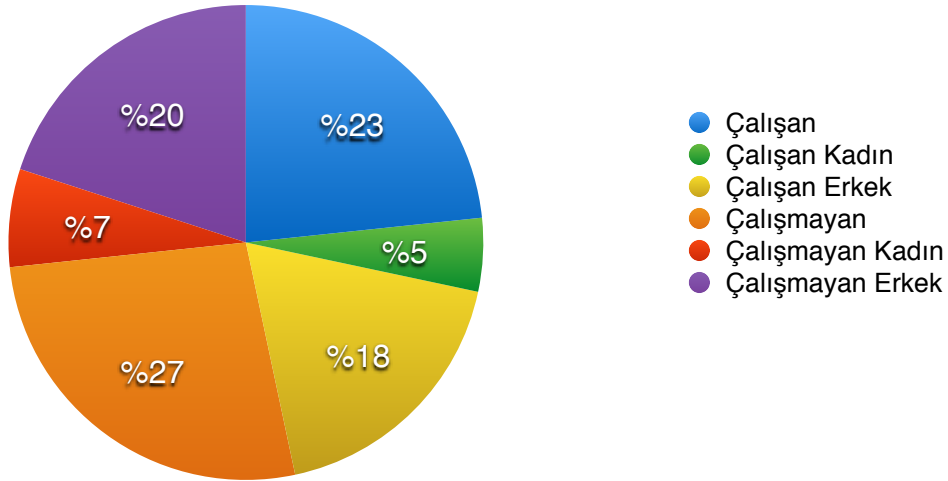
Turuncu: "Orta öğretimde nefret söylemlerine maruz kalıyordum ama bunun nefret olduğunu ve söylemi yaygınlaştırdığını hatta nefret suçuna ortam hazırladığını bilmiyordum. Çünkü, okul tuvaletlerinde sıkıştırılıyordum, tacize uğruyordum. Okul çıkışlarında çoğu kez hırpalanıyordum ve şiddete maruz kalıyordum. Top, ibne, totoş, yumuşak gibi söylemlere maruz kalıyordum buna ek olarak "Ergenlikle ilgili sorunlar var, yanlış yoldasın" gibi söylemlere de maruz kalıyordum."

Zeytin Yeşili: "Sadece cinsel yönelimimden dolayı değil fiziksel görüntümden dolayı da nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kaldım, kalıyorum... Toplumsal normlar ve ben fiziksel görüntümlerimle, kıyafet tercihimle bu normların dışında kalıyorum. Bu da benim için nefret söylemi üretmeleri için yeterli sebep oluyor aslında.. Orta öğretim, lise ve üniversite sırasıyla devam ediyor nefret söylemi.. Üniversite farklı bakış

açılarına çeşitli vizyonlara açık bir kurum ama benim açımdan pek de öyle olmuyor. Sürekli rahatsız edici bakışlara ve küçümsemelere maruz kalıyorum. Sınıfta da yanımda oturmayı tercih etmiyorlar. Biseksüel olduğum duyulmuş arkamdan konuşulanlar bana geldi, ve sapık ve sapkın olarak nitelendiriliyorum."

3.7.2.4. Çalışıyor iseniz, işyerinizde Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kaldınız mı, kalıyor musunuz?

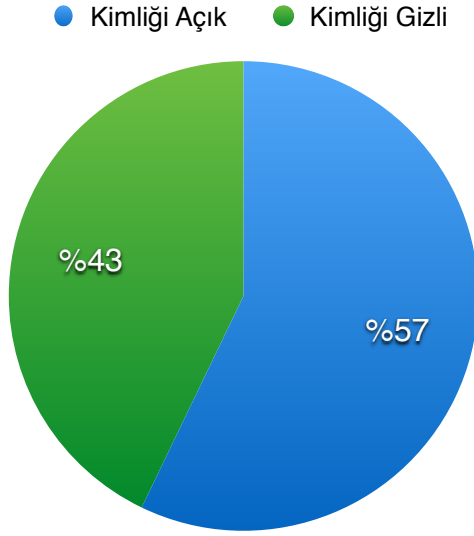
Grafik 3.7. Çalışan- Çalışmayan Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Katılımcılar, 7 kadın ve 23 erkek toplam 30 kişiden oluşmaktadır. Yapılan görüşmelerde, Erkeklerden 12' si, Kadınlardan 4' ü çalışmadığını belirtirken 11' i Erkek, 3' ü kadın olmak üzere 14 katılımcı çalıştıklarını belirtmiştir.

Çalıştığını belirten 14 katılımcıdan 6' sı cinsel yönelimini gizlediğini belirtmiştir. Katılımcıların, iş yerlerinde dışsal açılımını yapanların, yapmayanlara göre oranları ise grafik 3.8' deki gibidir.

Grafik 3.8. Dışsal Açılımı Yapan Çalışan Katılımcıların Dağılımı

Çalıştığı ortamda/ ortamlarda, cinsel yönelim bilgisi gizlemek durumunda kalmayan 8 katılımcıdan bir kaçı ise deneyimlerini şu şekilde aktarmıştır:

Kızıl: "Kendi iş yerimiz olduğu için şanslıyım. Tabi ki şa öğrenci olduğum için hem ailem ile aynı şehirdeyim hem de onlara iş yerinde yardımcı olup harçlığımı kazanma fırsatı buluyorum Ailem ve arkadaşlarıma dış açılımımı yaptığım için bu da hayatımı kolaylaştırıyor. Ne yazık ki Türkiye şartlarında LGBTİ' ler için şartlar hiç kolay değil, çalışmak iki kat zor oluyor. Çalışma ortamında nefret söylemi ya da ürettiği olmuyor. Gelen müşterilerden de homofobik bir yaklaşım görmüyorum."

Mercan: "Evden çalıştığım için müşterilerimle çok yüz yüze gelmiyorum. İşi bulan ya da işverenle çok iletişimim olmadığı için problem yaşamıyorum."

Çim Yeşili: "Tekstil ve moda tasarımı ile ilgili bir iş yapıyorum okuduğum mesekle uzaktan alakalı. Kimliğim açık çalışıyorum, yaptığım işin avantajlarını nefret söylemi mağduriyeti yaşamayarak görüyorum diyebilirim."

Kişilerin cinsel yönelimlerini gizleme eğilimi gösterdikleri diğer önemli alanlar arasında karşımıza çıkan iş hayatında,. Araştırmaya dahil olan katılımcılar,

herhangi bir ayrımcılığa uğrama, dışlanma korkusu ve böyle bir riskten dolayı işyerlerinde cinsel yönelimlerini tam olarak açıklamamaktadır. Görüşmecilerden 14' ü çalıştığını belirtmiş ve iş ortamında cinsel yönelim bilgisini gizleyen 6 katılımcıdan bir kaçını bulunduğu durumu şu şekilde özetlemiştir:

Eflatun: "Dışsal açılımımı arkadaşlarım dışında kimseye yapmadığım için iş yerinde de cinsel yönelim kimliğimi gizlemek zorunda kalıyorum. Ailemin duymasından korkuyorum, kendimi karşı geldiğim savaş verdiğim kalıplara sokmak zorunda kalıyorum, bu sebeple çalışmak benim için daha da zor oluyor. Çalışma arkadaşlarım ve patronumun homofobik olmaması sevindirici çünkü yaptığımız iş bilmeyi ve bilme isteğini gerektiriyor. "

Kahverengi: "Lezbiyen bir kadını ama feminen bir lezbiyenim bu da sanırım LGBTİ olarak Türkiye' de beni görünmez kılıyor. Hareketlerim ya da kıyafet tercihlerimden dolayı ayrımcılığa ya da nefret söylemine maruz kalmıyorum. Fakat LGBTİ arkadaşlarım bu kadar şanslı olamıyorlar. Tekme, tokat kovulan arkadaşlarım oldu. Kadınlarla çalıştığım için cinsel yönelim kimliğimi gizli tutuyorum."

Haki: "Tekstil ve Moda Tasarımı okuyorum aynı zamanda yerel bir radyoda radyo programcılığı yapıyorum, özel gün ve davetlerde sahne alıyorum. Başka bir iş yapsaydım sanırım çalışmam daha zor olacaktı. Bu ülkede eşcinsellere yakıştırılan işler var onlar kuaför, modacı, sanatçı olabiliyor. Onun dışında ötekileştiriliyorsunuz mesleğiniz size yakıştırılmıyor. Rahat yaşadığım yerlerde çalışmayı tercih ediyorum."

Pembe: "Eğlence dünyasında çalışıyorum, öğrenci olduğum için yaptığım işin çok önemi yok. Gece kulübünde garsonluk yapıyorum. İş yerime, eşcinsel arkadaşlarım hem ziyarete hem eğlenmeye gelirlerdi. Sonrasın da iş yerinden kovuldum, iş yerinde beni ve benim gibileri istemediklerini söylediler. Gelen müşteriler rahatsızlıklarını dile getiriyorlarmış."

Mor: "Çalışmıyorum, fakat iş yerlerinde de bu tür bir ötekileştirme olduğundan hiç şüphem yok. Çalıştırılmayanlar, iş yerinde "ima"lara tabi tutulanlar, kendini gizlemek zorunda olanlar, patronlarının tacizlerine maruz kalanların haberlerini duyuyoruz."

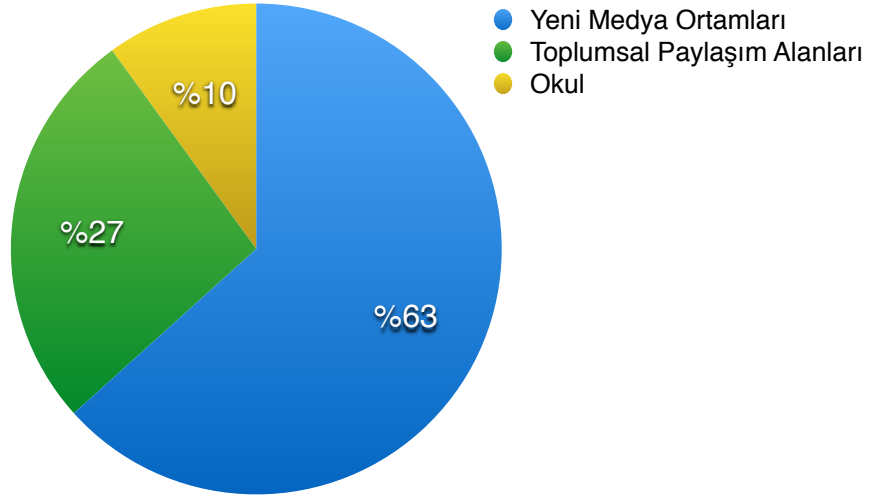
3.7.3. Nefret Söyleminin Üretildiği Ortamlara Yönelik Bulgular

3.7.3.1. Katılımcılara, "En çok hangi ortam ve/ veya ortamlarda Nefret Söylemine ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kalıyorsunuz?" sorusu sorularak bu ortamları önceliklerine göre sıralamaları istenmiştir.

Bordo: "LGBTİ bireyi olarak nefret söylemi ve ayrımcılığa en sık maruz kaldığım diğer bireylerin yaşadığına şahit olduğum ortam Yeni Medya Ortamları; sözlükler, capsler, gifler,... Geleneksel Medya' nın da nefret söylemi üretimi ve yaygınlaştırma gücü bakımından yeni medya ortamları ile yarışacak kadar yaygın olduğunu düşünüyorum. Sonrasında benim sıralamam da "Toplumsal Paylaşım Alanları" ve "Okul" geliyor."

Katılımcılara bu soruda en çok hangi ortam ve/ veya ortamlarda Nefret Söylemi' ne maruz kaldıkları sorulmuş ve bu ortamları hayatlarını etkileme gücüne göre sıralama yapmaları istenmiştir. Katılımcılardan 3' ü, ilk sıraya "Okul" u koyarken, 8' i " Toplumsal Paylaşım Alanları" na ilk sırayı vermiş 19'u ise "Yeni Medya Ortamları" na ilk sırayı vermişlerdir.

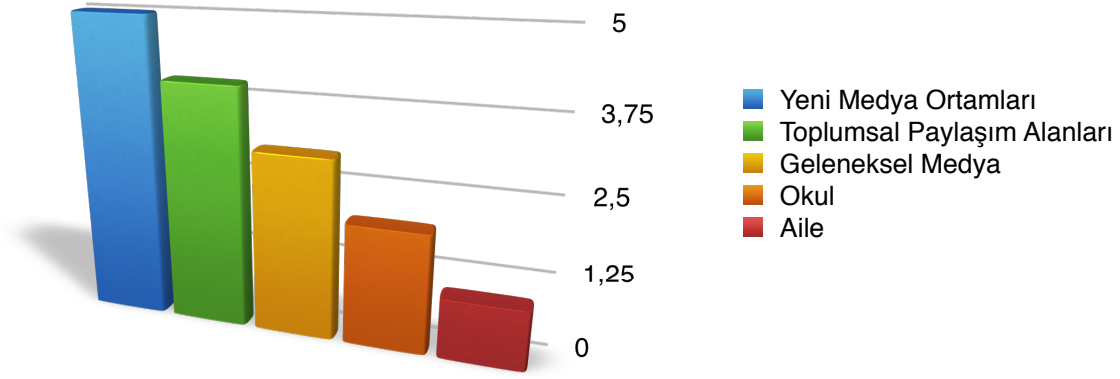
Grafik 3.9. Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamlar sıralamasında İlk Sırada Yeralan Kategorilerin Dağılımı

Mavi: "Yeni Medya Ortamları nefret söylemine en çok maruz kaldığım ortamlar. Daha sonra elbette yeni medyayı da kullananlar olarak Toplumsal Paylaşım Alanları geliyor. Otobüs, kafe, restoran, hastane, eczane ve daha fazlası yaşam alanlarımızı kısıtlayan ve cinsel yönelimimizden dolayı nefret söylemine ve ayrımcılığa maruz kaldığımız ortamlar."

Zeytin Yeşili: "Kimliğimi açık olarak yaşadığım için "Yeni Medya Ortamları" nda "Nefret söylemi" ne daha çok maruz kalıyorum. Yeni Medya Ortamlarından sonra "Toplumsal Paylaşım Alanları" benim için ikinci sırada geliyor; otobüste, kafede, durak kuyruğunda, asansörde küçümseyici bakışlara ya da söylemlere maruz kalıyorum. Daha sonra benim için Geleneksel medya geliyor çünkü "Geleneksel Medya" nın cinsiyetçi yaklaşımları, ayrımcı söylemleri nefret söylemlerini artırıcı etkiye sahip. Bu sıralamaya ek olarak "Okul" ve "Aile" ekleyebilirim çünkü ikisinin hayatımda LGBTİ olarak yaşamayı zorlaştıran etkisi aynı. Birinci derecen ailem destekleyici olsa da akrabalarım hayatımı zorlaştırdığını söyleyebilirim. Okul da benim için Aile ile aynı çoğu zaman fiziksel ya da sözle nefret söylemlerine maruz kalıyorum."

Grafik 3.10. Rumuz Zeytin Yeşili' nin Nefret Söylemine En Çok maruz Kaldığı Ortam Sıralaması

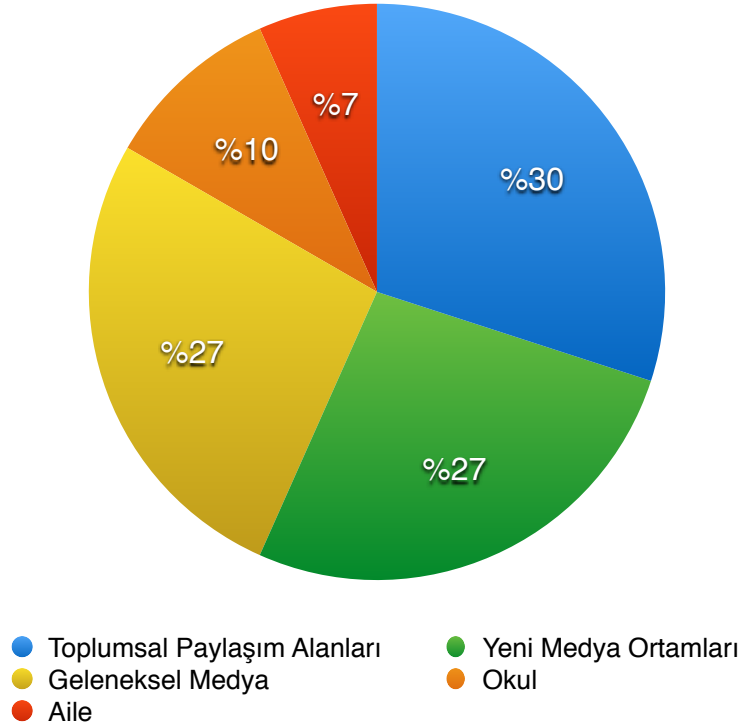

Haki: Aile, arkadaşları ve iş çevremde cinsel yönelim kimliğimi açık şekilde yaşamaktayım Toplumsal paylaşım alanlarını Nefret Söylemine en çok maruz kaldığı ortamlar arasında ilk sırada yer almaktadır. Bunun nedenini ise, ön yargılarla oluşan, toplumsal kalıp yargılardan dolayı feminen görünen erkek eşcinseller toplum tarafından daha fazla ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kalmaktadır.

Mor: "Özellikle okulda, yeni medya ortamlarında, toplumsal paylaşım alanlarında ve geleneksel medyada. Zaten anayasada heteroseksist ve ataerkil biçimde oluşan kalıplar, mevcut hükümetin ayrımcı tutumlarıyla iyice ötekileştirici olduğundan geleneksel medyaya yansıyan her şey heteroseksüeller için oluyor. Reklamlar, aile tabloları, tümü eşcinselleri ya tamamen yok sayar ya da ötekileştirir, alay konusu yapar nitelikte. Hukuken de LGBTİ'lerin haklara sahip olmasını buna bağlıyorum özellikle translar söz konusu olduğunda. Translar karşı biyolojik cinsin kimliğini alamadıkça ne kamuda ne de özel sektörde iş bulabiliyorlar. Bir trans cinayeti işlendiğinde yahut trans kadın/erkek tecavüz edildiğinde trans kimliği bahane edilerek faillere ceza indirimi uygulanıyor. Bunun haricinde toplum zaten transları, eşcinselleri dışlamış durumda. Açık bir eşcinsel/transa ev, kira verilmiyor. Dolayısıyla toplumdan tamamen uzaklaştırılan translar seks işçiliği yapmak

durumundalar(kendi rızasıyla işini icra edenleri tenzih ederim) ve bu sektör üzerinden para kazanarak transların hayatına mal olacak şeyler yapan çeteler var, bir çok trans gündüzleri dışarı çıkamıyor ve polislerin tacizi olası, hatta neredeyse legal. Okullar da zannedildiği gibi ilim irfan yuvası olamıyor maalesef, toplumun tüm bu yapısı aynı şekilde okullarda da kendini gösteriyor. Açık LGBTİ' ler zaten doğrudan dayağa, hakaretlere, tehditlere maruz kalıyorlar, bunun dışındakiler de nefret söylemleri içinde yaşamaya çalışıyor."

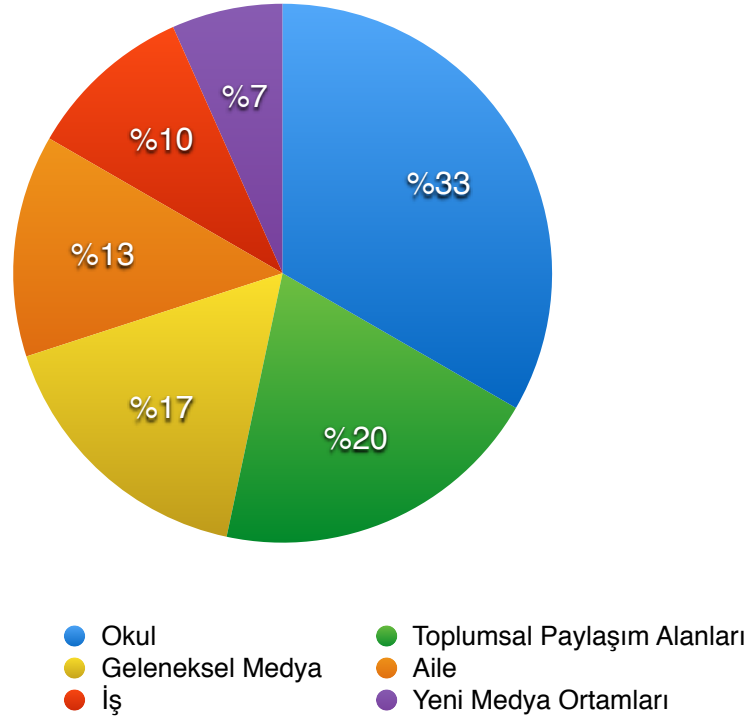
Grafik 3.11. Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamlar sıralamasında 2. Sırada Yeralan Kategorilerin Dağılımı

Katılımcılar, Nefret Söylemine maruz kaldıkları ortamları sıralarken, 9 Katılımcı Toplumsal Paylaşım Alanlarını, 8 Katılımcı Yeni Medya Ortamlarını, 8 Katılımcı Geleneksel Medya' yı, 3 Katılımcı Okul'u, 2 Katılımcı Aile'yi 2. sıraya koymuştur.

Krem: "Toplumsal Paylaşım Alanları" benim için nefret söylemi üretiminin en çok olduğu en çok maruz kaldığım ortamların başında geliyor. Daha sonrasında ise benim için "Yeni Medya Ortamları" ve kimliğimizi saklamak zorunda kaldığımız çalışma ortamlarını sıralayabilirim."

Grafik 3.12. Katılımcılara Göre Nefret Söylemine Maruz Kalınan Ortamlar Arasında 3. Sırada Yeralan Kategorilerin Dağılımı

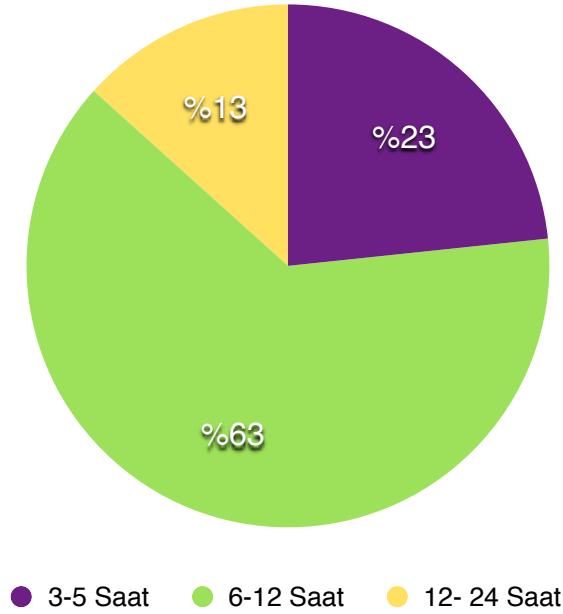
Katılımcılar oluşturdukları listenin üçüncü sırasında en sık yer verdikleri ortamları en başında 10 Katılımcının 3. sıraya koyması ile "Okul", sonrasında üçüncü sırada yer alan diğer bir kategori ise katılımcının listeye koyması ile "Toplumsal Paylaşım Alanları" olmuştur. Katılımcıların üçüncü sıra için yaptıkları sıralama ise grafik 3.11' de gösterilmektedir.

3.7.4. Yeni Medya Kullanımına Yönelik Bulgular

Katılımcıların, yeni medya kullanımlarının günlük hayatlarında ne kadar yer edindiğine dair bulguları ortaya koymak amacıyla birtakım sorular yöneltilmiştir.

3.7.4.1. "Yeni Medya Ortamları günlük hayatınızın ne kadar içinde? Hangi amaçlarla Yeni Medya Ortamlarının Kullaniyorsunuz? Ortalama olarak günlük kaç saatini harcarsınız?"

Grafik 3.13. Katılımcıların Yeni Medya Ortamlarını Günlük Kullanım Sıklıkları

4 katılımcı yeni medya ortamlarında 12 saatten fazla zaman harcadığını, 7 katılımcı ortalama olarak 3- 5 saat vakit geçirdiğini 19 katılımcı ise 6 ile 12 saat arasında yeni medya ortamlarında günlük vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, eğlenmek, arkadaş bulmak, haberleşmek, gündemi takip etmek ve kısa zamanda grup içi iletişim kurmak amacıyla yeni medya ortamlarını kullandıklarını belirtmişlerdir.

Menekşe Moru: "Epey içinde, Twitter ve Instagram'ı daha sıklıkla kullanıyorum. Çünkü etrafımdaki insanların çoğuyla mutlu olmuyor mutlu olduğum insanlar

uzakta, başka bir ülkede o yüzden bu şekilde iletişim kurabiliyorum ayrıca düşüncelerimi paylaşıp insanlara dokunmak için daha çok insanla iletişim kurmak için. Kişisel amaçlarımın dışında kayıp/acil yuva arayan hayvanlar için, vegan arkadaşlar bulmak için ve ikinci el alışveriş yapmak için de kullanıyorum. Yaklaşık 6- 4 saatimi alıyor sanırım."

Mor: "Sosyal medyayı güncel haberleri okumak, "öteki" gündemlerden (kadın cinayetlerinden, hayvan katliamlarından, mezbahalardan) haber almak, sevdiğim kişilerin yazılarını okumak, şehir içi ve şehir dışından birçok kişiyle haberleşmek ve kendim de paylaşım yapmak için kullanıyorum. Günde ortalama üç saatimi ayırıyorumdur."

Mercan: "Okuduğum bölümden ve mesleğimden kaynaklı her an bilgisayar ile olmak zorundayım. Başkalarının işlerini takip etmek için çoğunlukla kullanıyorum. Onun dışında facebook, twitter gibi kişisel ortamlara da bir göz atıyorum. Uyumadığım tüm zamanlar dışında "Yeni Medya Ortamları" sürekli hayatımın içinde. Dediğim gibi benim işim bu, sabah 09:00 akşam minimum 23:00 ceptelevonu ve bilgisayar başındayım."

Siyah: "Hemen hemen her gün yeni medya ortamlarını kullanıyorum. Aynı zamanda iyi de bir "Sosyal Medya" kullanıcısıyım. Etkin olarak Facebook, Twitter ve Instagram kullanıcısıyım günde en az 6 saatimi geçiriyorum."

Çim Yeşili: "Akıllı telefonlar ile Yeni Medya Ortamları' nın sıklıkla içerisindeyim."

Turkuvaz: "Günlük hayatımın sürekli içinde akıllı telefonumla yatıyorum, telefonumla kalkıyorum diyebilirim."

Gri: "Günlük ortalama en az üç saat diyebilirim, hiç kullanmadığım ya da yeni medya ortamları ile etkileşimde olmadığım zamanlarım olmuyor. "

Bordo: "Sürekli yeni medya ortamları ile iç içeyim. Malum bu zamanda eğlence ve haberleşme için kaçınılmaz tek kaynak. Daha çok haberleşme ve araştırma için kullanıyorum. Nefret söylemi mağduriyetimi azaltmak için sosyal medya diyeti yapıyorum."

Yeşil: "Çok fazla vakit geçiriyorum. Haber almak (Türkiye'den, Dünya'dan, arkadaşarımdan) eğlenmek için kullanıyorum."

3.7.5. Yeni Medya ve Nefret Söylemi Bulguları

3.7.5.1. Yeni Medya Ortamları' nda Nefret Söyleminin üretildiğini düşünüyor musunuz? Evet, ise ne türden söylemsel dinamiklerle nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorsunuz?

Kızıl: "Evet, kesinlikle düşünüyorum. Özellikle sosyal medya ortamlarının sağladığı sanalılık özelliğinden dolayı kimliklerini kolaylıkla gizleyebiliyorlar. Yüz yüze iletişim ortamı olmadığı için aşağılamak ve küfür etmek içselleştirilmiş. Her türlü nefret söylemi üretiliyor. A..na k..mak, s..kmek, karı, karı gibi si..mek istemek gibi kadın bedenini aşağılayan, cinsiyetçilik üreten nefret söylemlerinin yanında cinsel yönelim türü ol gey kelimesi, aşağılamak ve ayrımcılık yaratmak için kullanılıyor. İbne, top, yuvarlak, bonibon, lolipop, topitop, sapık gibi kelimelerle nefret söylemlerine maruz kalıyorum."

Bordo: "Evet kesinlikle düşünüyorum. Lezbiyenler için erkek düşmanı, yollu, erkeksizlikten böyle... gibi söylemlerin yapıldığı ile karşılaşıyorum. İnterseks bireyler için çift cinsiyetli damgalaması yapılıyor, aslında erkek, sakallı, traş ol, gibi yaftalayan, ötekileştiren söylemlerle karşılaşıyorum."

Yeşil: "Kesinlikle yeni medya ortamlarında nefret söyleminin üretildiğini ve nefret söylemini yaygınlaştırdığını düşünüyorum. Top, ibne, karı, yavşak, gey, ibne gibi kelimelerle nefret söylemi üretiliyor."

Sarı: "Evet, özgürlüğünü yaşayamayan insanların bilhassa var olanlara ve varlıklarını sürdürmek için mücadele edenlere karşı daha çok nefret söylemi ürettiklerini düşünüyorum. Oğlan, top, yumuşak, ibne, karı, dişi, homo gibi söylemlerle sıkça karşılaşıyorum."

Haki: "Evet, zaman zaman yaşanan olaylarla daha da patlak veriyor. Sadece eşcinsellere ve transeksüellere yönelik değil etnik köken ve mezhepe yönelik de nefret söylemleri ile karşılaşıyorum. Pis, çingene, kürt, dilenci, prenses, kız mısın?, karı lan bu, kız, topiş, karı sesli, karı kılıklı, top gibi söylemlerle karşılaşıyorum."

Mercan: Kesinlikle üretiliyor. Özellikle rastladığım "bir başkasına yaranmak" için yapılan nefret söylemleri. İnsanları güldürmek için haber sitelerinde eşcinselleri ve eşcinselliği baz alarak nefret söylemi yapılıyor. Ve bunların dışında da kişisel sosyal hesaplarda da tahrik edici nefret söylemi içeren videolar paylaşılıyor."

Turkuvaz: "En çok duyduğum laflar, İbne, totoş, oğlan sözleri en başlarda. Daha da çok üretiliyorlar ama onlar pek aklımda kalmıyor. Ama çoğu küfür ederek nefret söylemi üretiminde bulunuyor. "

Siyah: " Evet, düşünüyorum. Düşünme ve sorgulamanın öğretilmediği bir ülkede herhangi bir şeyin tam olarak anlamını bilmeden fikir sahibi olan insanlar tarafından yeni medyanın özelliklerinden dolayı üretildiğini düşünüyorum. Eşcinsellik hakkında fikir sahibi olmadan ataerkil bir yaşam biçiminin yaşanılmasını öngören insanların bir düz yazı altında toplanmasından dolayı nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorum. Yeni medya ortamlarının nefret söylemi üretmek dışında, nefret söylemi ürettikleri kitleyi daha akından tanımaları için kullanılmaları gerektiğini düşünüyorum."

Altın: "Evet, sosyal medya' da sokaktan daha kuvvetli nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorum. Dönme, tiro, ibne, ibne, iblis, sapkın, sapık erkek ol, sizin gibiler, amk. gibi söylemlerle karşılaşıyorum."

Mor: "Elbette. Söylemsel dinamikler değişiyor. Örneğin eskiden ibne hakaret olarak kullanılırmış, şimdi gey, homoseksüel demeyi öğrenmişler(!) ve bu yüzden homofobik veya kaba olmadıklarını düşünüyorlar, fakat homofobiyi aynen üretiyorlar. Eskiden buraya park eden ibnedir diyen şimdi buraya park eden gey'dir diyor, bu yüzden de kendini "modern" sayıyor. yahut saygı gösterdiğini, lgbti haklarını savunduğunu söylüyor fakat homofobik söylemlerden geri durmuyor. bu kişilerin varlığını çok sakıncalı buluyorum, doğrudan karşımıza da alamıyoruz, uyardığımızda "ben lgbti haklarıyla ilgili milyonlarca şey paylaşıyorum" gibi cevaplar alıyoruz. Örnek olarak bir arkadaşıma sosyal medyada "senin eşcinsel olma hakkın varsa insanların da homofobik olma hakkı var bunu kabul edeceksin" dedi. Bu cümleyi pekala senin heteroseksüel olma hakkın varsa benim de seni taciz etme hakkım var olarak uyarlayabilirim. Eşcinsellik "özgürlük" değildir zaten, heteroseksüelliğin aynısıdır bu anlamda. Kimsenin bu varlığı ötekileştirme, hor görme gibi bir hakkı olamaz, eşcinsellerin varlığını ifade etmelerine sözde saygı gösterdiler diye bu hakkı iddia eden çok insan var, sosyal medya da kendilerince teorik temeller bulup homofobiyi transfobiyi, bifobiyi tekrar tekrar ürettikleri bir ortam."

Gri: "Evet, düşünüyorum. Daha çok LGBTİ' ler hastalıklı ve günahkar olarak damgalanıyor."

Pembe: "Evet, tabiki düşünüyorum. Oldukça yaygın nefret söylemi üretimi mümkün sıklıkla da dolaşıma sokuluyor. Yeni medya ortamlarında hemen her gün içinde ibne geçen etiketlerin oluşturulduğuna şahit oluyorum. Karı gibi, kız gibi.. söylemleri de oldukça fazla.. aşağılamak ya da yüceltmek için cinsiyetçi ayrımlar yapılıyor."

Turuncu: "Evet, düşünüyorum. Cinsiyetçi söylemlerle, linç girişimlerinin desteklenmesine şahit oluyorum. Nefret söylemleri ile linç girişimleri kuvvetlendiriliyor. Heteroseksist ve ataerkil yapıdan beslenen ayrımcılık ve önyargı içeren söylemler üretiliyor."

Tablo 3.4. Yeni Medya' da Cinsel Yönelim Temelli Nefret Söylemini Gerçekleştiren Söylemsel Dinamikler

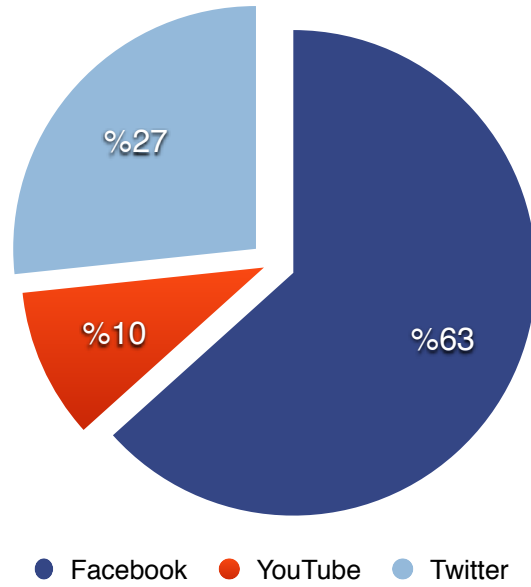
Kelime	Sayı	Kelime	Sayı	Kelime	Sayı
adam ol	4	it	3	lolita	3
adam gibi	4	iskoçlu erkek gibi etek giymek	1	lezo	4
bonibon	2	gey	16	lezbiyen	4
çingene	1	karı	13	pembiş	3
değişik	13	karı kılıklı	8	pis	1
dönme	5	karı gibi olmak	20	prens	2
dönek	4	karı gibi s.. istemek	8	sapık	22
dilenci	1	karı sesli	10	şeytan	4
erkek fatma	6	kız	6	top	30
erkek olmak	4	kız gibi	16	totoş	23
erkek gibi olmak	8	kız sesli	4	tıro	5
ergen	2	kibar	2	tekerlek	4
hasta	2	kibarcık	1	tencere	5
hastalıklı	4	köpek	1	topitop	6
homo	3	kuşum aydın	3	yavşak	4
homoseksüel	2	kürt	3	yumoş	15
ibne	30	lolipop	4	yumuşak	16
iblis	4	oğlan	18	yuvarlak	20
günahkar	7	sapkın	22	dinsiz	20

Tablo 3.4' e göre katılımcılara sorulduğu soru üzerine alınan cevaplardan toplamda 57 farklı kelime listelenmiştir. Kelimelere bakıldığında ayrımcılık ve hoşgörüsüzlüğe dayalı olarak nefret söylemini ortaya çıkaran en yaygın olarak karşılaşılan kelime

listesinin en başlarında "ibne", "top", "sapık. sapkın", "yuvarlak", "karı", "kız gibi", "sapık", "yumoş" ve "yumuşak" gibi söylemler gelmektedir.

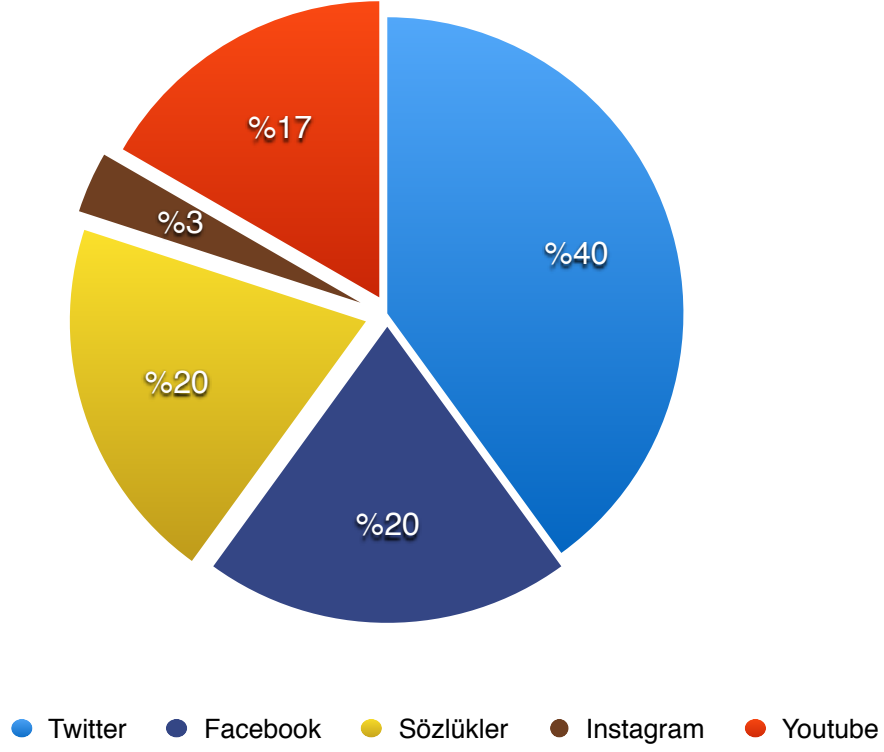
3.7.5.2. En çok hangi Sosyal Medya Araçlarında Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin üretildiğini düşünüyorsunuz?

Grafik 3.14. Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin En Çok Üretildiği Sosyal Medya Araçları için Katılımcıların 1. sıralama için verdikleri yanıtlar

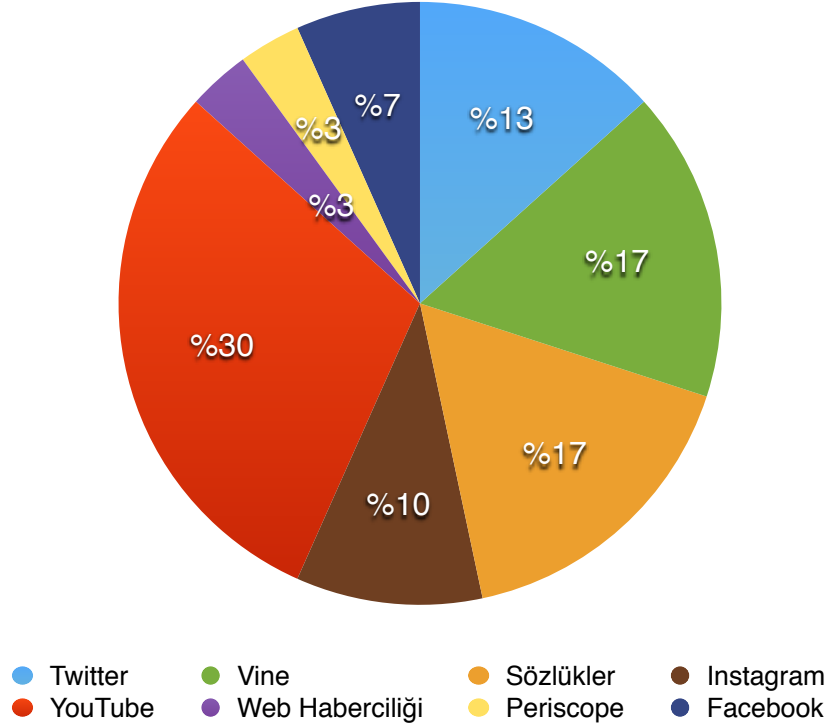
Katılımcılardan 19' u en sık nefret söyleminin üretildiği sosyal medya aracı olarak Facebook' u belirtirken, 8 katılımcı en sık sosyal medya aracının sorulduğu soruda ilk sırayı Twitter' a vermiştir. Katılımcılardan yalnızca 3' ü YouTube' u ilk sıraya koymuştur.

Grafik 3.15. Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin En Çok Üretildiği Sosyal Medya Araçları için Katılımcıların 2. sıralama için verdikleri yanıtlar

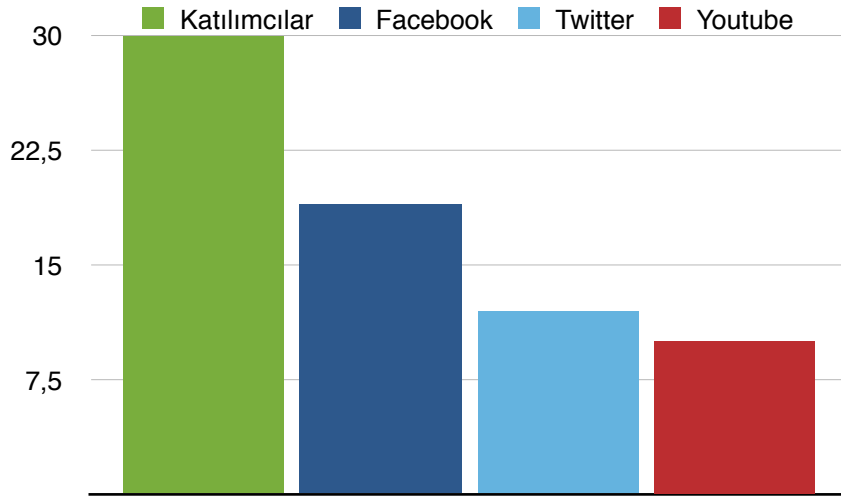
Katılımcı Altın, Mavi, Turkuvaz, Somon, Kırmızı, Sarı, Menekşe Moru, Çim Yeşili, Gri, Siyah, Orkide ve Gök Mavisi dahil 12 kişi ikinci sıralamada "Twitter" a yer verirken, Zeytin Yeşili, Sütlü Kahve, Kahverengi, Haki, Turuncu, Lacivert olmak üzere 6 kişi yaptıkları sıralamada ikinci sırayı "Facebook" a vermiştir. Pembe, Mor, Mercan, Limon Sarısı ve Beyaz olmak üzere 5 katılımcı yaptıkları sıralamada ikinci sırayı YouTube' a vermiştir. Katılımcılardan Bordo, Yeşil, Kızıl, Eflatun, Fil Dişi ve Gül Kurusu olmak üzere 6 kişi istelerinde ikinci sıralamayı "Sözlüklere" vermiştir. Katılımcılardan sadece Krem ikinci sıraya "Instagram" ı koymuştur.

Grafik 3.16. Katılımcıların Nefret Söyleminin Üretildiği Sosyal Medya Araçları Sıralamasında 3. Sırada Yer Verdikler Sosyal Medya Araçları

Nefret söyleminin üretildiği sosyal medya araçları arasında üçüncü sıraya 9' u YouTube' u koyarken, 5 katılımcı listesindeki üçüncü sıraya "Vine"ı koymuş, 5 kişi "Sözlükler"i, 4 kişi "Twitter" ı, 3 kişi "Instagram" ı, 2 kişi "Facebook"u, yeni medya ortamlarına kullanıcıların haber altına yorum yapabilmesi nedeniyle 1 kişi "Web Haberciliğini" son olarak bir kişi ise "Periscope" uygulamasına sıralamasında 3. olarak yer vermiştir.

Grafik 3.17. Nefret Söyleminin En Çok Üretildiği İlk Üç Sosyal Medya Aracı

Bu sorudan alınan yanıtlar toplama göre yüzdesi alınarak grafiklendirilmiştir. Oluşturulan üç grafiğe göre katılımcıların çoğu nefret söyleminin en çok üretildiği sosyal medya aracı olarak 30 katılımcıdan 19' u Facebook' a ilk sıraya, 12 kişi ikinci sırada Twitter' a ve 9 katılımcı ise üçüncü sırada YouTube' a yer vererek ilk üç sıranın bu şekilde oluşmasını sağlamışlardır.

3.7.5.3. Yeni Medya Ortamlarında Cinsel Yönelim/ Cinsel Kimliğiniz' den dolayı Nefret Söylemine ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kalıyor musunuz, maruz kaldınız mı?

Mor: "Kalıyorum. İşin ilginç tarafı biseksüeller olarak hem heteroseksüeller hem eşcinseller tarafından nefret söylemine maruz kalabiliyoruz. Biseksüelite bir çeşit kararsızlık, doyumsuzluk, sapıklık olarak algılanıyor. Biseksüeller hemcinsleriyle seks yapan, karşı cinse aşık olan, sürekli dengesizlikler yaşayan kişiler olarak görülüyor. "erkekler sana bakmıyor, çok çirkinsin ondan biseksüelim diyorsun" yahut tam tersi "sen toplum seni dışlamasın diye lezbiyenim demiyorsun" gibi cümlelerle bizzat karşılaştığım oldu, arkadaşlarıma karşı söylenmesine denk geldiğim de oldu,

bu tür söylemler en çok arkadaşlık bulmak için kullanılan sohbet sitelerinde üretiliyor."

Mercan: "Evet kalıyorum. Tek bir örnek vermek gerekirse; Geçen yılın Onur Yürüyüşü etkinliğine facebook üzerinden katılım onayı yaptım. Bir arkadaşımın arkadaşı, " Oğlum ibnelerle mi arkadaş oluyorsun, çakıyorsundur şimdi sen ona bir de." Diye bir yorum yazdı arkadaşşıma. Bunu yüz yüzeyleken ona söyleyemez. Yeni medya insanı ikinci bir kişiliğe bürüyor ve cesaret veriyor. Bunun gibi bir çok örnek mevcut."

Turkuvaz: "Günden güne nefret söylemleri üretiliyor. Mesela benim kadın kıyafetli fotoğrafım sosyal medyada fenomen oldu. Bu da homofobikler tarafından bir üretkenliktir. Bir açığıımızı yakalamaya çalıştıklarını ve eğlenmeyi amaçladıklarını düşünüyorum. Nefret söyleminin yanında aynı zamanda siber zorbalığa da maruz kaldığımı söylemem çok yerinde olacaktır."

Yeşil: "Nefret söylemiyle birlikte siber zorbalığıda maruz kaldım. Feminin bir fotoğrafımın altına nefret içerikli yorumlar yapılmıştı aynı zamanda benden izinsiz caps olarakta okula ait eğlence ve haber sayfalarında/ gruplarında paylaşımlar yapılmıştı."

Siyah: "Özverili olmayan insanların, herhangi bir femininlik içeren fotoğrafıma ya da LGBTİ haklarını savunan, içeren ya da bilinçlendiren metin paylaştığımda altına yapılan saygısız, homofobik, kalıp yargı içeren ön yargıyı besleyen yorumlarla nefret söylemine maruz kalıyorum."

Altın: "Sosyal medya hesaplarımda paylaştığım fotoğraflarımda altına cinsiyetçi ve homofobik söylemler yapıldı. Attığım Tweetlerin altına "Erkekliğe dayandırılan" yorumlarla karşılaştım."

Haki: "Facebook hesabımda yaptığım paylaşımların altına muhakkak nefret söylemi içeren yorumlar yapılıyor, homofobik tavırlarla karşılaşıyorum. Sahne aldığım için tanımadığım insanlarda da "Prens misin, Prens mi", "Nesin sen?" "G..t veren, işine bak sen" gibi mesaj alıyorum. "

Sarı: "Yeni medya ortamlarının insanlara kazandırdığı özellikler nefret söylemini arttırdığı ve kolaylaştırdığı için beni korkuttuğu için cinsel yönelim kimliği çok açık şekilde gösteren paylaşımlar yapamıyorum."

Krem: "Yeni medya ortamlarında yapılan paylaşımların altına yorumlarda bulunuyorum, hemen yaptığım yorumla ilgili olarak "sizin gibiler herşeyi hakediyor", "siz ve sizin gibiler yanacak", "dünyanın sonu sizin yüzünüzden gelecek", "doğru olsan ibne olmazdın" gibi yorumlar yapıldı."

Kahverengi: "Feminen olan lezbiyen bir kadını, sosyal medya hesabından kadın arkadaşlarımla birlikte olan fotoğraflarımı paylaştığım zaman altına " Lezbiyen misin?", "Bu ne kızım?" gibi söylemler yapılıyor."

Fildişi: "Maskülen Lezbiyenim ve LGBTİ ile ilgili sosyal medya hesaplarımdan yaptığım her paylaşımın altına cinsiyetçi yorumlar yapılıyor. "Kadın gibi ol azıcık", "kız gibi gözük", " delikanlı gibisin" gibi yorumlarla karşılaşıyorum."

Kızıl: "Facebook üzerinden bir etkinlik sayfası oluşturdum ve panelin konusu LGBTİ hakları ile ilgiliydi. Panele davet ettiğim kişilerden, "yaparsanız doğru işler yapın", " beni böyle sapıkların işine çağırmayın", " oğlum ne destek veriyorsun bunlara sapık mısın?" gibi... Twitter' dan da Sosyalist LGBTİ' lerin çalışması olarak film gösterisi yapılacaktı ve etkinlik haberlerini paylaştığım sırada tehdit aldım. "Öldürürüm seni", "Gericiler, sapıksınız", damgalamalarıyla karşılaştım. Twitter hesabım hacklendi."

3.7.5.4. Okulunuza (resmi olmayan) eğlence/ haberleşme amacıyla oluşturulmuş, sosyal medya hesaplarına size ya da LGBTİ' lere yönelik nefret söylemi ve/ veya nefret söylemleri üretiliyor mu?, Nefret söylemi içeren paylaşımlar dolaşıma sokuluyor mu?

Sütlü Kahve: "Okula ait, Facebook üzerinden paylaşım yapılan itiraf sayfasında. Cinsel yönelim kimliğini açıklayan LGBTİ' bireyi arkadaşımın ayrımcılığa ve ötekileştirmeye maruz kaldığına şahit oldum. Sonrasında sayfa yöneticisi tarafından içerik erişime engellendi."

Zeytin Yeşili: "Ne yazık ki oluyor, üniversiteye ait " Üniversitenin İtiraf Ediyor/ Facebook" sayfasında LGBTİ bireyin itirafına yapılan yorumlar nefret söylemini görünür kıldı."

Kırmızı: "Üniversitenin Radyosunda yayınlanan bir programa, yayın sırasında LGBTİ bireyi olduğumu belirterek, Facebook üzerinden Özgecan Aslan ile ilgili mesaj gönderdim ve mesajıma yayın sırasında yer verilmedi bunun sebebi olarak LGBTİ bireyi olmamı görüyorum."

Katılımcılar, yeni medya ortamlarında eşcinselliğin anormalmiş ya da hastalıkmiş gibi gösterilmesinin, homofobiyi desteklediğini belirtmişlerdir. Bu sayede eşcinsellere yönelik önyargı ile oluşturulan içerikler desteklenerek kalıp yargılar oluşturmaktadır. Okullara ait haberleşme/ eğlence amacıyla oluşturulan sayfalarda, eşcinsellik mizah ve eğlence konusu oluyor ne yazık ki. Eşcinselliğin yeni medya ortamlarında okullara ait resmi olmayan hesaplarda mizah konusu olmasının eşcinsellere yönelik nefret söyleminin daha da güçlendirdiğinden ve yaygınlaştırdığından sıklıkla bahsetmişlerdir (Rumuz Lacivert ile 17 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

Somon: "Öteki hukukçular sayfası varsa, ötekileştirme de vardır. Ötekileştirme ile birlikte nefret söylemi de vardır."

Resim 3.1. Uludağ Sözlük' ten Entry

Kaynak: <http://galeri.uludagsozluk.com/r/bengay-607282/>

Beyaz: "İlaç ismi olan Ben- Gay' ın içinde Gay (Gey) kelimesinden dolayı mizah konusu edilmesi homofobiyi görünür kılmaktadır. Bu tür paylaşımlar eşcinsel mizahını içselleştirmektedir."

Pembe: "Capsler, gifler ve karikatürlerle cinsiyetçi söylemler ve ayrımcılık mizah konusu haline getiriliyor ve dolaylı da olsa nefret söylemini yarattığını düşünüyorum."

Kızıl: "Okul ait facebook' ta oluşturulan eğlence/ haber paylaşım sayfasında sıklıkla ayrımcı ve nefreti yayan söylemlerle karşılaşıyorum. Kürt, pis, dilenci, ibne , top gibi söylemleri metin için de ya da paylaşımların altında kullanıcı yorumlarında sıklıkla görüyorum. Hrant Dink öldü ermeni oldunuz, dua edelim de Bülent Ersoy ölmesin şeklinde mizah yaptıklarını düşünerek nefret söylemini üreten ve içselleştiren paylaşımlar görüyorum."

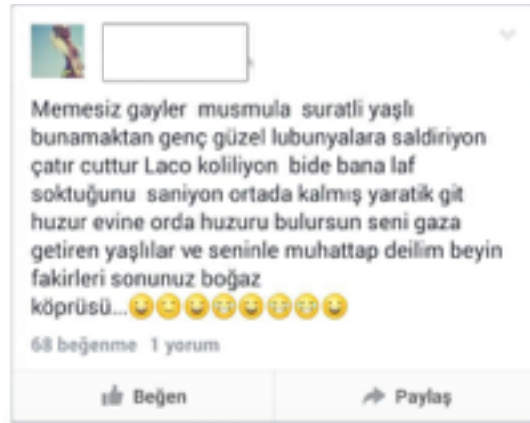
Yeşil: "Okulların resmi olmayan, öğrenciler tarafından eğlence amaçlı oluşturulan her türlü sayfada ayrımcılığı ve nefreti görmek mümkün. Bülent Ersoy ile ilgili cinsiyet kimliğinden dolayı sürekli capsler, videolar, karikatürler paylaşılıyor. Aynı zamanda bu listeye Kuşum Aydın, Fatih Ürek de eklenebilir."

3.7.5.5. En son ne zaman sizi zor duruma düşüren ya da üzen, yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan ve nefret söylemi içeren hangi durum ya da olayla karşılaştınız?

Menekşe Moru: "Whatsapp' da arkadaşlarım tarafından oluşturulan sohbet grubumuz vardı. Okul ile ilgili paylaşımlarda bulunuyorduk konu daha sonra cinsel yönelime geldi ve gün geçtikçe nefret söylemleri arttı bu sebepten gruptan ayrıldım."

Sarı: "Trans kadın Eylül Cansın (Mehtap Zengin) 'ın haberini almadan önce çok neşeliydim, Trans kadının intihar ettiği haberini alınca çok üzüldüm. İnanılmaz derecede umutsuzluğa kapıldım. Yaşarken yeni medya ortamlarında yaşadığı söylemler, translar tarafından uğradığı ayrımcılık onu intihara sürükledi. Öldükten sonra da onunla ilgili paylaşılan her haberin altında kullanıcı yorumları ile nefret söylemi tekrar tekrar üretildi, başkalarını da etkilecek şekilde dolaşıma sokuldu."

Resim 3.2. Facebook ortamında "Trans Kadın İntiharı" ile ilgili dolaşıma sokulan Nefret Söylemi

Somon: "Paylaştığım fotoğrafların ya da Twitter' da yorumda bulunduğum hashtaglerden sonra muhakkak nefret söylemine maruz kalıyorum. Homofobik yorumlar yapılıyor. Cinsiyetçi söylemler üretiliyor. Facebook ya da Twitter hesabımdan arkadaşlık teklifi gönderdiğim kişilerden " İbnelerle arkadaş olmam erkek dediğin erkek gibi olur" mesajları da aldım.

Zeytin Yeşili: " Türkiye' de ilk sembolik evlilik olan Ekin ve Emrullah birlikteliğinin ardından paylaşılan her haberin altına yapılan yorumlar ilk defa beni umutsuzluğa itti."

Lacivert: "Eylül Cansın (Trans Kadın İntiharı) ve Özgecan Aslan olaylarında karşılaştığım yorumlar beni çok olumsuz etkiledi. Eylül Cansın'ın ölümü kalıp yargılardan oluşan cümlelerle adeta içselleştirilmeye çalışılıyordu. "Travestiler zaten psikopat oluyorlar, bir pislik daha dünyadan gitmiş oldu işte." Acımasız yorumlara karşı, yorum yaptığım zaman daha acımasız ve nefret dolu sözlerle karşılaştım. "Nefret Söylemlerinin" "Nefret Suçu" doğuracağı endişesini taşıyorum. Sosyal medya hesaplarımdan eşcinsel olduğumu anlayan kişiler beni arkadaş listesinden çıkarttılar."

Sütlü Kahve: "Özgecan Aslan ve Eylül Cansın olaylarından sonra yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan paylaşımların altında homofobik ve cinsiyetçi yorumları görmemek imkansızdı. Beni de bu dönemde en çok üzen bu iki gelişme oldu. Ayrımcılık yaratan ve nefret içeren yorumlara karşı bir yorum yaptığımda daha da korkunç yorumlarla karşılaştım. "

Resim 3.3. Facebook 'ta Eylül Cansın intihar videosunun altına yapılan kullanıcı yorumu

Kaynak: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=897051383680947&set=p.897051383680947&type=1&theater>

Eylül Cansın'ın öncelikle bir birey olarak değerlendirilmesi gerektiği ve insanı olarak bunları yaşamayı hak etmediğini düşünen kullanıcıların yorumlarının altında başka bir kullanıcı bu durumu mizah konusu yapmış ve eleştirilen yorumlar almıştır. Yapılan eleştirilere karşı, olayı mizah konusu yapan gruptan bir kişinin ayrımcı ve nefret söylemi içeren cevabı ise Resim 3.1' de gösterilmiştir.

Kırmızı: "Yakın kadın arkadaşımın sevgilisi tarafından nefret söylemine maruz kaldım. "İbne, kız arkadaşım ile görüşme" şeklinde söylemle karşılaştım. Kadın arkadaşım da başkaları tarafından o ibne onunla arkadaşlık yapma gibi mesajlar yollanmıştı"

Mor: "Bir haftadan az bir süre evvel, bizzat bana karşı "annen baban biseksüel olduğunu biliyor mu, utanıyorlardır eminim senden, götüreren" gibi bir mesaj aldım. bu sosyal medya hesabımı kapatmak zorunda kaldım."

Haki: "Geçtiğimiz günlerde hayat bulan yeni bir mecra ile karşılaştım, periscope. Hemen indirdim, globalden açık olan yayınlara katıldım ilgi alanım olabilecek ya da arkadaş bulabileceğimi düşündüğüm yayında kaldım ve yayına katılan kişinin, yayını açan/ yayın sahibine yaptığı bir yorumlar karşılaştım. Kendisine arkadaş bulmak için yayına giren heteroseksüel erkeğin, yayının sahibi erkeği aşağılamak için "top bu" onunla konuşma diyordu. Yeni açılan bir mecraya hemen örselen söylemlerin taşınması, homoseksüelliğin aşağılama olarak algılanması beni çok üzdü, hemen ekran görüntüsünü aldım ve yayını açan kişi de dahil herkesin engel koymasını istedim"

Resim 3.4. Periscope Yayını Ekran Görüntüsü

3.7.5.6. Tanınmış kişi (kişiler), grup (gruplar), marka (markalar), kurum (kurumlar) ya da eğlence sayfaları arasından takip ettiğiniz, üyesi olduğunuz, beğendiğiniz sosyal medya hesaplarında LGBTİ' lere yönelik nefret söylemi ve/veya nefret söylemleri üretiliyor, dolaşıma sokuluyor mu?

Gül Kurusu: "Kullandığım sosyal medya hesaplarında reklam arayüzü olan hemen her sayfada markaların reklamların sloganlarında cinsiyetçi söylemler mevcut. " Efes Pilsen- Adam gibi bira", " Gillette- Erkek için en iyisi" "Arko- Erkek adama hikaye gerisi" gibi sosyal medya hesaplarında cinsiyetçi söylemlere yer veren sloganlar oldukça yaygın."

Kızıl: "Oda Tv' nin haber başlıklarında "çaktı", "si..mek" gibi pasif eşcinselleri ve kadın bedenini aşağılayan söylemlere yer veriyor. Web tabanlı habercilik ortamında kullanıcı yorumları ile nefret daha da büyüyor ve içselleştiriliyor. Her nefret bizim

için bir tehdit oluşturuyor. Sokakta, okulda ya da mahallemizde fiziksel ya da sözlü şiddete maruz kalıyoruz."

Gök Mavisi: "Instagram hesabımdan takip ettiğim eğlence sayfasının eşcinselleri aşağılayan ve ötekileştiren paylaşımı ile karşılaştım ve sayfanın paylaşımlarını takip etmeyi bıraktım. Instagramda ülkemize göre popüler olan fotoğraflar listesinde kadın bedenini aşağılayan, cinsiyetçi ve LGBTİ'leri kıyafet tercihlerinden dolayı görüntüsü ile de aşağılayan paylaşımları görüyorum."

Turkuvaz: "Twitter' dan takip ettiğim LGBTİ destekçisi bir avukat vardı, destekçi kimliği nedeniyle, eşcinsel olduğu düşünülerek attığı tweetlere nefret dolu yorumlar alıyordu."

Resim 3.5. Instagram' da dolaşıma sokulan ayrımcı ve nefret söylemi içeren paylaşım

Sütlü Kahve: "Instagramda, takip ettiğim kişiler tarafından çok beğenilmesi ile popüler fotoğraflar arasında, bu paylaşım ile karşılaştım. Dini olgulara değinilerek yapılan her yorum ve paylaşım cinsiyetçiliği ve nefreti artırıyor"

Orkide: "Sosyal medya hesaplarında yaratılan hesaplar daha çok beğeni almak popüler olmak ya da fenomen olmak için eşcinselleri aşağılayıcı mizah konusu alan paylaşımlar yapılıyor. Twitter' dan takip ettiğim Twitter fenomeni "kıl adam"

paylaşımlarının aşırı erillik ve ataerkillik taşıması beni rahatsız etti ve takip etmeyi bıraktım."

Turuncu: "Okan Bayülgen' in Lambda İstanbul tarafından düzenlenen Homofobi ve Transfobi karşıtı "Hormonlu Domates Ödülü" nü alması üzerine LGBTİ' lere gerizekalılar demesi üzerine antipatimi kazanmıştır. Takip ettiğim sayfaların ya da ünlülere ait resmi sosyal medya hesaplarında homofobik ve transfobik paylaşımları gördüğüm zaman takip etmeyi ya da beğenmeyi bırakıyorum."

Resim 3.6. Okan Bayülgen'in LGBTİ için attığı Tweet

Okan Bayülgen, çocuklara yönelik cinsel taciz üzerine konuşulan programında, erkek çocuklarının genelev olmadığı için birbirleriyle cinsel ilişkiye girdiklerini ve bu sebeple eşcinselliğin arttığını söylediği için Lambda İstanbul tarafından düzenlenen "Hormonlu Domates" ödülünü almıştı, bunun üzerine Twitter'dan tepkili bir paylaşımında bulundu (Rumuz Yeşil ile 16 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

Resim 3.7. Instagram' da Eşcinselliğin mizah konusu edildiği paylaşım

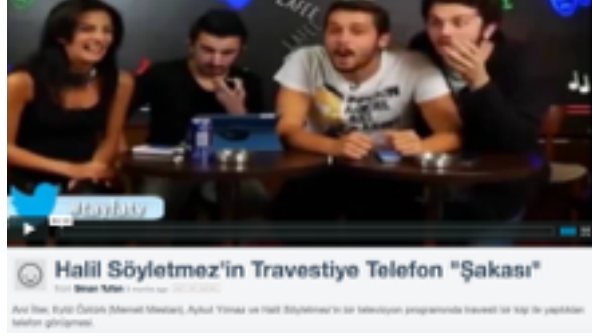
Eğlence paylaşım sayfası olan karikatürhane' nin Instagram hesabında kadın bedenini ve eşcinselliği aşağılayan bir mizah anlayışı mevcut. "İbne" kelimesi erkek eşcinselleri aşağılamak için kullanılmış ve mizah anlayışı, ayrımcılığı yaratmaktadır (Rumuz Sarı ile 16 Şubat tarihinde yapılan görüşme)..

Mercan: "Yeni Akit web gazetesinde iki gün önce gördüğüm bir haber. Homofobik milletvekili aday adayı başlığı altında yayınlandı. Üzüldüm çünkü o da bir eşcinseldi. Bir başkasına yaranmak için bangır bangır nefret söylemi videoları çekip yayınlıyordu. İnsanların özel hayatına karışılmaz. Ancak yaptıkları aşırıya kaçınca gzone.com adlı bir site o kişiyi "patlattı" . Yine sosyal medya hesaplarında eşcinsel içerikli videoları, beğendiği sayfaları screen shots alarak, medya aracılığı ile geri itilmesi sağlandı."

Beyaz: "Vine fenomeni "Halil Söyletmez" ve "Eylül Öztürk" ün homofobik ve cinsiyetçi vine paylaşımları oluyor. Artık takip etmemeye başladım. Vine fenomeninin çektiği vine çok popüler olunca söyleşi için bir araya geldikleri diğer vine fenomenleri ile yerel bir kanalın canlı yayınında transeksüel bir bireye telefon

şakası yapmışlardı ve buda daha sonra bütün video paylaşım ağlarında çokça dolaştı."

Resim 3.8. Vine Fenomenlerinin bir araya gelerek Transeksüel Bireye Yaptıkları Telefon Şakası

Mavi: "Niran Ünsal' ın ve Okan Bayülgen'in homofobik ve LGBTİ bireyleri aşağılayan ayrımcılık yaratan nefret söylemi tweetlerini görmüştüm. Niran Ünsal Lady Gaga konserinin gerçekleştiği gün sırf dış görünüşünden dolayı insanları aşağılayan ve ayrımcılık yaratan tweetleri olmuştu."

Resim 3.9. Niran Ünsal'ın Twitter'da fotoğrafla birlikte attığı Tweeti

Turkuvaz: "İki gün önce gördüğüm bir haber. Homofobik milletvekili aday adayı başlığı altında yayınlandı. Üzuldüm çünkü o da bir eşcinseldi. Bir başkasına yaranmak için bangır bangır nefret söylemi videoları çekip yayınlıyordu. İnsanların özel hayatına karışılmaz. Ancak yaptıkları aşırıya kaçınca gzone.com adlı bir site o kişiyi "patlattı". Yine sosyal medya hesaplarında eşcinsel içerikli videoları, beğendiği sayfaların screen shots (ekran görüntüsü) olarak, medya aracılığı ile geri itilmesi sağlandı."

3.7.5.7. Yeni medya ortamlarını nefret söyleminde bulunmak için araç olarak kullandınız mı? Hangi yeni medya ortamını hangi özelliğinden dolayı tercih ettiniz? Ne tür nefret söyleminde hangi söylemsel pratiklerle bulundunuz?

Kızıl: "Politik görüşümden dolayı hükümeti eleştiren Facebook üzerinden paylaşımlarda bulunuyorum. Twitter'da oluşturulmuş hashtag'lere destek veriyorum. Politik görüşümden dolayı sistemin yaptıkları ve yaşanan her olay beni çok huzursuz ediyor ve öfkeleniyorum Sosyal medyayı da öfke kusma aracı olarak kullanıyorum. Benim pencereden herkes bakabilsin diye "Katil" ve "Hırsız" kelimeleriyle paylaşımlarda bulunuyorum. Çoğu zaman nefret söylemi içerdiği için de eleştirildim."

Limon Sarısı: "Genelde futbolun oynandığı her gün ibne kelimesi Twitter'da trending topic oluyor cinsel yönelim türünü insanları aşağılamak için kullandıkları için ben de onların cinsiyetçi algılarını aşağılıyorum. Kimliğim gizli olduğu için ve yüz yüze iletişim kurmuyor olanın da rahatlığı ile hashtag ile kısa zamanda hashtag ile yazı yazmış olan herkese ulaşmış oluyorum."

Altın: "Siyasi olarak paylaşımlarda bulunuyorum, Berkin Elvan ve Ali İsmail Korkmaz' ın ölümünden hükümeti sorumlu tuttuğum için "Katil" olduklarını

ispatlayacak nitelikte paylaşımlar yapıyorum Facebook ve Twitter üzerinden. Twitter' da hashtag ile attığım tweetten sonra nefret söylemine maruz kaldım."

Eflatun: "Facebook üzerinden İslam dinine yönelik mizahi bir paylaşımda bulunmuştum bu nefret söylemi üretmek için değildi fakat paylaşımdan sonra aldığım yorumlarla nefret söylemi üretildi ve diğer sosyal medya sayfalarında da paylaşılarak tekrar tekrar dolaşıma sokuldu. "

Sütlü Kahve: " Kadın bedenini aşağılayan ve ayrımcılık yaratan her söylem için ben de o zihniyeti aşağılayan paylaşımlarda bulundum."

Bordo: "Politik görüşümden dolayı hükümete karşı nefret söylemi aracı olarak facebook' u kullandım. "Heteronormatif düzenin yalakaları", "Din istismarcıları" söylemleriyle paylaşımlarda bulundum akabinde sistem yanlısı kişiler tarafından nefret söylemine maruz kaldım."

Haki: "Milliyetçi bir insanım, gündemde açılım söz konusu olduğunda ya da bölünme söz konusu olunca " Tek Vatan Tek Millet" söylemlerinde bulunuyorum. Ayrımcılık ve nefret söylemi yaratıyorsa evet yapıyorum."

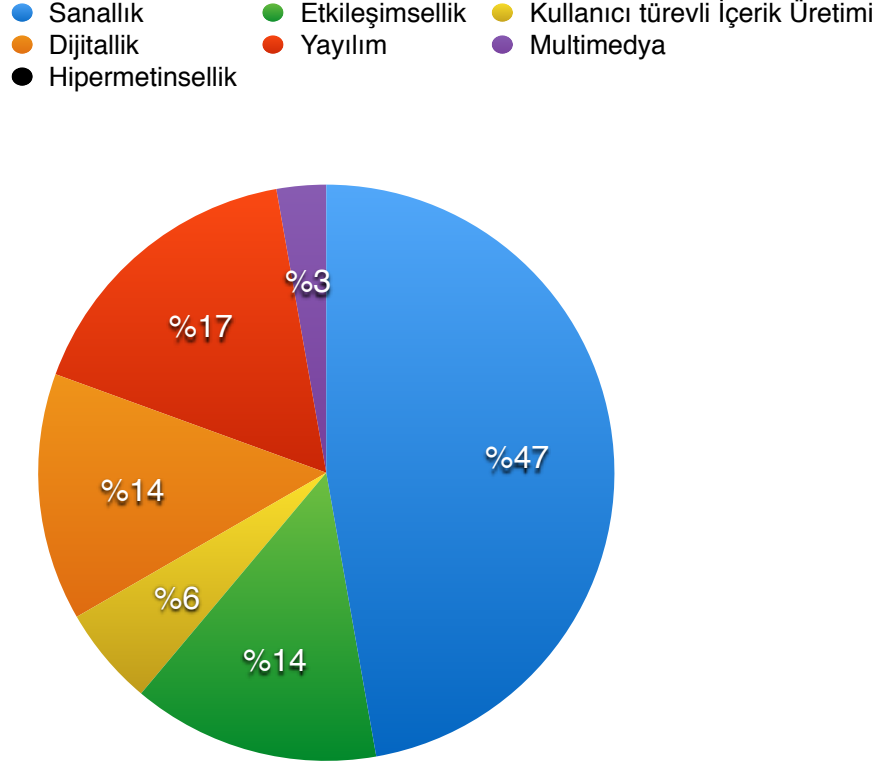
Katılımcılar genel olarak Facebook ve Twitter' ı nefret söyleminde bulunmak için araç olarak kullandıklarını ve Facebook'ta paylaşılan bir haberin altına karakter sınırlaması olamadan yorum yapabildikleri için Facebook'u, Twitter'da ise gündemde yer alan etiketlerle söylemelerini destekleyici ortamlar bulduklarını belirtmişlerdir.

3.7.5.8. Yeni medya ortamlarının nefret söylemini artıran ve kolaylaştıran özelliklerinin olduğunu düşünüyor musunuz? Yeni medyanın hangi özelliklerinden dolayı nefret söylemi üretimini kolaylaştırdığını ya da artırdığını düşünüyorsunuz?

Görüşmelerde katılımcılardan bu soruya verecekleri yeni medya özellikleri arasında önceliklerine göre sıralama yapmaları istenmiştir. Katılımcılara yeni medyanın nefret söylemini artıran ya da kolaylaştıran özelliklerinin olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna tüm katılımcılar "Evet, kesinlikle" cevabını vererek sıralamalarını oluşturmuşlardır.

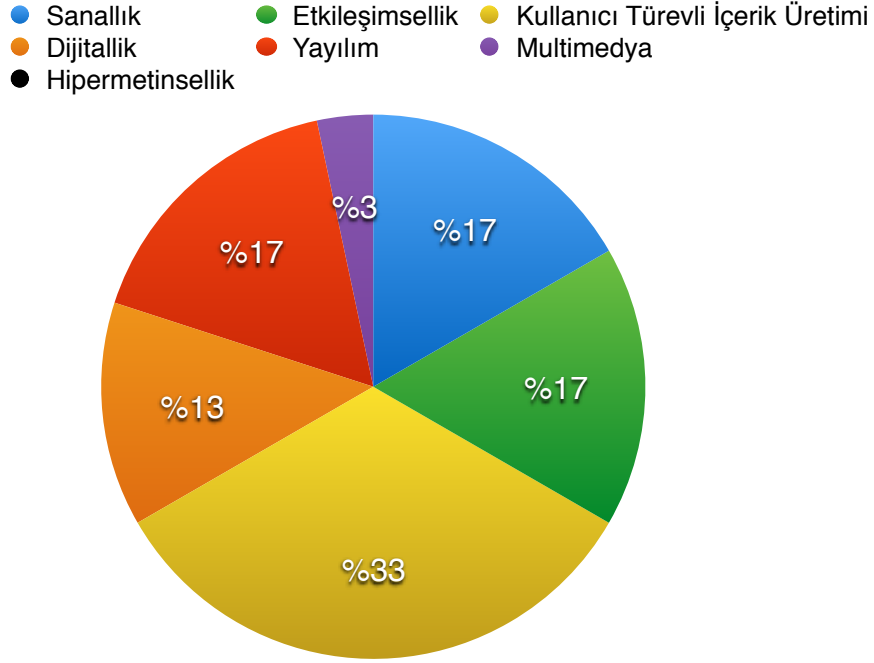
Yeni medyanın hangi özelliği ya da özelliklerinden dolayı nefret söylemini kolaylaştıran ve artırdığını düşünüyorsunuz sorusu için katılımcılara yeni medya özellikleri açıklanarak "Sanallık, Etkileşimsellik, Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi, Dijitallik, Multimedya ve Yayılım" özellikleri içerisinde ilk üç sıralama yapmaları istenmiştir. Yapılan görüşmeler sonrasında katılımcıların birinci, ikinci ve üçüncü olamak üzere oluşturdukları sıralamalarının yüzdeleri alınarak grafiklendirilmiştir. Katılımcıların birinci sıraya koydukları yeni medya özelliği Grafik 3.18' de gösterilmiştir.

Grafik 3.18. Nefret Söylemini artıran ve kolaylaştıran özellikleri için katılımcıların 1. sıralamalarının dağılımı

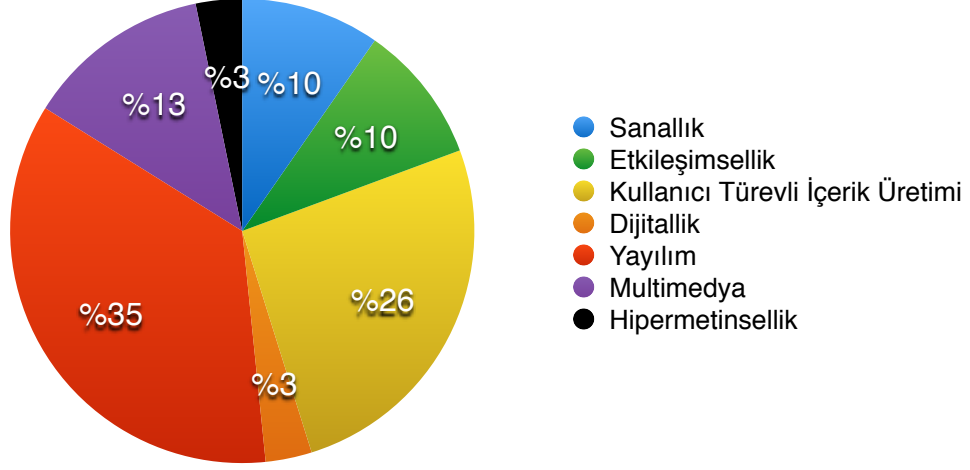
Grafik 3.18' e göre 30 katılımcının arasından 17' si Sanallık özelliğini ilk sıraya koyarken, 6' sı Yayılım özeliğini, 5'i Dijitallik özelliğini, 2' si Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi özelliğini oluşturdukları listede ilk sırayı verirken Etkileşimsellik, Hipermetinsellik ve Multimedya özellikleri hiç bir katılımcı tarafından ilk sıraya konulmamıştır.

Grafik 3.19. Nefret Söylemini artıran ve kolaylaştıran özellikleri için katılımcıların 2. sıralamalarının dağılımı

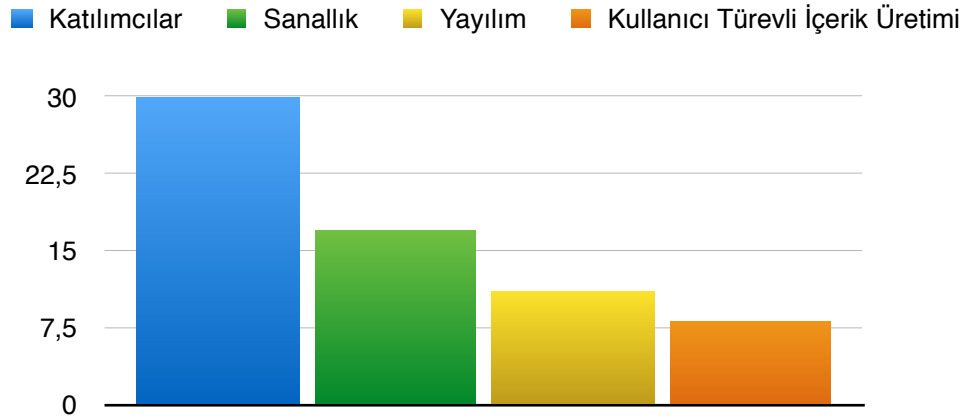
Katılımcılar oluşturdukları listede ikinci sırada yer verdikleri kategoriler ise grafik 3.19 ya göredir. Grafiğe göre Katılımcılardan 10'u Kullanıcı Türevli İçerik Üretimini koyarken, 5' i Etkileşimsellik, 5' i Sanallık, 5'i Yayılım, 4'ü Dijitallik, 1'i Multimedya özelliğini oluşturdukları listede ikinci sıraya koyarken, hiç bir katılımcı oluşturdukları listede Hipermetinsellik özeliğine ikinci sırada yer vermemiştir.

Grafik 3.20. Nefret Söylemini artıran ve kolaylaştıran özellikleri için katılımcıların 3. sıralamalarının dağılımı

Yeni medyada nefret söyleminin üretimini ve dolaşıma sokulmasını kolaylaştırıcı özellik olarak en çok tekrarlanan üçüncü özellik ise 10 kişi tarafından Yayılım, 8 kişi tarafından Kullanıcı Türevli İçerik Üretimi, 4 kişi tarafından Multimedya Özelliği, 3 kişi tarafından Sanallık, 3 kişi tarafından Etkileşimsellik, 1 kişi tarafından Dijitallik, 1 kişi tarafından ise Hipermetinsellik özelliği olarak belirlenmiştir. Bu sorudan alınan yanıtlar doğrultusunda ortaya çıkan sıralama ise Grafik 3.18' de gösterilmiştir.

Grafik 3.21. Yeni Medya'nın Nefret Söylemini en çok artıran ve kolaylaştıran ilk üç özellikleri sıralanmaktadır

Kullanıcılar, sanallık özelliği ile kullanıcıların kimliklerini gizleyerek ya da sanal olmanın verdiği diğer bir özellikle uzaktan olma ile nefret söyleminin daha kolay üretildiğini belirtmişlerdir.

Beyaz: "Ahmet kişisi, Mehmet olarak hesap açabiliyor. Nefret söylemi çok daha kolay üretiliyor."

Sarı: "Sanallık özelliği ile kimliği gizli kişiler, kullanıcı yorumları ya da kullanıcı türevli içerik üreterek nefret söylemi üretimi yapıyorlar. Sanallık özelliğinden sonra kullanıcı türevli içerik üretimi geliyor. Kullanıcılar sanal ortamın uzaktan sağladığı iletişim ortamı ile kendilerini güvende hissederek ya da yüz yüze olmamanın verdiği güvenle içerik üreterek nefret söylemi üretiminde bulunuyorlar. Sanallık ve kullanıcı türevi ile birlikte etkileşimsellik özelliği ile nefret söylemi tekrar tekrar dolaşıma girmektedir."

Haki: "Sosyal Medya mizah ile nefreti yumuşatıyor. Homofobi farkında olmadan içselleştiriliyor ve insanlar ötekileştirmenin doğru olduğunu ve nefret üretmekte haklı olduklarını düşünüyorlar. Tehlikenin farkına varılmıyor, her gün yeni medya ortamının güçlendirdiği geleneksel medyanın desteklediği nefret söylemleri ile kadınlar, eşcinseller transeksüeller tacize, fiziksel ya da sözel şiddete kalıyorlar."

3.7.5.9. Yeni medya ortamlarında nefret söylemi ve/veya nefret söylemlerine maruz kaldığınız ya da şahit olduğunuz durumlarda neler yapıyorsunuz?

Somon: "Yeni medyanın özellikleri sayesinde artan nefret söylemini yine onun özellikleri ile engellemeye ya da önlemeye çalışıyorum ama nefret söyleminin artırıcı etkisi kadar güçlü olmuyor. Engellemeye çalışanlar, üretenlerden daha az ne yazık ki LGBTİ'ye yönelik nefret söylemini engellemek için eşcinsel olmak gerekiyor."

Lacivert: "Hemen söylemin üretildiği sayfayı ve paylaşımın ekran görüntüsünü alıp LGBTİ örgüt sayfalarında ya da nefret söylemini engellemek için oluşturulmuş sayfalarda paylaşarak kullanıcının engellenmesini sağlıyorum."

Sarı: "İçeriği engelliyorum ya da şikayet et özelliğini kullanıyorum."

Mor: "Engelliyorum fakat sahte kimlikle tekrar tekrar farklı sosyal medya araçlarında hesap oluşturulabiliyor, tekrar tekrar nefret söylemine maruz kaldığım durumlar sonucunda sosyal medya hesabımı kapatmak zorunda kaldım."

Gök Mavis: "Daha önce kimliğim açık şekilde kullandığım sosyal medya hesaplarımda oldukça fazla nefret söylemine maruz kalmam sonucunda arkadaş listemi değiştirdim ve kimliğim gizli bir şekilde sosyal medya hesaplarımı kullanmak zorunda kalıyorum."

Krem: "Sosyal medya hesaplarımı kimliğim gizli şekilde kullanmasamda nefret söylemine şahit oluyorum ve engellemek için altına açıklayıcı yorumlar yaptığımda "ibne misin?", "sana giren çıkan ne?" gibi yorumlar alıyorum."

Turuncu: "Sakin sakın LGBTİ açılımını ve kadın bedenini aşağılamanın ve ayrımcılığın doğurabileceği sonuçlardan bahsediyorum. İkna edici olup/ olmadığı konusunda emin değilim, ama mücadelen vaz geçmiyorum."

Gül Kuru: "Sadece kendi kimliğime değil, herhangi birine karşı da yapılmış olan bir söylemle karşılaştığımda, yorum yaparak uyarıyorum çok fazla ileri giderse gruplarda paylaşarak kişinin engellenmesini istiyorum."

3.7.5.10. Yeni medya ortamlarının "Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerini" artıran ya da kolaylaştıran etkisinin yanında engellemeye yönelik etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?

Sütlü Kahve: "Yeni medyanın nefret söylemini artıran ya da kolaylaştıran etkisinin yanında engellemeye yönelik etkisinin daha minimal etkide olduğunu düşünüyor. Yeni medya özelliklerinin kısa sürede örgütlenmeyi ve bir araya gelmeyi desteklediğini düşünüyorum. "

Zeytin Yeşili: "Ne yazık ki yeterli olduğunu düşünmüyorum."

Kızıl: "LGBTİ örgütlenmeleri daha kolay ve görünür oluyor. Sanal olma özelliği sayesinde LGBTİ bireyleri haksız ve nefret söylemi içeren paylaşımlarda kendilerini daha rahat ifade edebildiklerini düşünüyorum. Paylaşılan gönderinin yayılım özelliği ile kısa zaman da büyük örgütlenmelerin oluşmasını destekliyor. Facebook üzerinden basın açıklamaları yapabiliyoruz."

Mavi: "İçsel açılım ve dışsal açılım sürecinde, LGBTİ Örgüt Sayfaları oluşturmada oldukça destekleyici olsa da LGBTİ açılımı için yeterli olmuyor, LGBTİ bilinmiyor ya da popülerite ataerkillikte ve eril söylemlerde olduğu için insanlar homofobi olmayı tercih ediyorlar."

Mercan: "Twitter' dan oluşturulan hashtagler, Facebook' ta oluşturulan sayfalar LGBTİ için çok önemli olsa da aynı zamanda bu paylaşımların aslında nefret söylemi üretime sokuluyor "retweet" ve "paylaş" özelliği ile tekrar tekrar dolaşıma sokuluyor."

Turuncu: "Yeni medya özelliklerinin nefret söylemi üretimini engellemek amacı ile kullanıldığını düşünmüyorum. nefret söylemi ile gerçekleşen yüz nefret suçu varken sadece on tane nefret söylemi üretimi veya dolaşıma sokulması engelleniyordur."

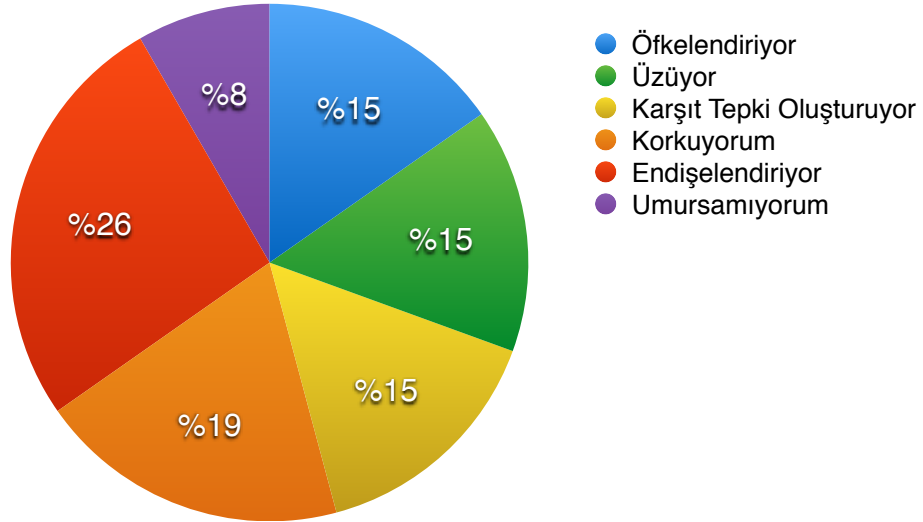
Bordo: "İçsel açılım sürecimde, sözlüklerde üretilen nefret söylemi ile sıklıkla

karşılaştım seneler öncesi bir paylaşım tekrar ulaşmak mümkünken engellediğini düşünmüyorum."

3.7.6. Yeni Medya Ortamlarında Üretilen, Dolaşıma Sokulan Nefret Söylemlerinin Bireysel Etkileri Üzerine Bulgular

3.7.6.1. Yeni Medya ortamlarında dolaşıma sokulan, üretilen nefret söylem ve/ veya söylemleri size nasıl hissettirdi ya da hissettiriyor?

Grafik 3.22. Yeni Medya Ortamlarına Dolaşıma Sokulan Nefret Söylemlerinin Bireysel Etkileri

Katılımcılara yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan, üretilen nefret söylem ve/veya söylemlerinin nasıl hissettirdiğinin sorulduğu soruda dışsal açılımını yapmayan, cinsel yönelim bilgisini ailesinden gizleyen 14 kişi korktuğunu ve üzüldüğünü belirtmiştir. Yalnız annesi, akrabaları ile paylaşanlar ve ailesinden gizleyen 19 kişi ise endişelendiğini belirtmiştir. Katılımcılardan 6'sı umursamadığını ya da umursamamaya çalıştığını belirtmiştir.

Mor: "Öfkeleniyorum elbette. Bir yerin de sahici olmamasını diliyorsunuz fakat sokakta taciz eden insanlar aynı zamanda sosyal medyada uzun uzun tespitler yaparak pisliğini gizleyen insanlar. İlk fırsatta demediklerini bırakmıyorlar, çok rahatsız oluyorum. Sosyal medyada kiminle iletişim kurup kurmayacağımızı kestirmek zor oluyor gerçekten. Böyle ortamlarda birtakım ayrımcılık karşıtı yazılarla tacizciliklerini gizlemeleri daha kolay oluyor."

Kızıl: "Yeni medya konusu ile ilgili nefret söylemine yönelik olarak daha çok mücadele edilmesi gerektiğini düşünüyorum."

Beyaz: "İçsel açılma sürecimde yaygın olan nefret söylemi hayatımı oldukça zorladı, daha sonra bununla yaşamayı öğrendim, nefret söyleminin var oluşu ve yeni medya ortamlarının bunu destekleyen ve güçlendiren özelliklerinin olması dışsal açılımımı tamamlam konusunda beni engelliyor ve ben var olamıyorum."

Turkuvaz: "Sokakta kişi sağ adımını atıyorsa ben sol adımımı atıyorum, yani sokakta kimin ne yaptığını ya da yapabileceğini görebiliyorum. Ama dijital ortamlarda onun attığı adımı göremiyorum çünkü ikinci kişiliği ona nefret söylemi yaptırıyor. Kısacası üzücü."

3.7.6.2.Yeni Medya Ortamlarında maruz kaldığınız, "Nefret Söylem ve/ veya Nefret Söylemleri" günlük yaşantınızı ne ölçüde etkiliyor?

Menekşe Moru: "Çok etkiliyor çünkü sadece ben görmüyorum onları herkes görüyor ve " haa demek bu beğenilmiş ben de böyle olayım " diyip günlük hayatta da kullanıyorlar. Güvende hissetmiyorum , mutsuz oluyorum çünkü neredeyse herkes kullanıyor bu söylemleri , bu söylemleri kullanan insanlarla yakın olamam onlara güvenemem, biraz yalnız kalıyorum bu yüzden de üzülüyorum. Yeni medya dediğimiz ortamlardaki nefret söylemleri beni yalnızlaştırıyor."

Siyah: "Kötü ölçüde etkilendiğimi söyleyemeyeceğim, çünkü tam aksine doğru bildiğim şey için savunmak için kendimi daha da güçlü buluyorum."

Pembe: "İçsel açılımım sürecinde hayatımı çok zorlaştırdı. Burda yaşadığım nefret söylemi, dışsal açılımımı da gerçekleştirmekte oldukça zorlandığım günler yaşattı. Bu süreç beni depresyona sokacak kadar olumsuz yönde etkiledi. Yeni medya ortamlarının yaşattığı, ortam hazırladığı tüm olumsuzluklara rağmen, içsel ve dışsal açılım sürecimi gerçekleştirmemde küçümsenmeyecek katkısı oldu."

Turuncu: "Sinirleniyorum ve strese kapılıyorum, fakat değişmesi gereken şeyleri gördükçe bu durum beni mücadele etmem için aynı zamanda kaçılıyor. Tedirgin oluyorum çünkü sokaktaki nefret söylemini de güçlendiriyor. Mücadeleyi zorlaştırarak azalma değilde artışın olabileceği ihtimalini düşününce korkuya kapılıyorum."

3.7.6.3. Yeni Medya ortamlarının nefret söylemi üzerindeki etkisi ile LGBTİ olarak yaşamı zorlaştırıcı etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?

Kızıl: "Yeni medya ortamlarında üretilen nefret söylemleri üzüyor ama yıldırıyor. LGBTİ olarak yaşamamızı zorken biraz daha zorlaştırıcı etkisinin yanında LGBTİ örgütlenmelerini ve yerel oluşumları kolaylaştırıyor."

Gri: ""Yeni Medya"nın ücretsiz erişim ve çok geniş bir kitleye kısa zamanda ulaşmayı sağladığı için çok büyük bir manipüle gücüne sahip olduğunu düşününce bu konuda da doğru bilgiye sahip olmayan yeni medya kullanıcılarının artması ile yeni medyanın LGBTİ dahil tüm bireyler üzerinde büyük etkisi var. Tüm bular düşünülünce LGBTİ olarak yaşam zorlaştırıyor tabiki."

Eflatun: "Tabii ki, okuldan işten çevreden kaçıp sosyal medyada açık bir şekilde kendini yansıtmak istiyorum ve benim gibi LGBTİ' ler de en azından sosyal

medyada var olmaya çalışıyorlar. Bir de burada nefret söylemine ve ayrımcılığa maruz kalıyoruz kimle konuşacağız, nerede kendimizi anlatacağız bilemiyoruz."

Limon Sarısı: "Toplumda yaşamamız zaten zor, yeni medya ortamlarında üretilen nefret söylemi sanki homofobiyi yumuşatıyormuş gibi bir algı var, insanlar dışarıda yaptıkları ayrımcılığın daha şiddetlisini sosyal medya ortamlarında daha rahatlıkla yapıyorlar. Yeni medyanın özellikleri ve toplum yapısı düşünüldüğünde LGBTİ olarak yaşam mücadelemiz oldukça zorlaşıyor."

Orkide: "Evet, çünkü insanlar güç alıyorlar. İstem dışı göz attıkları nefret söylemleri, nefret içeren haberler bilinçaltına gidiyor. Bu da nefret söylemini daha da güçlendiriyor, uygulamaya kadar gidiyor. Şiddet gibi... "

Sizce, yeni medya ortamlarında üretilen, dolaşıma sokulan nefret söylemi içeren ve ayrımcılık yaratan paylaşımları azaltmak için nasıl bir bilinç düzeyi ve farkındalık yaratılmalıdır?

Katılımcılar deneyimleri ve gözlemleri sonucu fikirlerini, farklı şekillerde ifade etmişlerdir.

Menekşe Moru: "Çok daha büyük bir mesele bu kültür, gelenek, sosyal psikoloji... Bir sürü etken var, cinsiyetçi küfür eden herkes potansiyel tecavüzcü mesela. Meşrulaştırıyor şiddeti söylemler. Çünkü insan kendini konuşarak ifade eder, birini aşağılamak için kadın, trans, gey demek de şiddettir benim için. İnternet de en ağır şiddetlere tanıklık ediyor insanlar , zevk için girilen porno siteleri dahil. Sansürün getirilmesi gereken konular değil, direniş için örgütlenmeleri engellemek için erişim yasağının uygulandığı ülkede yaşıyoruz."

Orkide: "Bunun önüne geçilebilmesi nedense imkansız. Medya, karşıt gruplar olduğu sürece vardır. Genel olarak, medyayı canlı tutan tartışmalar ve atışmalar bence. Onlar olmayınca para akışında olmuyor ne yazık ki.."

Somon: "Tamamen yok edilmesi için toplumsal yapının değişmesi gerek, bu da oldukça uzun zaman gerektirir. Ama tam da zaman söz konusu olduğunda nefret söylemi için etkili olabileceğini düşünüyorum. Eleştirel medya okur yazarlığı ile kazanılan toplumsal cinsiyet aldığı ve yeni medya etiği ile uzun zaman içinde gerçekleşecek değişim daha kısa zamanda yeni medyanın gücü ile gerçekleşebilir. Nefret söylemi için yeni medya da tehdit oluşturan her özellik yeni medya alanında yapılacak düzenlemeler ve bilinçlendirmeler ile fırsata dönüştürülebilir."

Mor: "Nefret söyleminin azalması için öncelikle trans cinayetlere, tecavüzlere, eşcinsellere yapılan tacizlere cezai yaptırım uygulanması gerek. Bu ancak katilleri caydırabilir. İkinci olarak LGBTİ örgütleri ile işbirliği içinde yerel düzeyde halkla ilişkiler çalışmaları yürütülerek insanlar bilgilendirilebilir. Her şeyden önce ebeveynler, kendi oğullarına kızlarına nasıl davranmaları gerektiği hakkında bir fikir sahibi olmalı, yarın bir gün çocuk ben eşcinselim derse bunun bir suç veya yanlış veya günah olmadığını bilmeliler. Mesela bir eşcinselin ateist, deist olabileceği gibi pekala dindar da olabileceğini bilmeliler. Doğada olan, hayvanlarda da görülen eşcinselliğin normal olduğu öğrenilmeli. Yeni medyanın ve geleneksel medyanın kökten değişmesi gerek bir de. Çünkü benim ya da on on beş LGBTİ örgütünün ulaşamadığı bir kapsama alanı var. Yalan yanlış bilgilerle halkı dolduruşa getirmemeleri gerekiyor. Ayrıca eğitimciler, öğretmenler bu konuda bilinçlendirilmeli. Ders kitapları için bir şey diyemem, ama en azından bir öğrenciye yahut eşcinsel bir iş arkadaşlarına nasıl davranması gerektiğini bilmeli bu kişiler, ki öğrencileri de bu şekilde eğitebilsinler. "kadın-erkek" ilişki vurgusunun anaokuldan başlayarak yok edilmesi gerekir bence. "

Eflatun: "Okulda, - Çocuğunuz eşcinsel olsaydı ne yaparsınız hocam? diyen bir öğrenciye aman ne diyorsun sen düz konuş." diyen bir öğretmenin olduğu toplumda,

kürtün, çingenenin, ermenin ötekileştirildiği kadının ve kadın bedenini küçümsendiği toplumsal yapıda nefret söyleminin temel eğitim çağında verilecek toplumsal cinsiyet ve eleştirel medya okur yazarlığı dersleri ile engellenebileceğini düşünüyorum."

Kültürün, eğitimin, coğrafi özelliklerin ve daha fazlasının nefret söylemi üretiminde etkisinin olduğu üzerinde sıklıkla duran katılımcılar. Eğitim çağı dışında, yetişkinlerinde cinsiyetçi yaklaşımlarının önüne geçmek, kadın bedeninin ve cinsel yönelimlerin ayrımcılık ve nefret söylemi için kullanılmasını engellemek için her yaş grubu için yeni medya okur yazarlığı, yeni medya kullanım pratikleri kazanılması ve güçlendirmek için yasalarla ve kanunlarla desteklenmesi gerektiğin bahsetmişlerdir (Rumuz Fildişi ile 18 Nisan tarihinde yapılan görüşme).

SONUÇ

Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişim sonucuna bağlı olarak oluşan yeni iletişim teknolojileri kullanıcıları ile etkileşime girerek, günlük yaşantımızın vazgeçilmezi haline gelmiştir.

Yeni medya ortamları, web 2.0 olarak da tanımlamanın mümkün olduğu ortamlardır. Multimedya, etkileşimsellik, sanallık, hipermetinsellik, yayılım, dijitallik, kullanıcı türevli içerik üretim özellikleri ile kullanıcıya anonim ya da açık olarak tarafından içerik üretilmesini ve daha önce üretilen içeriğin tekrar tekrar dolaşıma sokulmasını sağlamaktadır. Gelişen ve değişen teknoloji iletişim kurma yöntemlerinde de gelişmelere yol açmaktadır. Yeni medya ortamlarının sağladığı özellikler ile yüz yüze iletişim siber ortama taşınmaktadır. Yeni medya ortamına taşınan iletişim ise farkında olmadan pek çok sıkıntıya da beraberinde getirmiştir. Yüz yüze iletişim kurmanın verdiği rahatlık ile insanlar birbirlerine karşı olan nefretlerini yeni medyanın anonim olma (sanallık) özelliği ile daha rahat üretebilmişler yeni medyanın diğer özellikleri ile üretilen nefret eş zamanlı ya da eş zamansız olarak yayılmaktadır.

Araştırmanın amacı, yeni medya ortamları ve nefret söylemi konularını ele almak, yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan cinsel yönelim temelli nefret söylemlerinin hangi söylemsel pratiklerle gerçekleştiğini, yeni medya ortamlarının, nefret söylemi ve/ veya nefret söylemlerini destekleyici özelliklerini ortaya koymak ve hangi sosyal medya ortamlarında cinsel yönelim temelli nefret söylemlerinin daha yaygın üretildiğini ve dolaşıma sokulduğunu ortaya koyarak yeni medya ve nefret söylemi ilişkisine açıklık getirmektir.

Araştırmanın evreni tam belirlenememekle birlikte, kentte yaşayan ve yüksek öğrenim gören, yeni medya ortamları verimli bir şekilde kullanan 18- 29 yaş arası cinsel yönelim azınlık grubu oluşturmaktadır. Örneklem seçimi için olasılıksız ve amaçlı örneklem içerisinde yer alan, araştırmacının problemine ilişkin olarak zengin

bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında özellikle etkili olan kartopu örnekleme ile oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi ile çalışılmıştır. Sosyal Bilimlerde, derinlemesine bilgi ve çoklu gerçeklere ulaşmak için veya bir durum farklı boyutlarını resmetmek için kullanılan derinlemesine mülakat yöntemi seçilmiştir.

Cinsel yönelim azınlığı olan eşcinsellerin kimliklerini gizleyerek yaşamaları ve güven problemlerinin olması çalışmanın sınırlıkları içinde yer almaktadır. Kendilerinden bahsetmek istemeyen kişilerin varlığı, gönüllülük esas alınan araştırmada daha fazla örnekleme ulaşmakta başlıca sınırlılığı oluşturmuştur.

Literatürdeki çalışmalara bakıldığında eşcinsellik, nefret suçu ile ilgili farklı alanlarda araştırmaların yapıldığı yeni medya ve nefret söylemi konusunda yapılan çalışmaların azlığı ise dikkat çekmektedir. Yeni medya ve nefret söylemi konusunda cinsel yönelimli nefret söylemi üzerine derinlemesine mülakat yöntemi ile yürütülen çalışma literatür için ilk olma özeliği taşımaktadır.

Çalışma kapsamında cinsel yönelim azınlık grubu içinden kartopu örnekleme ile belirlenen 30 LGBTİ ile yeni medya ve nefret söylemi üzerine derinlemesine mülakat yöntemine bağlı olarak görüşülmüştür. Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemlerinin hangi söylemsel pratiklerle üretildiği ve yeni medyanın nefret söylemi üretiminin ve dolaşıma sokulmasını destekleyen özelliklerini belirlemek ve "Yeni Medya Ortamları" nda dolaşıma sokulan ve üretilen nefret söylemlerinin etkilerini ortaya koyabilmek amacıyla yapılandırılmamış 26 açık uçlu soru ile oluşturulan görüşme formu ile kartopu örnekleme ile oluşturulmuş, 30 LGBTİ ile derinlemesine mülakat yöntemi ile görüşülmüştür.

Bu kapsamda yürütülen araştırmanın sonuçlarını özetlemek gerekirse, cinsel yönelimi 19 gey, 5 biseksüel, 5 lezbiyen ve 1 interseks olmak üzere 23 erkek, 7

kadın ile 16 Şubat- 16 Nisan tarihleri arasında görüşülmüştür. Yaş dağılımları 18- 21 yaş 14 kişi, 22- 25 yaş 12 kişi, 26- 29 yaş 4 şeklinde olan katılımcılardan 3'ü 18 yaşında, 2' si 19 yaşında, 7' si 20 yaşında iken 2 katılımcı 21 yaşında, 3 katılımcı 22 yaşında, 4 katılımcı 23 yaşında, 3 katılımcı 24 yaşında, 2 katılımcı ise 25 yaşında, 2 katılımcı 26 yaşında, diğer iki katılımcılardan biri 27 ve diğeri ise 29 yaşındadır. Hukuk bölümünden 1 kişi, Moda ve Tekstil Tasarımdan 2 kişi, Beden Eğitimiinden 1 kişi, Çalışma Ekonomisi bölümünden 2 kişi, Mimarlıktan 1 kişi, Grafik ve Tasarım bölümünden 1 kişi, İşletmeden 2 kişi, Radyo, Televizyon ve Sinema bölümünden 2 kişi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım bölümünden 2 kişi katılırken en çok katılım Mühendislik fakültesinden olmuştur. 1 kişi inşaat, 1 kişi Elektrik, 2 kişi Jeoloji, 1 kişi Jeofizik 2 kişi makina mühendisliği bölümü olmak üzere 7 mühendis adayı ile görüşülmüştür. Katılımcılardan 2' si hazırlık sınıfında okurken, 8 katılımcı 1. Sınıf, 9 katılımcı 2. sınıf, 4 katılımcı 3. sınıf, 7 katılımcı ise 4. sınıfta okuduğunu belirtmiştir.

Görüşme sırasında katılımcılar, okudukları bölümleri ve sınıfları üzerinde konuşulan sorulara bağlı olarak, cinsel yönelimi aileleri tarafından tahmin edildiği dönemde ya da yakalandıklarında askeri lise ile eğitimlerine devam etmeleri ya da "erkek adam bu bölümü okur" söylemiyle cinsiyetçi ayrımların yapıldığı meslekleri seçmeleri konusunda baskı yapıldığını belirtmişlerdir. Görüşmeciler ayrıca cinsel yönelimlerine göre meslek seçenlerin ya da çalışanların ise daha rahat hayat sürdüreceklerini savunmuşlardır. Erkek eşcinsellerin modacı, sanatçı ya da kuaför olması toplum tarafından da eşcinsellere yakıştırılan meslekler olduğunu bu mesleği yapan eşcinsellerin diğer meslek gruplarına göre daha az problem yaşadıklarını belirtmişlerdir (Rumuz Haki ile 20 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

İçsel açılımı süresinde yeni medya ortamlarından faydalanan katılımcılar, cinsel yönelim kimliklerini yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan enformasyon kaynakları ile tamamlarken, yeni medyanın destekleyici yönünün yanında olumsuz yönleriyle de karşılaştıklarını belirterek, yeni medya kullanıcıları

tarafından cinsel yönelim kimliği ile ilgili yaratılan nefret söylemlerinin içsel açılım süreçlerini olumsuz yönde etkilediğini eklemişlerdir.

Dışsal açılım sürecinde, yeni medya ortamlarından aldıkları örnekler ve bilgiler ışığında dışsal açılımı gerçekleştiren, yeni medya ortamlarından beslendikelerini belirten katılımcılara ek olarak, yeni medya ortamlarında üretilen ve yayılan nefret söylemleri dolayısı ile dışsal açılımını yapmaktan kaçındıklarını, dışsal açılımıyla birlikte nefret söylemi ve buna bağlı olarak nefret suçuna maruz kalacaklarına yönelik korku taşıdıklarını belirtmişlerdir (Rumuz Beyaz ile 18 Şubat tarihinde yapılan görüşme).

"Aileniz ile cinsel yöneliminiz bilgisini paylaştınız mı?, Cinsel yönelim bilginizi paylaştıktan sonra ailenizi tepkisi ne oldu?, Dışlandığını ya da ayrımcılığa uğradığınızı hissediyor musunuz ya da hissettiniz mi?" sorusuna ise katılımcılardan 18' i anne, baba, abla, abi, kardeş, teyze, kuzen' den en az biri ile paylaştığını 12 kişi cinsel yönelim bilgisini paylaşmadığını belirtmiştir. Rumuz Turuncu, sadece teyzesi ve kuzenleri ile paylaştığını belirtmiştir. Ailesi paylaşan katılımcılardan Rumuz Gül Kuruşu, cinsel yönelim bilgisini paylaştıktan sonra ailesi tarafından reddedildiğini dışalandığını ve ayrımcılığa maruz aldığını, artık onlarla birlikte yaşamadığını belirtmiştir (4 Mart tarihinde yapılan görüşme).

Turkuvaz: "Ailemin tahmini üzerine paylaştım, fakat tepkileri ve baskılarından sonra cinsel yönelimimi inkar ederek "heteroseksüel" mış gibi yaşamını sürdürmeye çalışıyorum. Dışlanma ve yalnız kalma korkusuyla evlenmek zorunda kalsam bile biseksüel olduğumu paylaşmayacağım." şeklinde açıklama yapmıştır.

Zeytin Yeşili ise, ailesi ile biseksüel olduğu bilgisini paylaştıktan sonra, ailesinin bu konunun bir daha açılmadığını ve konuşulmamış gibi davrandıklarını belirtmiştir. Pembe, lezbiyen olduğunu açıkladıktan sonra ailesi tarafından hasta olarak görüldüğünü ve tedavi edilmesi gerektiğini düşündüklerini belirtmiş, daha sonra psikolog desteği ile ikna olan anne- babasının ev hapsi, telefon cezası gibi yaptırımlarda bulunduğunu eklemiştir. İnterseks katılımcı Bordo, interseks aileden

geldiği için ailesi ile bu bilgiyi paylaşmaktan çekinmemiş zorda olsa ailesinin kabul ettiğini ve destek çıktığını belirtmiştir.

Cinsel yönelim bilgisini paylaşan katılımcılardan 5'i ailelerin kabullenme süreçlerinin kolay olmadığını ama herhangi bir dışlanma ya da ayrımcılığa maruz kalmadıklarını belirtirken anne ve babası ile birlikte paylaşan katılımcıların oranı sadece annesi ile paylaşanlara göre oldukça düşüktür. Bu soruya bağlı olarak görüşme sırasında kadının evdeki rolü üzerinde sıklıkla durulmuştur. Bunun sebebini, toplumsal cinsiyet rollerine bağlı olarak kadına korumacı, duygusal aile içi iletişimi sağlayan, aileyi bir arada tutan ve fedakar olma rollerinin verilmesi erkeğe ise, ailenin geçimi sağlamak, kuralcı ve sert olma gibi toplumsal cinsiyet rollerinin yüklenmiş olması olarak açıklamak doğru olacaktır. Görüşülen LGBTİ bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine ve toplumsal normlara ne kadar karşı durdukları üzerinde dursalarda ailelerinin bu rollerle yetiştiklerini belirtmişlerdir. Erkeğin sert yapısına karşın annenin duygusal ve fedakarlığından dolayı katılımcıların cinsel yönelim bilgilerini sadece anneleri ile paylaşmaları toplumsal cinsiyet normlarından bir kısmını ortaya koymaktadır.

Cinsel yönelim bilgisini paylaşmayan katılımcıların ailelerinin özelliklerine bakıldığında kırsal kesimde yetişmiş ve kadın- erkek rollerinin daha keskin olduğu, erilliğin daha sert olduğu aileler olduğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal çevreniz ile cinsel yöneliminiz bilgisini paylaştınız mı, sonrasında ne oldu? Nefret söylemi ya da ayrımcı söylemlere maruz kaldınız mı? sorusuna bağlı olarak alınan cevaplar doğrultusunda katılımcılar ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kalmayacaklarını düşündükleri kişilerle paylaştıklarını buna rağmen paylaştıkları bazı kişiler tarafından ayrımcı ve nefret içeren söylemlere maruz kalarak arkadaşlıklarını bitirdiklerini, sosyal medya ortamlarında arkadaşlık listelerinden çıkarttıklarını belirtirken Turkuvaz ve Yeşil, ayrıca siber zorbalığa uğradıkları bilgisini de paylaşmışlardır.

Mor: "Sosyal çevremle cinsel yönelimimi paylaştığımda nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kaldım bunun doyumsuzluk ve ruhsal bir bozukluk olduğunu

söylediler. Ayrıca, erkek arkadaşım da cinsel ilişkiye girmediğim için böyle olduğumu düşünerek bana cinsel saldırıda bulundu."

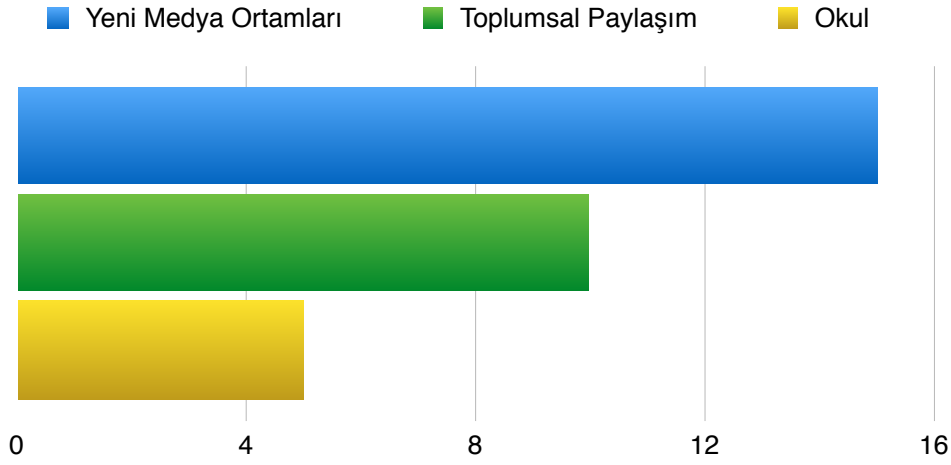
Katılımcılar, eğitim düzeyinin artmasına ve çevrenin sosyo- ekonomik özelliklerinin değişmesine bağlı olarak nefret söylemine mağduriyet sıklığının da değişiklik gösterdiğini belirtmişlerdir. İlk üniversitesini Kütahya' da okuyan Rumuz Haki, sosyo- ekonomik ve eğitim- kültür seviyesine bağlı olarak nefret söyleminin daha şiddetli olduğunu belirtirken, İstanbul' da okuduğu dönemde nefret söylemi ve ayrımcılığın daha düşük olduğunu belirtmiştir (Rumuz Haki ve Rumuz Kırmızı ile yapılan görüşme).

Cinsiyet rollerinin kıyafete, kozmetiğe, fiziksel duruşa, ses tonuna, jest- mimikler ve seçilen mesleğe bağlı olarak belirlendiğini göz önünde bulundurursak iletişim fakültesi öğrencileri okulda nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kalmadığını belirtirken mühendislik fakültesinde eğitim hayatını sürdüren katılımcıları nefret söylemi ve ayrımcılığa sıklıkla maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Kırmızı: " Liseyi Ankara TED Kolejinde okudum ve lise dönemlerinde üniversitede yaşadığım mağduriyeti yaşamadım ve bunun tamamen sosyo- ekonomik ve eğitim düzeyi ile doğru orantıda olduğunu düşünüyorum. Kocaelinde, özellikle de erilliğin baskın olduğu, erkek işi olarak görülen mühendislik fakültesinde fiziksel ve sözel olarak nefrete maruz kalıyorum."

Nefret söylemine maruz kaldıkları ortamları sıralayan katılımcıların oluşturdukları sıralamalar doğrultusunda oluşturulan sıralamaya göre nefret söylemine maruz kaldıkları ilk üç ortam belirlenmiştir.

Grafik 3.23. Katılımcıların Nefret Söylemine En Çok Maruz Kaldıkları İlk Üç Ortamın Sıralaması

Belirlenen ilk üç ortama göre ilk sırada yeni medya, ikinci sıra da toplumsal paylaşım alanları, son olarak okul yer almaktadır. Yapılan sıralamalar arasında en çok oluşturulan sıralamaların ortalaması olarak grafikleştirilen sıralamaya göre yeni medya ortamları ilk sırada yerini almıştır. Bu sorunun devamında sorulan sorudan alınan yanıtlar doğrultusunda günlük en az 3- 6 saat en fazla 12- 24 saat vaktini yeni medya ortamlarında geçirdiğini belirten katılımcılar yeni medya ortamlarını haber, iletişim, araştırma- eğitim ve eğlence için kullandıklarını belirtmişler ve buna bağlı olarak günlük yaşamlarının büyük bir kısmını yeni medya ortamlarında geçiren katılımcılar okul, aile, iş, toplumsal paylaşım alanları, geleneksel medya ve yeni medya ortamları arasından en çok yeni medya ortamlarında nefret söylemine maruz kaldığını belirtmişlerdir.

Bordo: "Nefret söylemine maruz kalmamak için sosyal medya diyeti diye birşey duydum ve onu kullanıyorum, bir gün sadece facebook, birgün sadece Whatsapp, bir gün sadece mesajlaşma ya da telefonda konuşma gibi bir program uygulayarak nefret söylemi ile karşılaşma olasılığımı en aza indirmeye çalışıyorum."

Yeni medya ortamlarında en çok ibne, yuvarlak, top, yumuşak, yumuş, değişik, karı gibi, kız gibi, sapık, sapkın, oğlan olmak üzere toplamda toplam 57 farklı söylemsel

dinamik ile nefret söylemine maruz kaldıklarını belirten katılımcılar. Cinsel yönelim türü olan "gey" kelimesi ise nefret söylemi üretmek, cinsel yönelim türü olan eşcinselliği aşağılamak ve ayrımcılık yaratmak için en çok kullanılan söylemler arasında yer almaktadır.

Toplumsal paylaşım alanlarında, okulda ve aile ortamında var olamadıklarını belirten katılımcılar yeni medya ortamlarında var olmaya çalıştıklarını ve yeni medya ortamlarını kullanan kişilerin kimliklerini gizlemek zorunda kaldıkları kişiler olduklarını belirterek yeni medya ortamlarının kullanıcılara sağladığı anonim olma, sanallık özelliği başta olmak üzere nefret söylemi üretimi konusunda kullanıcıları cesaretlendirdiğini, yayılım özelliği ile dolaşıma sokulan nefret söylemi içeren paylaşımların, nefreti kısa zamanda geniş kitlelere ulaştırdığını, kullanıcı türevli içerik üretimi özelliği ile tekrar tekrar nefret söylemi üretimini desteklediğini belirtmişlerdir.

Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemleri katılımcıların içsel açılım ve dışsal açılım süreçlerinde olumsuz etkilemiş devam eden süreçte sosyal medya hesaplarını kapatmanın dışında depresyon ve intihara sürükleyecek kadar günlük yaşantılarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Mor: "Nefret söylemine maruz kaldığım için facebook hesabımı kapatmak zorunda kaldım"

Menekşe Moru: "Dersane arkadaşlarım tarafından sohbet etmek için oluşturulmuş Whatsapp grubunda üretilen homofobik ve nefret içerikli söylemlerden dolayı ayrıldım."

Yeni medya ortamlarının sahip olduğu özellikler ile nefret söylemi üretimini artıran ve kolaylaştıran özelliklerinden dolayı tüm ortamlarda nefret söyleminin üretildiğini ve dolaşıma sokulduğunu belirten katılımcılar, görüşmeler sırasında Whatsapp, Vine, Periscope, Hornet, İnci Sözlük, Ekşi Sözlük dahil tüm ortamlarda nefret söyleminin dolaşıma sokulduğunu belirtmiş ve en çok nefret söyleminin dolaşıma sokulduğu üç yeni medya ortamını ise "Facebook, Twitter ve YouTube"

olarak sıralamıştır. Görüşme sırasında yeni medya ortamlarında nefret söylemini daha çok üretildiği ve yaygın olduğu konuşulurken, nefret suçuna da teşvik ettiği ve trans ve kadın cinayetlerini artırdığı eşcinsel erkeklere karşı ise şiddeti ve tehditi artırdığı üzerinde durulmuştur.

Yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemleri yeni medyadan değil kullanıcılarından kaynaklanan ortaya ve ciddi problemlere yol açabilecek yeni medya da etik sorundur. Dijital medya okur yazarlığı ile birlikte temel eğitim çağından itibaren toplumsal cinsiyet ve eleştirel medya okur yazarlığı derslerinin de ne kadar gerekli ve ciddi bir eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır.

Görüşmeler sırasında kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinden sıklıkla bahsedilmiştir. Feminin görünen erkeklerin, maskülen görünen kadınlara göre daha çok ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kaldıkları vurgulanmıştır. Buna bağlı olarak da ayrıca, erkek eşcinsellerin daha sempatik ve iletişime açık olduğu gözlenmiştir. Kadın eşcinsellerin cinsel obje ve fantezi olarak görülmesi sonucu, erkek eşcinsellerin, kadın eşcinsellere göre daha fazla şiddete ve nefret söylemine maruz kalmasına bağlı olarak toplumda erkek eşcinsellere yönelik oluşturulmuş homofobiyi yenmek için iletişimi güçlü tutmaya çalıştıkları söylenebilir.

Yapılan görüşmelerde toplumsal cinsiyetin, bireylerin yaşadığı toplumun kültürel özelliklerinin sonucu olduğu ve öğrenim durumu, sosyo- ekonomik durumu ile doğrudan ilişkili olduğu sonucuna da varılmıştır. Görüşmeler sırasında sıklıkla homofobinin ve tüm nefret söylemi türlerinin eğitim seviyesinin ve okuma alışkanlığını düşüklüğü ile ataerkil yapı ile temelleri atılan kalıp yargılar ile bağlantılı olduğu üzerinde durulmuştur.

Toplumsal paylaşım alanları, okul, iş, sosyal çevre, aile ve yeni medya ortamları başta olmak üzere tüm alanlarda nefret söyleminin varlığından bahsetmenin yanlış olmayacağı, sadece şiddetin boyutlarının değiştiği ve yeni medya ortamlarında nefret söylemin katlanarak daha da kuvvetli olduğu üzerinde konuşulmuştur.

Türk toplumunda kadının evinde oturan, çocuğuna bakan, erkeğin ise "babalık görevini" (para kazanmak, ailenin maddi olarak ihtiyaçlarını sağlamak) yerine getiren biri alması, kadınların çocuklarına bu kültürü aktararak devam ettirdiği ifade edilen başka bir konu olmuştur. Kadının toplumsal cinsiyet konusundaki eğitimin yetersiz olduğu ve bu bilgisizliğin aynı kişiler, eşleri ve yetiştirdikleri çocuklar tarafından yeni medya ortamlarına taşınarak nefret söylemi üretiminde buldukları ve nefret söylemine bağlı olarak dijital medya okur yazarlığıda sıklıkla konuşulan başka bir tema olmuştur.

Görüşmeler sırasında, kadın ve erkeğin belirli roller çerçevesinde toplum içinde yaşamını sürdürdüğü ve toplum tarafından verilen rollerin dışında yaşayan herkesin toplum tarafından dışlandığı, ayrımcılığa ve nefret söylemine maruz kaldığı üzerine durulmuştur. Katılımcılar, sıklıkla, cinsel yöneliminden dolayı ailesinden, sosyal çevresinden ya da iş yerinden cinsel yönelim kimliğini gizlemek zorunda olmanın bile nefret söyleminin varlığını ortaya koymada yeterli olacağından bahsetmişlerdir. Kadınların ise evi ve çocukları ile ilgilenmesi, namuslu olması, erkeğin renkli giyinmemesi, jest ve mimiklerinin daha kaba ve sert olması gerektiği, yine kadının ve erkeğin toplum tarafından belirlenen ahlak kuralları çerçevesinde yaşaması toplumun biçtiği cinsiyet rolü olarak tanımlanmıştır.

Bu çalışmada, nefret söyleminin konuşuluyor olmanın bile nefret söylemi gerçeğini ortaya koymaktadır şeklinde görüşlerini bildiren katılımcılar. Heteroseksüel cinsel yönelimin konuşulmuyorken homoseksüelliğin konuşulmasının da nefret söylemi olduğunu belirtmişlerdir.

Geleneksel medyada RTÜK kontrolünün olması ile nefret söyleminde bulunamayan profesyoneller, kişi veya kurumlar yeni medya ortamlarında etik filtrelemenin, cezai yaptırımların ve sansürün eksikliğinden faydalanarak nefret söylemi üretiminde bulunmaktadır. Geleneksel medya ortamlarında kişi ve kurumlar dışında içeriğin üretilmemesi, insan etkileşiminin olmamasına bağlı olarak kullanıcı türevli içerik üretilmemekte bunun dışında kişi veya kurumlar tarafından haberler, diziler, programlar, reklamlar aracılığı ile ayrımcı ve nefret söylemi içeren içerikler

üretilmektedir. "Dizilerde eşcinselliğin "şey" yada "farklılık" olarak tanımlanması, reklam dilinde "adam gibi", "kız gibi" söylemlerinin yer alması da ayrımcılığı yaratan ve cinsel yönelim temelli nefret söylemini desteklemektedir. Geleneksel medya ile günlük yaşantımıza giren ayrımcılık ve nefret söylemi içeren içerikler, yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulmasını içselleştirmektedir.

Görüşmeler sırasında, her türlü tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlüğün dışı vurumu için kullanılan cinsel yönelim türü olan "ibne" kelimesinin kullanılmasından sıklıkla bahsedilmiş ve "ibne" nin sıklıkla kullanılması cinsel yönelim temelli nefret söyleminin içselleştirildiği ve yeni medya ortamlarında cinsel yönelim temelli nefret söyleminin daha yaygın olduğundan sık sık bahsedilmiştir.

Yeni medya kullanıcılarının, "kötü kullanım pratikleri ile oluşturdukları içerikler" dijital medya okur yazarlığı eğitiminin olmaması, yeni medya ve etik konusundaki eksiklikler yeni medyanın sanallık, kullanıcı türevli içerik üretimi, dijitallik, multimedya biçimselliği, hipermetinsellik ve etkileşimsellik özelliği ile birleşince nefret söylemi üretimini ve yayılması kolaylaştırmakta, tekrar tekrar dolaşıma sokulması kaçınılmaz kılmaktadır.

Yeni medya ortamlarında nefret söylemi üretiminin daha kolay ve yaygın olduğu varsayımından yola çıkılarak, ortaya koyulan diğer alt varsayımlar bu bağlamda ele alınmış ve alt varsayımlar temel varsayımı destekleyici nitelikte sonuçlar ortaya çıkartmıştır. Bu sonuçlar bazı somut öneriler ortaya koymaktadır;

- Yeni medya ortamlarında üretilen ve dolaşıma sokulan nefret söylemi ve/ veya nefret söylemlerinin kaynağının çevrim dışı dünyada kötü kullanım pratikleri olduğu bilinmelidir. Yeni medya ortamları kendi kendine değil, bilinçsiz kullanıcıların içerik üretimini kolaylaştırmakta ve yaygınlaştırmaktadır.
- Yeni medya fenomenleri (profesyonelleri) tarafından nefret söylemi konusuna farkındalık yaratılmalıdır.
- Yeni medya kullanıcıları olumlu içerik üretimi konusunda teşvik edilmelidir.

- Yeni medyada nefret söylemi ile ilgili caydırıcı hukuksal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Türkiye' de siber suç bağlamında düzenlemeler getirilmeli, ifade özgürlüğü ve nefret söylemi ikilemi açıklığa kavuşturulmalıdır.
- Yeni medyada nefret söylemi izlenmeli ve dönemlik raporlar çıkartılmalıdır.

Bu araştırma sonucunda varılan sonuçlar dijital medya okur yazarlığı ve eleştirel medya okuryazarlığının gereğini ve desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Dijital medya okuryazarlığı ve eleştirel medya okuryazarlığı sadece temel eğitim çağında değil, yetişkinlerinde alması gereken bir eğitim olduğuna dikkat çekmektedir. Yeni medya kullanım pratiklerinden ve etik kodlarından eksikliğinden kaynaklı olarak nefret söylemi üretimini artıran ve kolaylaştıran özelliği olduğu ortaya konulmuştur. Kötü kullan pratiklerinin önüne geçmek için dijital medya okur yazarlığı eğitiminin gerekliliği ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Ağlan, C. ve Şensever, L (2010) Ulusal Basında Nefret Suçları: 10 Yılda 10 Örnek, Sosyal Değişim Derneği, İstanbul: Yön Matbaa

Akar, E. (2011) Sosyal Medya Pazarlaması Sosyal Web’ te Pazarlama Stratejileri, Ankara: Efil Yayınları

Ataman, H. (2009). LGBTT Hakları İnsan Haklarıdır, Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını.

Ataman, H. (2012) “Nefret Suçlarını Farklı Yaklaşımlar Çerçevesinde Ele Almak: Etik, Sosyo-Politik ve Bir İnsan Hakları Problemi Olarak Nefret Suçları”, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları, Derleyen: Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Aygül, E. (2013) Yeni Medyada Nefret Söyleminin Üretimi: Bir Toplumsal Paylaşım Ağı olarak Facebook Örneği, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Aydede, C. (2006) Sanal Ortam Günlükleriyle Blog Çağı, İstanbul: Hayat Yayınları

Aydoğan, F., Akyüz, A. (2010) İkinci Medya Çağında İnternet (2010) İstanbul: Alfa Yayınları

Atalay, H. (2009) Psikiyatride Stigma, Psikeart Dergisi, Nisan- Mart Sayı:2

Aziz, A. (2011) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Ankara: Nobel Yayıncılık

Akpınar, A. (2014) Cinsiyet Kimliği veya Cinsel Yönelim Temelli Ayrımcılık ve Damgalama, Türkiye Biyoetik Dergisi Vol. 1, No:3, 149- 153

Almador, R. C. (2002) İfade, Medya ve Etik İfade Özgürlüğünün Sınırları, 1.Baskı, Çeviren:S.Nihat Şad, Ankara: Phoenix Yayınevi

Açıkgöz, E. ve Alp, H. (2014) "Biz de insanız yavrum ya!" Nefret Suçları: Vakalar, Tanıklar, İstanbul: İletişim Yayınları

Babür Tosun, N, ve Levi, E. (2010) Marka Topluluğu Yaklaşımında Sosyal Medya Kullanımı, İkinci Medya Çağında İnternet içinde, Editörler: Filiz Aydoğan ve Aysen Akyüz, İstanbul: Alfa Yayınları

Baird, V., (2004), Cinsel Çeşitlilik: Yönelimler Politikalar, Haklar ve İhlaller, Antikapitalist Hareketler İçin Kılavuzlar 8, Metis Yayınları.

Barış, Fidaner, I. (2010) Yeni Medya ve Nefret Söylemi içinde Derleyen: Tuğrul Çomu, İstanbul: Kalkedon Yayınları

Baş, T., Usta, Y., Uyar, E. Ö. (2008) Derinlemesine Görüşme, Nitel Araştırma Yöntemleri içinde Türker Baş ve Ulun Akturan, Ankara: Seçkin yayıncılık

Başar, K., Nil, M. Ş. ve Kaptan, S. (2010). Eşcinsellikle ilgili yaygın yanlışlar, bilimsel doğrular, Anti Homofobi - 2 içinde (ss.68-75) Ankara: Basımevi

Bayraktutan Sütcü, G. (2010) Blog Ortamı ve Türkiye’de Blogosferdeki Akademik Entellektüeller Örneği Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara: Ankara Üniversitesi

Bayraktutan Sütcü, G. (2010) Dijital Oyunlarda Cinsiyetçilik, Yeni Medya ve Nefret Söylemi içinde Editör: Tuğrul Çomu, İstanbul: Kalkedon Yayınları

Beydoğan, A. (2003) Türk Hukukunda Siyasi İfade Hürriyeti, Liberal Düşünce topluluğu, Ankara: Cantekin Matbaası

Birsen, H. (2013) Değişim Aracı Olarak Yeni Medya M.C. Öztürk içinde, Dijital İletişim ve Yeni Medya, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Binark, M. (2007) Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorunlar ve Yöntem Sorunu, M.Binark içinden Yeni Medya Çalışmaları, Ankara: Dipnot

Binark, M., Bayraktutan, G., Buçakcı, F. (2009) Dijital Oyun Rehberi ve Oyun Tasarım Türler ve Oyuncu içinde Türkiye’de İnternet Kafelerde Dijital Oyuncular

Binark, M., Bayraktutan Sütçü, G., Fidaner, Barış, I. (2009) Yeni Medya Okuryazarlığı Neden Gerekli?, Dijital Oyun Tasarımı ve Türleri içinde Derleyenler: Binark, M., Bayraktutan Sütçü, G., Fidaner, Barış, I., İstanbul: Kalkedon

Binark, M. (2010) Nefret Söyleminin Yeni Medya Ortamında Dolaşıma Girmesi ve Türetilmesi, Yeni Medya ve Nefret Söylemi içinde Derleyen: Tuğrul Çomu, İstanbul : Kalkedon Yayınları

Binark, M. ve Löker, K. (2011) Sivil Toplum Örgütleri İçin Bilişim İçin Bilişim Rehberi, Ankara: STGM Yayınları

Binark, M. ve Bayraktutan, G. (2013) Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik, İstanbul: Kalkedon

Binark, M. (2014) Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Derleyen: Mutlu Binark, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Böke, K. (2009) Örnekleme, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde Editör: Kaan Böke, İstanbul: Alfa

Cevizci, A. (2005) Paradigma Felsefe Sözlüğü, Cinsellik Ahlakı, İstanbul: Paradigma Yayınları

Cüceloğlu, D. (2003) İnsan ve Davranışı, İstanbul: Remzi Kitabevi

Çabuk, D. ve Cansayar, S (2010) Tıp ve Homofobi, Anti Homofobi- 2 içinde (85- 90) Ankara: Ayrıntı Basımevi

Çayır, K. (2012) Gruplar Arası İlişkiler Bağlamında Ayrımcılık, Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar içinde Derleyenler: Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Çelenk, S. (2010) Ayrımcılık ve Medya, Televizyon Haberciliğinde Etik içinde Derleyen: Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel, Ankara: Fersa Matbaacılık

Çelik, E. (2013) Nefret Söylemi İfade Özgürlüğünün Neresinde?, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, s. 205- 240

Çetin, F. (2012) Yargı Söylemi ya da Hukukun Hakikati, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları, Derleyen: Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Çomu, T. (2012) Video Paylaşım Sitelerinde Nefret Söylemi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Çuhadar, D ve Çam, O. (2011) Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylerde Damgalama Süreci ve İçselleştirilmiş Damgalama, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal of Psychiatric Nursing 2011; 2 (3):136-140

Çiğdem Kağıtçıbaşı (1985). İnsan ve İnsanlar, İstanbul: Evrim Yayınları

Dağtaş, E. ve Derelioğlu, G. (1999) Geleneksel Yayıncılığa Alternatif Bir Medya Modeli Olarak İnternet Yayıncılığının Konumu ve Önemi, Ankara : Kültür ve İletişim: Sayı- 2, Yazı- 63-100

Demir, O. (2009) Nitel Araştırma Yöntemleri, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri içinde Editör: Kaan Böke, İstanbul: Alfa

Descartes, R. (1972) Ruhun İhtirasları, Çeviri: Mehmet Karasan, Ankara: Milli Eğitim Basın Evi Yayınları

Durna, T. ve Kubilay, Ç. (2010) “Söylem Kuramları ve Eleştirel Söylem Çözümlenmeleri”, Medyadan Söylemler (Der.) Tezcan Durna, İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık

Dirini, İ. (2010) Okur Yorumlarıyla Yeniden Üretilen Nefret Söylemi, Yeni Medyada Nefret Söylemi içinde Editör: Tuğrul Çomu İstanbul : Kalkedon

Doğu, B. (2010) Sanal nefret Pratikleri: İnternet' te Nefret Söylemi ve Karşı Örgütlenmeler, Yeni Medya ve Nefret Söylemi içinde Derleyen: Tuğrul Çomu, İstanbul: Kalkedon Yayınları

Dökmen, Yaşın, Z. (2012) Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, İstanbul: Remzi Kitabevi

Erdoğan, İ., ve Alemdar, K. (2010) Öteki Kuram, Ankara: Erk Yayınları

Freud, S. (2004) Cinsiyet Üzerine, Çeviri: A.Avni Öneş, İstanbul: Say Yayınları.

Freud, S. (2006) Cinsellik Üzerine, Çeviri: Emre Kapkın, İstanbul: Payel.

Foucault, M. (1987) Söylem Düzeni, Çeviren : T. Ilgaz, İstanbul: Hil Yayınları

Geray, H. (2014) Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş, Kocaeli: Umuttepe Yayınları

Giddens, A. (2008). Sosyoloji, İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Gordon, M. (1999) Sosyoloji Terimler Sözlüğü, Çeviren.: Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Goffman, E. (1963) Stigma: Notes on the Management of Spoiled Identity, Harmondworth, Middlesex: Penguin Books.

Gölcüklü, F. ve Gözübüyük, A. Ş. (1996) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması, Ankara: Turhan Kitabevi

Göregenli, M. (2003). “Bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak homofobi ve homofobik şakalar”, Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu, Mayıs. Ankara: Ayrıntı Basımevi. (ss.171- 175).

Göregenli, M. (2012) Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık, Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar içinde Derleyenler: Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

- Gökçen, A. (2001) Halkı Kin ve Düşmanlığa Açıkça Tahrik Cürmü (TKC m. 312/2), Liberal Düşünce Topluluğu, Ankara: Pano Ofset
- Gürses, İ.. (2005). Önyargının Nedenleri. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi. 14(1): 143– 161.
- Gürel, E. ve Yakın, M. (2007), “Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür”, Selçuk İletişim Dergisi, 203-219 [Http://www.selcuk.edu.tr/iletisim/birim/web/sayfa/ayrinti/3746/tr](http://www.selcuk.edu.tr/iletisim/birim/web/sayfa/ayrinti/3746/tr) Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 12.01.2015
- Harlak, H.. (1998). Önyargılar. Psikososyal Bir İnceleme. Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Harlak, H. (2000). Önyargılar, Ankara: Sistem Yayıncılık.
- Hume, D. (1997) İnsan Doğası Üzerine Bir İnceleme, Çeviri: Aziz Yıldırım, İstanbul: İdea Yayınları
- Irak, D. ve Yazıcıoğlu, O. (2012) Türkiye ve Sosyal Medya, İstanbul : Okuyan Us Yayınları
- İslamoğlu, H. (2009) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, İstanbul :Beta
- İnceoğlu, Y. (2012) Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: “Ya sev ya terk et ya da...” , Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları Derleyen: Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- İnceoğlu, Y. ve Çomak, A. N. (2009) Metin Çözümlenmeleri, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Karan, U. (2012) Nefret İçerikli İfadeler, İfade Özgürlüğü ve Uluslararası Hukuk, Derleyen: Yasemin İnceoğlu, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Kahraman, M. (2013) Sosyal Medya 101 2.0 İstanbul: Mediacat

KaosGL (2012) Nefret Suçları Kimin Sorunu?, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları içinde Derleyen Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

KaosGL (2013) Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılığına Karşı Hukuk El Kitabı, Ankara: Ayrıntı Basımevi

Kocabaşoğlu, N. ve Aliustaoğlu, S. (2003). “Stigmatizasyon”, Yeni Symposium, Cilt: 41, Sayı: 4, 190-192.

Kolukırcık, S. ve Çağlayan, S. (2003). Kentsel Doku ve Travestiler Toplumsal Uzlaşma Arayışında İzmir Örneği, Kaos GL, Geylerin ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu içinde (115-129). Ankara: Kaos GL Kitapları.

Köker, E. ve Doğanay, Ü. (2010) Irkçı değilim ama... Yazılı Basında ve Medyada Irkçı- Ayrımcı Söylemler, Ankara: İHOP Yayınları (İnsan Hakları Ortak Platformu)

Kuşay, Y. (2010) Sosyal Medyanın Gücü ve Uygulama Örnekleri, İkinci Medya Çağında İnternet içinde Editörler: Filiz Aydoğan ve Ayşen Akyüz, İstanbul: Alfa Yayınları

Kuyucu, M. (2014) Televizyon ve Sosyal Medya, Dijital İletişim Bildiriler Kitabı içinde İstanbul: İskenderiye Kitap

Küçük, A. (2003) İfade Hürriyetinin Unsurları, Liberal Düşünce Topluluğu, Ankara: Cantekin Matbaası

Kürkçü, E. (2010) Patriyarkal Kapitalizme Karşı Omuz Omuza, Anti Homofobi- 2 içinde (157- 162) Ankara: Ayrıntı Basımevi

Küçükkaraca, N. (2003). Eşcinsellik, Farklılık ve Toplumsal Barış, Lezbiyen ve Geylerin Sorunları içinde (ss. 16 – 18). Kaos GL Sempozyumu, Ankara.

Lindbom, T.. (1997). Başaklar ve Ayrık Otları Modernliğin Sahte Kutsalları. Çeviren: Ömer Baldık İstanbul: İnsan Yayınları.

Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.: Osman Akınhay / Derya Kömürcü), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Mutlu, E. (2004) İletişim Sözlüğü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları

Oran, B. (2012) Maksimum Rezillik: Nefret Suçu ve Nefret Suçunun Önkoşulu: Nefret Söylemi, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları içinde Editör: Yasemin İnceoğlu

Özmen, E. (2007) Stigma. Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumlar ve Damgalama, İzmir: Meta Basım Matbaası

Öztük, M.C. (2014) Sosyal Medyada Kurumsal Sosyal Sorumluluk İletişimi, Yeni Medya Araştırmaları Kavramlar, Uygulamalar, Tartışmalar içinde Editör : İdil Sayımer İstanbul: Literatürk Yayınları

Paker, M. (2012) Psikolojik açıdan Önyargı ve Ayrımcılık, Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar içinde Derleyenler: Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Peltekoğlu, F. (2012) Sosyal Medya Sosyal Değişim, T. Kara ve E.Özgen içinden Sosyal Medya Akademi, İstanbul: Beta

Pembe Hayat ve KaosGL (2014) Medyada LGBTİ' lere Yönelik Nefret Söylemi, Ankara: Ostim Yayınları

Savran Acar, G. (2004) Beden Emek Tarih Diyalektik Bir Feminizm İçin, İstanbul:Kanat Yayınları.

Sayımer, İ. (2008) Sanal Ortamda Halkla İlişkiler, İstanbul: Beta

Segal, L., (1992), Ağır Çekim: Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler, Ayrıntı Yayınları.

Sert, Yılmaz, N. (2014) Yeni Medyada Aktivist Hareketler Örnek İnceleme: Türkiye' de LGBTT Aktivizmi, Yeni Medya Araştırmaları Kavramlar, Uygulamalar, Tartışmalar içinde, Editör: İdil Sayımer, İstanbul: Literatürk Yayınları

Sancar, S., Erkeklik: İmkansız İktidar – Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler, Metis Yayınları, İstanbul, 2009.

Savcı, İ. (1999). “Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C. 54, Sayı: 1.

Sosyal Değişim Derneği (2012) Nefret Suçları ve Nefret Söylemi İzleme Rehberi, Editör: Levent Şensever, İstanbul: Net Kırtasiye

Soygür H, Özalp E. Kitle İletişim Araçları, Ruhsal Hastalıklar ve Damgalama, içinde Derleyen: Oryal Taşkın, Stigma Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumlar ve Damgalama. İzmir: Meta Yayınları; 2007. s.241-252.

Soygur, H. ve Özalp, E. (2005) Şizofreni ve Damgalama Sorunu. Türkiye Klinikleri 2005;1:74-80.

Somay, B.(2012) Ayırarak Birleştirmek Mümkün müdür?, Ayrımcılık Çok Boyutlu Yaklaşımlar içinde Derleyenler: Kenan Çayır ve Müge Ayan Ceyhan, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Sönmez, B. (2013) Sosyal Medya ve Orta Öğretim Öğretmenlerinin Facebook Kullanım Alışkanlıkları, Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi

Sözen, Ş. (2009). Kişilerin Cinsel Yönelimleri Sebebiyle Yaşadıkları Şiddet ve Adli Tıbbi Süreçte Karşılaştıkları Zorluklar. Nefret söylemi ve suçları içinde (ss. 64-65). IV. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara.

Sözen, E. (1999), Söylem, Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite, İstanbul: Paradigma Yayınları.

Şevik, E. İnal, U. Yılmaz, İ. (2014) Teknolojinin Tüketici Davranışı Üzerindeki Etkisi: Forum Donanım Örneği, Dijital İletişim Etkisi Bildiriler Kitabı içinde, Editör: Can Bilgili, İstanbul: İskenderiye Kitap

Talimciler, A. (2012) Ötekine Yönelik Nefretin Fark Edilmediği ya da Kanıksandığı Alan: Türkiyede Futbol Medyası, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Suçları içinde Derleyen: Yasemin İnceoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları

Tezcan, D., Erdem, M. R., Sancakdar, O. ve Önok, R. M. (2006) İnsan Hakları El Kitabı, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Tezcan, M. (1974) Türkler Üzerine Stereotipler ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme, Ankara: Akara Üniversitesi Basımevi

Toprak, A., Yıldırım, A., Aygül, E., Binark, M., Börekçi, S. ve Çomu, T. (2014) Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: "görülüyorum öyleyse varım!" İstanbul: Kalkedon Yayınları

Turan, A. E. (2014) Yeni Medya Ortamları ile Dönüşen İzleyicinin Elektronik Sözlük ve Talk Show Ara Kesitinde İzlenmesi, Yeni Medya Araştırmaları Kavramlar, Uygulamalar, Tartışmalar içinde Editör: İdil Sayımer, İstanbul Literatürk Yayınları

Tuzer, V. (2003). Eşcinsellik, Travestilik, Transseksüellik. Kaos GL, Geylerin ve Lezbiyenlerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu içinde (7-11). Ankara: Kaos GL Kitapları.

Türk, H. B. (2008) "Eril Tahakkümü Yeniden Düşünmek: Erkeklik Çalışmaları İçin Bir İmkân Olarak Pierre Bourdieu", Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı 112, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 119- 146

Trager, R.ve Dickerson, D. L. (2003) 21.Yüzyıl'da İfade Hürriyeti, Çeviren A.Nuri Yurdusev, Liberal Düşünce Topluluğu, Avrupa Komisyonu, Ankara: Cantekin Matbaası

Uzunoğlu, E., Onat, F., Ali Kılıç, Ö., Yeygel, S. (2009) İnternet Çağında Kurumsal İletişim, İstanbul: Say yayınları

Üçok, A. (1999) “Şizofreni: Damga, Mitler ve Gerçekler”, Psikiyatri Dünyası, 3:67-71.

Yanıkaya, B. (2009) “Gündelik Hayatın Suretinde: Öteki Korkusu, Görsel Şiddet”, (Haz.) Barış Çoban, Medya Milliyetçilik Şiddet, İstanbul: Su Yayınları, 11-27.

Van Dijk (2010) Söylem ve İktidar, Çeviren: Pınar Uygun, Nefret Suçları ve Nefret Söylemi içinde Editörler: Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, İstanbul: Yeni Beyoğlu Matbaası s.10- 41

Yıldırım, E., Bayraktaroğlu, S., Coşkun, R., ve Altunışık, R. (2001) Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Ders Notları, Sakarya: Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yüksel, Ş. (2010) Eşcinsellik, Sosyal Dışlanma ve Ruh Sağlığı Sorunlarına Yaklaşım, Anti Homofobi- 2 içinde (79- 85) Ankara: Ayrıntı Basımevi

Weber, A. (2009) Nefret Söylemi El Kitabı, Çeviren: Metin Çulhaloğlu, Avrupa Konseyi Yayınları

İNTERNET KAYNAKLARI

Arun, Ö. ve Pamuk, D. (2014) Kurumsal Bakım Sektöründe Ageism: Yaşlı Bakım Personelinin Yaşlanma ve Yaşlılığa İlişkin Ayrımcı Tutumlarının Nedenleri ve Müdahale Önerileri, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi, Mediterranean Journal of Humanities Cilt IV Sayı: 2, s. 19-33 <http://mjh.akdeniz.edu.tr/tr>, Erişim Tarihi: 22.03.2015

AIHS İfade Özgürlüğü, http://www.yargitay.gov.tr/abproje/belge/temelbelge/AIHS_Tr_A6format.pdf Erişim Tarihi: 22.01.2015

Bayburtlu, B.(2009) Sosyal Medya Nedir, <http://www.burak.com/2009/06/23/sosyalmedyanedir/> Adresinden Alındı, Erişim Tarihi: 20.12.2014

Balcı, A. (1989) “Örgütlerde Personel Seçimi”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:22 Sayı :1 http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=40&sayi_id=511 Erişim Tarihi: 09.03.2015

Binark, M ve Çomu, T. (2012) “Sosyal Medyanın Nefret Söylemi İçin Kullanılması İfade Özgürlüğü Değildir!”, <https://yenimedya.wordpress.com/2012/01/20/sosyal-medyanin-nefret-soylemi-icin-kullanilmasi-ifade-ozgurlugu-degildir/> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 17.02.2015

Boyle, K. (2010) Nefret Söyleminin Kontrolü: Uluslararası Standartlar Türkiye' den Neler İstiyor?, Nefret Suçu ve Nefret Söylemleri içinde Editörler: Editörler: Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları <http://nefretsoylemi.org> Adresinden alındı. Erişim Tarihi: 27.11.2014

Çayır, K. (2010) Ayrımcılığın Sosyolojisi ve Türkiye Toplumunu, Nefret Suçu ve Nefret Söylemleri içinde Editörler: Editörler: Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları <http://nefretsoylemi.org> Adresinden alındı. Erişim Tarihi: 27.11.2014

Dailymotion, <http://www.dailymotion.com/tr/about>, Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 08.03.2015

Epik, S. (2014) LGBT' ye Eklenen İ, <http://www.timeoutistanbul.com/lgbti/makale/3366/İnterseks-LGBTye-eklenen-İ>, Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 12.02.2015

Göregenli, M. (2009) Nefret Suçları Kimin Sorunu?, <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=3425> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 01.02.2015

Homofobi Nedir? http://www.istanbul-lgbtt.org/lgbtt/haber_detay.asp?haberID=118 Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 01.02.2015

Instagram nedir? (2010) <https://instagram.com/about/us/> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 10.04.2015

İnci Sözlük, <http://www.incisozluk.com.tr/?sa=yaritim&sa2=hakkinda>, Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 08.03.2015

İTÜ Sözlük, <https://tr.instela.com> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 08.03.2015

Kaboğlu, İ. Ö. (1999) İfade Özgürlüğünün Siyasî Partilerce Kullanımının Sınırları, Anayasa Yargısı Dergisi, Cilt: 16 s.71- 92 Ankara: AYM Yayınları <http://www.anayasa.gov.tr/Yayinlar/KatalogArama/> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 14.04. 2015

KaosGL ve Pembe Hayat (2014) Medyada LGBTİ' lere Yönelik Nefret Söylem, Yayınlanma Tarihi: 08.06.2014, <http://www.kaosglidernegi.org/resim/yayin/dl/medyadalgbt.pdf> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 25.12.2014

Karan, U. (2010) Nefret Suçları ve Nefret söyleminin Türkiye Yasalarında Karşılığı, Nefret Suçları ve Nefret Söylemi içinde Editörler: Ayşe Çavdar ve Aylin B. Yıldırım, İstanbul: Uluslararası Hrant Dink Vakfı Yayınları <http://nefretsoylemi.org> Adresinden alındı. Erişim Tarihi: 27.11.2014

Karaköse, N. (2014) Nefret Söylemi ve Medyadaki Yasımları, <http://www.nefretsoylemi.org/detay.asp?id=57&bolum=makale> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 18.02.2015

Lorber, J. (1994) *Paradoxes Of Gender*, London:Yale University Press, <http://bookzz.org/s/?q=Lorber%2C+J.+%281994%29+Paradoxes+Of+Gender&t=0> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 22.03.2015

Mayfield, A. (2008) What is Social Media? <http://www.icrossing.com/sites/default/files/what-is-social-media-uk.pdf> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 27.10.2014

Öztürk, P. ve Kırdap, Y. (2011) “Lezbiyenlerde İçselleştirilmiş Homofobi Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi”, *Türk Psikolojileri Yazısı*, Aralık: 2011 (24-35) <http://www.turkpsikolojiyazilari.com/PDF/TPY/28/03.pdf> Erişim Tarihi:

Parrott, D. J., & Zeichner, A. (2005). Effects of Sexual Prejudice and Anger on Physical Aggression Toward Gay and Heterosexual Men. *Psychology of Men & Masculinity*, 6(1), 3-17 <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=buy.optionToBuy&id=2005-00347-001> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 25.10.2014

Periscope (2015) <https://www.periscope.tv/about>, Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 24.03.2015

Plummer, D. C. (2000) The quest for modern manhood: masculine stereotypes, peer culture and the social significance of homophobia, *JADO*: 2000 0370 6.06e/W (Aug 31 2000), <http://xyonline.net/sites/default/files/questformanhood.pdf>, Erişim Tarihi: 09.01.2015

Seçgin, F., ve Tural, A. (2011). “Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”, *e-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 1C0452, 6, (4), 2446-2458. http://www.newwsa.com/download/gecici_makale_dosyalari/NWSA-4475-1-7.pdf Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 14.04.2015

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, tbmm.gov.tr (2011) http://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf, Erişim Tarihi: 15.04.2015

Türk Ceza Kanunu, resmigazete.gov.tr (2004) <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2004/10/20041012.htm>, Erişim Tarihi: 15.04.2015

Uludağ Sözlük, <http://www.uludagsozluk.com/hakkinda/>, Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 08.03.2015

tdk.gov.tr, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.55322c6fe96fc6.03496538, Erişim Tarihi: 02.02.2015

Uçkan, Ö. (2013) Nefreti Filtrelemek, <https://yenimedya.wordpress.com/?s=nefret+söylemi> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 16.04. 2015

Yaman, U. (2012) "Nefretin Adı: Söylem", Yayınlanma Tarihi: 23 Temmuz 2012, <http://www.btnet.com.tr/54197-nefretin-adi-soylem-konuk-yazar.html> Adresinden Alındı. Erişim Tarihi: 18.04.2015

EK 1: Görüşme Formu

YENİ MEDYA VE NEFRET SÖYLEMİ: YENİ MEDYADA CİNSEL YÖNELİM TEMELLİ NEFRET SÖYLEMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A. Demografik Bilgiler

1. Yaşınız:
2. Bölümünüz:
3. Sınıfınız:
4. Biyolojik cinsiyetiniz : Kadın () Erkek () İnterseks ()
5. Cinsel Yöneliminizi nasıl tanımlamaktasınız? Lezbiyen () Biseksüel () Gay ()
6. Cinsel Kimliğinizi nasıl tanımlamaktasınız? Transeksüel Kadın () Transeksüel Erkek ()

B. İçsel ve Dışsal Açılım Bilgileri

7. "İçsel" ve "Dışsal" açılma süreciniz nasıl oldu? Aileniz ile cinsel yönelim bilgisini paylaştınız mı?, Ailenizin ilk tepkileri ne oldu? Dışlandığınızı ya da ayrımcılığa maruz kaldığınızı hissettiğiniz oldu mu ya da hissediyor musunuz?
8. Sosyal çevreniz ile Cinsel Yönelim bilginizi paylaştınız mı? Sonrasın da neler yaşadınız?, Nefret söylemi ve ayrımcılığa maruz kaldınız mı, kalıyor musunuz?
9. Okulunuzda, Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kalıyor musunuz?
10. Çalışıyor iseniz, işyerinizde Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kaldınız mı, kalıyor musunuz?
11. En çok hangi ortam ve/ veya ortamlarda Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerine maruz kalıyorsunuz?

C. Yeni Medya ve Nefret Söylemi

12. Yeni Medya Ortamları günlük hayatınızın ne kadar içinde? Hangi amaçlarla Yeni Medya Ortamlarının Kullanıyorsunuz?

13. Yeni Medya Ortamları' nda Nefret Söyleminin üretildiğini düşünüyor musunuz? Evet, ise ne türden söylemsel dinamiklerle nefret söyleminin üretildiğini düşünüyorsunuz?

14. En çok hangi Sosyal Medya Araçlarında Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerinin üretildiğini düşünüyorsunuz?

15. Yeni medya ortamlarında cinsel yönelim/ cinsel kimliğinizden dolayı nefret söylemine maruz kaldınız mı, kalıyor musunuz?

16. Okulunuza ait resmi olmayan sosyal medya hesaplarında size ve ya LGBTİ'lere yönelik caps, video, gif, kullanıcı yorumları ve ya diğer yollarla nefret söylemi ve ayrımcılığa yönelik paylaşımlar üretiliyor mu?(Üniversite İtiraf sayfaları, Sınıf sayfaları vb)

17. En son ne zaman sizi, zor duruma düşüren ya da üzen, yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan nefret söylemi içeren hangi durum ya da olayla karşılaştınız?

18. Tanınmış kişi (kişiler), grup (gruplar), marka (markalar), kurum (kurumlar) ya da eğlence sayfaları arasından takip ettiğiniz, üyesi olduğunuz, beğendiğiniz sosyal medya hesaplarında LGBTİ' lere yönelik nefret söylemi ve/ veya nefret söylemleri üretiliyor, dolaşıma sokuluyor mu?

19. Yeni medya ortamlarını nefret söyleminde bulunmak için araç olarak kullandınız mı? Hangi yeni medya ortamını hangi özelliğinden dolayı tercih ettiniz? Ne tür nefret söyleminde hangi söylemsel pratiklerle bulundunuz?

20. Yeni medya ortamlarının nefret söylemini artıran ve kolaylaştıran özelliklerinin olduğunu düşünüyor musunuz? Yeni medyanın hangi özelliklerinden dolayı nefret söylemi üretimini kolaylaştırdığını ya da artırdığını düşünüyorsunuz?

21. Yeni medya ortamlarında nefret söylemi ve/ veya nefret söylemlerine maruz kaldığınız ya da şahit olduğunuz durumlarda neler yapıyorsunuz?

22. Yeni medya ortamlarının "Nefret Söylemi ve/ veya Nefret Söylemlerini" Artıran ya da kolaylaştıran etkisinin yanında engellemeye yönelik etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?

23. Yeni medya ortamlarında dolaşıma sokulan, üretilen nefret söylem/ söylemleri size nasıl hissettirdi/ hissettiriyor?

24. Yeni Medya Ortamlarında maruz kaldığınız, "Nefret Söylem ve/ veya Nefret Söylemleri" günlük yaşantınızı ne ölçüde etkiliyor?

25. Yeni Medya ortamlarının nefret söylemi üzerindeki etkisi ile LGBTİ olarak yaşamı zorlaştırıcı etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?

26. Sizce, yeni medya ortamlarında üretilen, dolaşıma sokulan nefret söylemi içeren ve ayrımcılık yaratan paylaşımları azaltmak için nasıl bir bilinç düzeyi ve farkındalık yaratılmalıdır?

EK 2: Görüşme Listesi

Rumuz	Görüşme Tarihi
Yeşil	16 Şubat 2015
Sarı	16 Şubat 2015
Somon	16 Şubat 2015
Lacivert	17 Şubat 2015
Kızıl	17 Şubat 2015
Bordo	17 Şubat 2015
Beyaz	18 Şubat 2015
Pembe	19 Şubat 2015
Altın	19 Şubat 2015
Haki	20 Şubat 2015
Zeytin Yeşili	20 Şubat 2015
Mavi	22 Şubat 2015
Krem	24 Şubat 2015
Kahverengi	25 Şubat 2015
Kırmızı	26 Şubat 2015
Limon Sarısı	1 Mart 2015
Orkide	2 Mart 2015
Gülkurusu	4 Mart 2015
Çim Yeşili	6 Mart 2015
Gök Mavisi	8 Mart 2015
Turkuvaz	11 Mart 2015
Sütlükahve	13 Mart 2015
Menekşe Moru	18 Mart
Turuncu	22 Mart 2015
Mercan	3 Nisan 2015
Siyah	5 Nisan 2015
Mor	14 Nisan
Eflatun	14 Nisan 2015
Gri	17 Nisan 2015
Fildişi	18 Nisan 2015